

Національна спілка краєзнавців України

Вінницька обласна організація
Національної спілки краєзнавців України

З ЛЮБОВ'Ю ДО МАЛОЇ БАТЬКІВЩИНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ОРГАНІЗАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ
КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ
(2023 р.)
(ЗАПИСКИ З ЩОДЕННИКА)**

Книга 8

Вінниця
2024

УДК 398 (477.440)

Г 17

Загальна редакція **О. П. Рєнта**, голови Національної спілки краєзнавців України, члена-кореспондента НАН України, доктора історичних наук, професора, заступника директора Інституту історії України НАН України.

З любов'ю до малої батьківщини: діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (2023 р.) (Записки з щоденника): Книга 8 / Автор-упорядник **С. Д. Гальчак**. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2024. – 184 с; іл. – 16 с.

У книзі йдеться про діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, краєзнавців області в 2023 р.
Для широкого кола читачів.

На знімках, розмічених на першій сторінці обкладинки: (вгорі) «Ланцюг незламності» на набережній Roshen, приурочений Дню Соборності України; (внизу) засідання Президії НСКУ, приурочене вшануванню пам'яті академіка, Героя України Петра Тимофійовича Тронька; на останній сторінці обкладинки: стела пам'яті загиблим 14 липня 2022 р. під час російського ракетного удару вінничанам; (по центру) вшанування у Трибухівському лісі пам'яті загиблих вояків УПА; вшанування полеглих у Другій світовій війні на оновленому Меморіалі Борців з нацизмом.

ISBN 978-617-7230-80-7

© Гальчак С. Д., 2024.

© ПП Балюк І. Б., 2024.

2023 р.

4 січня 2023 р.

У Вінницькому видавництві «Меркьюрі-Поділля» вийшов друком підготовлений викладачами кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Наталією Кузьмінець, Оленою Стадник і Юрієм Степанчуком – Почесним краєзнавцем України – науково-методичний посібник «Хронологічний довідник з історії та культури України: від найдавніших часів до сьогодення (для студентів закладів вищої освіти)».

У довіднику зібрано й впорядковано за хронологічним принципом фактичний матеріал з історії та культури України. Посібник відтворює події українського минулого від архаїчних часів до 2022 року, містить інформацію про економічну, політичну, військову та культурну історію України. Особливу увагу приділено подіям, пов'язаних із процесами українського державотворення, зокрема Київській та Галицько-Волинській державам, Національно-визвольній війні під проводом Богдана Хмельницького, Українській Народній Республіці, Українській державі, Західноукраїнській Народній Республіці, Карпатській Україні, сучасній незалежній Україні. Автори відстежують московську експансію на українські землі, яка сягає середини XVII століття, акцентують на безперестанному борінні українців за відстоювання власної території, національної ідентичності, культури, мови та віри, яке триває й досі.

У конференцзалі видавництва вони висловили щире подяку керівництву Вінницьких обласних організацій Національної спілки краєзнавців та Національної спілки журналістів України за сприяння й допомогу в підготовці цього видання.

5 січня 2023 р.

7 січня виповнюється 75 років Валерію Пилиповичу Рекруту, кандидату історичних наук, члену правління Вінницької обласної

організації Національної спілки краєзнавців України, Почесному краєзнавцю України. З цієї нагоди у відділі краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського відкрито книжкову виставку «Простір науки Валерія Рекрута», присвячену життю та науковій діяльності знаного подолянина.

Бібліотекарі також привітали ювіляра теплими словами:

«Нехай кожен новий день рясніє добрими справами, буде щедрим на успіхи, багатим на добрі звістки та радісні події. Зичимо здоров'я та сили, наснаги та витримки, любові та турботи від рідних і близьких, добробуту та затишку в домі, радості і спокою в душі».

5 січня 2023 р.

З нагоди життєвого ювілею, 75-річчя від дня народження, за вагомий особистий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини Почесною Грамотою Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України нагороджено Рекрута Валерія Пилиповича – кандидата історичних наук, заступника директора Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України.

6 січня 2023 р.

Вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов привітав християн східних конфесій з відзначенням Святвечора та Різдва Христового.

«З великою надією віряни зустрічають цей день – попри темні часи. Бо ми маємо незгасне світло всередині. Це те, що зміцнює нас у боротьбі зі злом, яке постало проти нас 24 лютого», – написав він на своїй сторінці у фейсбуці. Також зауважив, що яким би календарем не користувалась церква, найголовнішими залиша-

ються сутність свята та християнські цінності, такі як милосердя, добро та людяність.

«У наших ворогів, які називають себе «православними», не має ані віри, ані цінностей. Таким же цинічним виглядає так зване «різдвяне перемир'я» від країни-терориста. Але в нас вистачить духовних сил вистояти і перемогти. Щоб наступне Різдво ми разом зустріли під звуки наших чудових колядок, а не сигналів повітряних тривог. Блага звістка прийде. І Різдвяна зоря осяватиме наш шлях до мети.

Христос рождається!
Славимо його!».

6 січня 2023 р.

З'явилася електронна версія збірника матеріалів регіональної науково-краєзнавчої конференції, учасниками якої були краєзнавці Вінниччини Руслан Зелінський, Володимир Лазаренко, Костянтин Завальнюк, – «Краєзнавство рідного краю: історія та сьогодення»: матеріали регіональної науково-краєзнавчої конференції (Житомир, 25 листопада 2022 р.). Вип. 63. Науковий збірник «Велика Волинь»: праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині, Житомирської обласної організації НСКУ / упоряд. П. С. Скавронський. – Бердичів: ФОП Мельник М. В., 2022. – 486 с. Тема доповіді члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України, кандидата історичних наук, головного спеціаліста відділу інформації Державного архіву Вінницької області Костянтина Завальнюка «Малинщина на сторінках довідково-історичних та статистичних видань (2-а пол. XIX ст. – 20-і рр. XX ст.)», члена Національної спілки краєзнавців України, головного спеціаліста Літинської селищної ради Руслана Зелінського та завідувача відділу українознавства Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» Володимира Лазаренка – «Сергій Гальчак – видатний діяч сучасного краєзнавчого руху».

8 січня 2023 р.

У Вінницькому обласному краєзнавчому музеї відбувся тематичний захід «Від Романа до Йордана», що повідує про українські зимові свята. Вінничани, гості міста мали чудову можливість зануритися у казкову атмосферу виставки «Подільський Святвечір», дізнатися про витоки й особливості відзначення свят, традиційну обрядовість на теренах древнього Поділля.

11 січня 2023 р.

Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека імені Валентина Отамановського робить значний внесок у вивчення минавшини рідного краю, відродження й популяризацію славних традицій українського народу, звичаїв і обрядів, яким уже не одне століття. П'ять років тому в обласній книгозбірні було започатковано народознавчий цикл заходів «У звичаях і традиціях Поділля пізнавай», у рамках якого упродовж останніх років проходять етюдні, котрі стали уже традиційними.

Цикл народознавчих заходів «У звичаях й традиціях Поділля пізнавай» у цьому році розпочав різдвяний етюдень «Віншуємо радість усім на добро».

Під час заходу усі присутні насолоджувалися чудовим виконанням колядок та щедрівок учасниками вокального ансамблю «Джерельце» КЗ «Вінницький палац дітей і юнацтва імені Лялі Ратушної» (керівник Марія Володимирівна Лисак, концертмейстер Олена Юріївна Окрушко). «Віфліємська зірка», дзвіночки в руках колядників, різдвяні мелодії та радісний сміх дітей створював неймовірну атмосферу.

Ознайомив присутніх із традиціями зимового циклу календарної обрядовості українців Павло Педін, старший науковий співробітник відділу давньої історії України Вінницького обласного краєзнавчого музею.

За надзвичайний та цікавий виступ учасникам Різдяного етюдня висловила щиру подяку член Національної спілки краєзнавців України, директор Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського Лариса Сенік.

16 січня 2023 р.

20 січня офіційно вшановуватимуть захисників Донецького аеропорту – як відомо, відповідний наказ спільно ухвалили Міністр оборони із Головнокомандувачем Збройних Сил України 20 січня 2022 року.

На своїй сторінці у фейсбук Вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов сьогодні нагадав, що наших воїнів увесь світ знає як «кіборгів», які непохитно стояли 242 дні і ночі, але не вистояв бетон.

«Один з оборонців аеропорту з позивним «Грін» пізніше скаже: «Я воював за свою землю, за своїх дітей, за маму, за сестру, за всіх близьких, за всю Україну. Всі ми, хто туди заходив, ми готові були померти, але не відступити», – згадав його слова Сергій Моргунов.

Сьогодні армією «кіборгів» стали всі українські захисники.

«У кожному з них сталева міць і незламна воля. Бо кожен борець за своїх дітей, своїх батьків, свій дім – до останнього. «Кіборги» залишаються в історії символом непереможності України. Пам'ятаємо. Слава Героям!» – додав міський голова.

Завдяки зусиллям краєзнавців нині відомо про сорок захисників-земляків, які показали світу, що таке героїзм українських воїнів. Це «кіборги» Олександр Антонєць, Олександр Бондар, Андрій Дедічев, Леонід Гуменний, Роман Дзиганський, Ігор Дорош, Іван Капушак, Сергій Козицький, Микола Кравцов, Ігор Красножон, Василь Кучер, Микола Лаврик, Борис Лісовий, Сергій Луцишен, Віталій Мельничук, Сергій Мостовик, Максим Недзельський, Олександр Осавлюк, Ігор Паламарчук, Олександр Печак, «кіборг» із позивним «Подольнин» (його ім'я поки що не встановлено), Олександр Попович, Юрій Свіріпа, Юрій Синяков, Володимир Сіневський, Роман Смішний, Арам Степанян, Тарас Танчак, Андрій Чудновець, Едуард Шевчук, Юрій Шевчук, Ігор Юркевич. Не зважаючи на неймовірні випробування долі, на щастя, вони залишилися живими.

Проявивши під час захисту Донецького аеропорту виняткову мужність, на жаль, передчасно відійшли у вічність їхні бойові побратими Анатолій Буйлук, Сергій Зулінський, Шайдула Камзілов,

Олександр Кондратюк, Юрій Осаулко, Дмитро Складаров, Дмитро Франишин, Леонід Шевчук.

Вічна слава і пам'ять героям!

19 січня 2023 р.

У святкові січневі дні Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека імені Валентина Отамановського традиційно відзначає Стусове Різдво. Вже багато років поспіль обласна книгозбірня об'єднує письменників, науковців, краєзнавців, журналістів, освітян, громадськість та молодь, щоб вшанувати пам'ять видатного українського поета-шестидесятника, перекладача, прозаїка, літературознавця, правозахисника, дисидента, Героя України – Василя Семеновича Стуса. У цьому році Стусівські читання приурочені 85-й річниці від дня його народження.

Відкриваючи захід, директор ВОУНБ імені Валентина Отамановського, член Національної спілки краєзнавців України Лариса Сенік та зав. відділу креативних індустрій управління культури і креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації Галина Пасека біля портрета поета запалили свічку пам'яті Василя Стуса й усіх українців, які віддали життя за свою Батьківщину, та разом із присутніми вшанували хвилиною мовчання кожного, хто боровся за долю, за волю, за незалежність і свободу України, хто загинув у героїчній боротьбі за територіальну цілісність нашої держави.

У своєму виступі Лариса Сенік зауважила, що як письменник і громадянин Василь Стус належить до духовних лідерів українського народу, важливість яких із плином часу не зменшується, а набуває все більшої ваги. Наразі в умовах повномасштабної російської збройної агресії, його смілива поезія й незламна громадянська позиція, як ніколи, актуальна для українців.

У цьогорічних Стусівських читаннях взяли участь заступник головного редактора журналу «Вінницький край», заслужений працівник культури України Валентина Сторожук; кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбин-

ського Віктор Крупка; син Василя Стуса, генеральний директор Національного музею Тараса Шевченка Дмитро Стус (в режимі онлайн); кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та історії української і світової літератури Донецького національного університету імені Василя Стуса Ольга Пуніна та ін.

Захід супроводжувала книжкова виставка «Я прийду на Святвечір між люди...», підготовлена працівниками відділу краєзнавства бібліотеки.

20 січня 2023 р.

У Вінниці на набережній Roshen відбувся патріотичний захід – «Ланцюг незламності», приурочений до Дня Соборності України. Понад 200 учасників, серед яких студенти навчальних закладів міста, волонтери, військові та просто небайдужа молодь, зібрались на набережній Південного Бугу щоб вкотре продемонструвати єдність українського народу. Взявшись за руки, учасники акції нагадали про подію, яка відбулася понад сто років тому – проголошення Акту злуки Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки.

Ланцюг незламних символічно нагадав також про нерозривний зв'язок між усіма поколіннями борців за вільну Україну, нашу єдність і соборність.

22 січня 2023 р.

Урочистий захід у День Соборності України зібрав на площі Шевченка у Вінниці керівників міста та області, військових, представників громадських організацій, краєзнавців, усіх небайдужих. Учасники церемонії поклали живі квіти до Пам'ятного знака Небесній Сотні та Героям АТО, інтерактивної стели пам'яті Героїв, схилили голови, вшановуючи подвиг борців, котрі віддали своє життя за вільну соборну Україну.

24 січня 2023 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак у комунальному закладі «Краєзнавчий музей імені Устима Кармалюка» Літинської селищної ради провів зустріч із місцевими дослідниками малої батьківщини. Під час зустрічі презентував свої нові книги: «Смерть дивилася в очі...». Спогади свідків Голодомору-геноциду 1932 – 1933 років. Вінницька область», впорядковану спільно з Олександром Реєнтом, та книгу 7 «З любов'ю до малої батьківщини» – про діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, краєзнавців області у 2022 році, а також вручив членські квитки прийнятим у лави Національної спілки краєзнавців України Зінаїді Василівні Сидорук (сmt Літин), Надії Іванівні Димковій (с. Дяківці), Олександрю Івановичу Ткачуку (с. Кожухів).

25 січня 2023 р.

За вагомі досягнення у галузі краєзнавства, дослідження й збереження пам'яток матеріальної та духовної культури України Почесною Грамотою Національної спілки краєзнавців України нагороджено Гальчака Сергія Дмитровича, голову Вінницької обласної організації НСКУ, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

27 січня 2023 р.

Єврейською громадою Вінниці та області на чолі з рабином Шаулем Горовіцем, а також представниками Вінницької обласної військової адміністрації в обласному центрі вшановано пам'ять жертв Голокосту – євреїв, які загинули під час Другої світової війни. Присутні поклали квіти до меморіального комплексу, рабин Горовіц проголосив молитву.

Виступаючи перед учасниками заходу, відомий краєзнавець, директор музею Голокосту у Вінниці Леонід Трахтенберг нагадав, що у Вінниці та навколишніх селах нацистами було винищено до

25-и тисяч євреїв, а також розказав про жорстоке вбивство єврейських дітей на очах у батьків...

Вшановуючи пам'ять жертв Голокосту, голова Вінницької обласної військової адміністрації Сергій Борзов написав у фейсбуці:

«Сьогодні згадуємо жертв людиноненавистницької політики. Цей день засвідчує прагнення до боротьби з антисемітизмом, расизмом та всіма іншими формами нетерпимості. Голокост – це страшна історія. Про це не можна забувати. Заради пам'яті про невинних... Ми боремося за виживання української нації, за свободу, пам'ять і правду».

29 січня 2023 р.

Сьогодні в Україні відзначають День пам'яті Героїв Крут. Саме в цей день, у 1918 році, кількасот воїнів та студентів здійснили подвиг та затримали армію Муравйова, яка переважала їх вдесятеро. Про це на своїй сторінці у фейсбук та телеграм-каналі написав Почесний краєзнавець України, Вінницький міський голова Сергій Моргунов.

«На початку ХХ століття подвиг крутянців дав можливість владі УНР підписати Берестейський договір. Молода Українська держава отримала міжнародне визнання незалежності та допомогу союзників».

Також міський голова провів паралелі з сьогоднішніми подіями в Україні.

«Ворог не «взяв Київ за три дні». Ні тоді, ні зараз. Через століття, у березні 2022 року, неподалік Крут знову відбувся жорсткий бій і наші захисники знову зупинили наступ окупантів на столицю».

Окрім того, Сергій Моргунов зазначив, що українська молодь завжди залишалась у перших лавах оборони рідної землі, як в часи УНР, так і сьогодні:

«Битись за своє майбутнє – це у нас в крові. Переможемо! Завершимо справу Героїв Крут! Слава Україні!».

* * *

В рамках подвигу героїв Крут широкі кола громадськості зацікавило дослідження працівників Вінницького обласного краєзнавчого музею, які стверджують, що на противагу поширеній хибній думці, не всі учасники тих подій загинули. Серед виживших є й уродженці Поділля (в т. ч. Вінниччини), або ті, хто пов'язав із ним свою долю, хоча є й загиблі, як, скажімо Сидір Пурік-Пуриченко (? – 1918), який під час Першої світової війни служив фельдшером у Могилеві-Подільському (відомо, що влітку 1918 р. могилівське товариство «Рідна Стріха» заснувало фонд вшанування його пам'яті).

За результатами досліджень краєзнавців, у бою під Крутами (нині с. Пам'ятне Борзнянського району Чернігівської області), що відбувся 105 років тому – 29 січня 1918 року, проти більшовиків виступило 520 українських вояків, юнаків і студентів, на озброєнні яких було 16 кулеметів та одна гармата. Підрозділами війська УНР командував Аверкій Гончаренко. Ворог мав десятикратну перевагу в живій силі, бронепотяг та артилерію.

«Завдяки вигідній позиції і героїзму, українцям вдалося завдати росіянам значних втрат і стримати наступ до темряви. Близько шести годин тривав бій з більшовицьким військом. Під тиском ворога українські бійці організовано відступили до ешелонів і вирушили в бік Києва, руйнуючи за собою залізничні колії. Але одна студентська чота – 27 хлопців, заблукавши у темряві, повернулися до станції Крути, яка на той час уже була зайнята більшовиками, та потрапили в полон. Хлопців катували, а потім стратили. Григорій Піпський, учень 7-го класу, перед розстрілом заспівав «Ще не вмерла Україна» і решта підтримали спів. Згодом, коли національні війська звільнили більшість України від російських загарбників, за рішенням Центральної Ради 18 березня 1918 р. майже всіх загиблих вояків-студентів урочисто перепоховали на Аскольдовій могилі у Києві. Загалом у бою під Крутами загинуло з української сторони, за різними оцінками, 70 – 100 осіб. Втрати більшовицьких військ сягнули 300 вояків. У 2006 р. на місці бою встановлено пам'ятник. Сміливість та героїзм крутян стали прикладом для захисників України».

У цьому бою прославилися і подоляни. Більшість із них залишилися живими і продовжили боротьбу за Україну у подальшому вірі революційних подій. Серед них:

згадуваний Аверкій Гончаренко (1890 – 1980), командир українських частин у бою під Крутами, військовий комендант Подільської губернії (1918), начальник кацелярії головного отамана Симона Петлюри (1919);

Демид Бурко (1894 – 1889). Народився у с. Пирогів на Поділлі (донедавна: Тиврівського району). Член Центральної Ради УНР, протопресвітер, історик Церкви. Член Ради митрополитів УАПЦ. Написав низку спогадів, зокрема «Трагедія під Крутами: спогади учасника»;

Левко Лукасевич (1896 – 1982). Свідок розкопок могил репресованих подолян у Вінниці (1943);

Валентин Отамановський (1893 – 1964). Юрист, історик, краєзнавець. Член Центральної Ради УНР. У 1921 – 1929 рр. очолював Кабінет виучування Поділля при Вінницькій філії Всенародної бібліотеки України при ВУАН.

1 лютого 2023 р.

На сайті Національної спілки краєзнавців України з'явилось повідомлення:

«На початку 2023 р. Вінницькою обласною організацією НСКУ за загальною редакцією голови Спілки Олександра Реєнта було опубліковано чергову книгу-звіт про діяльність краєзнавців Вінницької області у 2022 р. – «З любов'ю до малої батьківщини: діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (2022 р.) (Записки з щоденника): Книга 7». Автором-упорядником став голова Вінницької обласної організації НСКУ Сергій Гальчак.

Автор-упорядник С. Гальчак на сторінках книги майже щоденно відтворює діяльність краєзнавців краю, їхню участь у культурно-освітньому, громадському житті, а з 24 лютого розкриває участь вінницьких краєзнавців у супротиві агресії Росії проти України.

Значну частину аналітичного матеріалу займають повідомлення про краєзнавчу роботу, зокрема повідомлення зустрічей, участь та організації науково-краєзнавчих заходів».

9 лютого 2023 р.

Українські військовослужбовці 120-ї бригади територіальної оборони ЗСУ отримали особливий подарунок – книги. Україномовні художні видання були зібрані працівниками Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського (директор – член Національної спілки краєзнавців України Лариса Сенік) у рамках Всеукраїнської акції «Бібліотека українського воїна». До збору книг також активно долучилися члени Вінницької обласної організації Національної спілки письменників України (голова – Почесний краєзнавець України Вадим Вітковський), читачі.

Загалом захисники отримали 172 примірники літератури. Нехай ці книги зігривають душу нашим воїнам та підтримують бойовий дух! Разом до Перемоги!

15 лютого 2023 р.

В обласній газеті «Вінниччина» надруковано статтю заступника голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, голови міжрайонного краєзнавчого об'єднання «СОБ», Почесного краєзнавця України Олександра Рогового ««Отаманія» Костянтина Завальнюка», приурочена 60-річчю від дня народження Костянтина Вікторовича – відомого українського історика, краєзнавця, архівіста. У публікації висвітлено основні життєві віхи ювіляра, проаналізованого його вагомих науково-краєзнавчий доробок.

16 лютого 2023 р.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського до Дня Єднання відкрито виставку робіт вінницького фотографа, організатора понад 50-ти соціальних фо-

топроектів Костянтина Ревуцького «Ukraine Strong», яка об'єднує в собі три попередні проекти митця: «Ізюм – окупація», «Vinnytsia Strong» та «Бахмут – місто нескорених». Експозиція яскраво представляє сьогоденну реальність: вона про деокуповані території сходу України, а також про Вінницьку трагедію 14 липня 2022 року.

«Ми рік стоїмо пліч-о-пліч, ми дійсно з'єдналися і свою єдність показали всьому світові. Ми єдині у всіх своїх діях, кожен на своєму фронті», – звернулася до присутніх ректор університету Наталія Лазаренко.

У заході взяли участь заступник Вінницького міського голови Галина Якубович, народний депутат України 8-го скликання Сергій Кудлаєнко, директор департаменту освіти Вінницької міської ради Оксана Яценко, очільники закладів освіти Вінниці, викладачі та студенти університету.

18 лютого 2023 р.

Відійшов у Вічність багаторічний викладач Могилів-Подільського технологічно-економічного коледжу, член Національної спілки краєзнавців України, Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, один із організаторів Могилів-Подільських краєзнавчих конференцій, волонтер Анатолій Петрович Соляр.

Вічна йому пам'ять!

18 лютого 2023 р.

У Вінницькому обласному краєзнавчому музеї відкрито виставку «Герої мого краю. Азов». Її експозиція присвячена вінничанам – бійцям полку «Азов», які віддали своє життя в боях за Україну. На представлених стендах розповідається про дванадцятьох бійців «Азову», полеглих під час героїчного захисту Маріуполя та «Азовсталі» у березні – квітні 2022 року: Богдана Демчука («Вогника»), Вячеслава Кушніра («Мауса»), Максима Олексюка («Максона»), Дениса Лабутинського («Грома»), Романа Колмикова

(«Вахра»), Мирослава Вишневого («Джиксера»), Станіслава Соколовського («Джуру»), Ярослава Мороза («Дракона»), Сергія Савчука («Феліні»), Віталія Олійника («Оскара»), Дмитра Зазубнія («М'ягкого»), Віталія Діденка («Чечеля»).

На виставці представлено також особисті речі захисників України (нагороди, шеврони, фотосвітлини), які надали родини загиблих героїв.

19 лютого 2023 р.

З нагоди життєвого ювілею, 60-річчя від дня народження, за вагомих особистий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини Почесною Грамотою Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України нагороджено Завальнюка Костянтина Вікторовича – кандидата історичних наук, головного спеціаліста відділу інформації та використання документів Державного архіву Вінницької області, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України.

20 лютого 2023 р.

Сьогодні в Україні відзначають День пам'яті Героїв Небесної Сотні. Дев'ять років тому український народ показав усьому світові, що він не готовий миритися з диктатурою та буде боротися за своє європейське майбутнє. Саме в 2014 році на майдані загинула найбільша кількість активістів. Подвиг Героїв назавжди залишиться в пам'яті нащадків. Про це на своїй сторінці у фейсбук та телеграм-каналі написав Вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов.

«Ніби звичайні люди – студенти, робітники, освітяни, айтишники – вони зробили надзвичайне, змінивши хід історії. Бо не бажали миритися з несправедливістю, диктатурою, з поверненням в радянщину, мали сміливість опиратися».

Сергій Моргунов зазначив, що серед тих, хто віддав своє життя за свободу України, були також і вінничани. «Максим Шимко, Валерій Брезденюк, Леонід Полянський. Наші земляки, як і тисячі

інших учасників Революції Гідності, стали символом українського духу Свободи. Небесна Сотня своєю жертвою дала наступним поколінням неймовірну силу відчувати себе справжньою нацією. Вони пробудили в кожному з нас особливу гордість за країну та її народ. Вони розпочали історичну боротьбу за європейське майбутнє – ми маємо поставити переможну крапку. Низький уклін і світла пам'ять!»

Він також зауважив, що під час драматичних подій кінця 2013 – початку 2014 року загинуло 107 осіб, яких потім назвуть Небесною Сотнею. Наймолодшому із них було сімнадцять років, а найстаршому – вісімдесят два.

* * *

У Вінниці відбулося урочисте покладання квітів до скульптурної композиції «Дерево Свободи», пам'ятного знаку «Героїв Небесної Сотні та героїв АТО». Аналогічні урочистості відбулися також у Жмеринці, Могилеві-Подільському, Хмільнику та інших населених пунктах Вінниччини, в яких взяли участь представники органів влади, місцевого самоврядування, громадськості, в т. ч. краєзнавці.

Присутні хвилиною мовчання вшанували усіх героїв, які загинули під час Революції Гідності за європейське майбутнє України, свободу, незалежність і територіальну цілісність країни.

* * *

Сьогодні ж, уже вшосте, у Вінниці відбувся ще один пам'ятний захід – акція «Ангели Пам'яті». На міському майдані Героїв Небесної Сотні зібралися волонтери, рідні загиблих героїв, студенти, учні шкіл. Учасники розвішували власноруч виготовлені білі паперові янголи на гілля меморіалу «Дерева Свободи». Акція проходила тихо, без гучних промов. Представники старших поколінь прикрашали «дерево» янголами, а діти запалювали лампадки.

* * *

А напередодні у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбулася патріотична година «Пам'ятай, Україно своїх гідних синів», відкрито підготовлену працівниками відділу краєзнавства (завідувачка: член Національної спілки краєзнавців України Оксана Антонюк) книжкову виставку «На варті наших душ – Небесна Сотня».

21 лютого 2023 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського з нагоди Міжнародного дня рідної мови відбулося літературно-мистецьке свято «Рідна мова – серця мого подих», яке стало також своєрідною сторінкою літературного краєзнавства та фольклору. Захід організовано обласною бібліотекою спільно з управлінням у справах національностей і релігій Вінницької ОВА в рамках культурно-мистецького проекту «Мови різні – душа одна».

Понад два десятиліття традиційно в цей день в обласній бібліотеці звучали мови представників різних національностей, які проживають разом у серці Поділля. Українці, поляки, кримські татари, вірмени, євреї, азербайджанці, грузини опікуються збереженням своєї рідної мови, самобутності та ідентичності. Адже саме мова є основною ознакою та фундаментом нації. Проте, проживаючи в Україні, всіх об'єднує українська, яка сьогодні, під час війни, є мовою свободи, а також могутньою зброєю українського народу в боротьбі за незалежність і перемогу. Ця війна сколихнула весь світ і не залишила байдужою жодної душі. Тому і тематика заходу була обрана патріотична.

Відкрив захід народний фольклорний гурт «Рута-м'ята» Вінницької обласної філармонії імені Миколи Леонтовича українською народною піснею «Ой, зйдемося, роде».

З Міжнародним днем рідної мови присутніх привітали директор Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського, член Національної спілки краєзнавців України Лариса Сенік та заступник начальника управління у справах національностей і релігій Вінницької обласної військової адміністрації Алла Ратинська.

Алла Бабій, викладач української мови і літератури вищої категорії, старший викладач КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», у своєму виступі зауважила, що саме мова є основною ознакою народу, яка формує його національний менталітет, зберігає культурні здобутки та є живим свідком його історії.

Українську сторінку представили студенти театрального відділу Вінницького фахового коледжу мистецтв імені Миколи Леонтовича Марія Шелепало, Альона Баланда, Роман Медяний, які піднесено і майстерно декламували патріотичну поезію сучасних українських поетес Ірини Рубець та Катерини Рабчун-Мосійчук, написану в час війни.

Дебютував на святі рідної мови і наймолодший учасник заходу – учень першого класу Вінницького ліцею № 2 Олексій Сидоренко, який чудово прочитав вірш відомої вінницької поетеси Алли Боровської «Наша українська мова».

Створили гарний настрій присутнім талановиті викладачі та учні театрального відділення Вінницької дитячої школи мистецтв «Вишенька» Дмитро Канівський (завідувач театрального відділення), Ольга Дубчак, Владислава та Ілля Грибанові, котрі майстерно зіграли театралізовану виставу – уривок з п'єси «Мина Мазайло» Миколи Куліша.

Польську сторінку представили Алла Ратинська, заступник начальника управління у справах національностей і релігій Вінницької обласної військової адміністрації, голова громадської організації «Спілка поляків Вінниччини» та представники цієї організації Андрій Понайотов і Анастасія Швець, які прочитали патріотичну поезію сучасних польських авторів.

Кримськотатарську сторінку представила Юлія Піскунова, заступник голови Вінницької громадської організації «Ветан» (голова Ескендер Анафієв), яка запросила до онлайн-виступу Заріму Барієву, представницю ГО «Кримськотатарський ресурсний центр» (м. Київ). Заріма Барієва розповіла про становище кримських татар, що проживають в окупації в Криму та на півдні України, про стан кримськотатарської мови в окупованому Криму, а також зазначила, що зі свого боку організація робить усе задля збереження та розвитку мови корінного народу України й усе, щоб Крим повернувся до складу України та відновилася територіальна

цілісність нашої держави. На завершення свого виступу вона натхненно прочитала гімн кримськотатарського народу «Я присягнувся» (автор Номан Челебіджіхан).

Презентуючи **єврейську сторінку**, представники Вінницького благодійного єврейського центру «Хесед Емуна» (голова Ірина Юліївна Кноп), народний аматорський вокальний ансамбль «Сімехе» (керівник Наталя Бахчеван) подарували присутнім позитивні емоції виконанням пісень з національним єврейським колоритом на мові ідіш та іврит. Директор Вінницького музею Голокосту Леонід Трахтенберг, який вивчає і береже історію та культуру єврейського народу, презентував книгу «Псалми Давида Теггілім».

Незмінні учасники свята рідної мови Гіоргі і Христина Сванідзе, представники Вінницької обласної грузинської громадської організації «Арго» (голова Мерабі Нарсія), як завжди, дуже гарно і яскраво презентували **грузинську сторінку**. Гіоргі чудово декламував вірш грузинською про рідну мову, а його сестра Христина зворушливо заспівала відому грузинську пісню «Тбілісо».

Азербайджанську сторінку представила поетеса Гюлана Мусаєва, яка презентувала свої авторські синквейни та прочитала «Заповіт» Т. Г. Шевченка азербайджанською мовою.

Вірменську сторінку презентував талановитий Авак Бабаханян, студент Вінницького фахового коледжу мистецтв імені Миколи Леонтовича, учасник фольклорного гурту «Мороша», лауреат всеукраїнських та міжнародних конкурсів (клас викладачки Юлії Власюк), який натхненно виконав народну вірменську пісню, передаючи національну вдачу та волелюність вірменського народу.

Захід супроводжувала книжково-ілюстративна виставка «Звучи, рідна мово!».

Завершилося свято рідної мови в бібліотеці символічно – усі разом заспівали легендарну українську пісню «Ой, у лузі червона калина...», що стала символом боротьби за свободу та незалежність українського народу. Сьогодні ця пісня звучить у різних куточках світу різними мовами...

22 лютого 2023 р.

Як повідала керівник Державного історико-культурного заповідника «Буша», член Національної спілки краєзнавців України Ірина Захарчук, працівники музею регулярно готують для бійців домашні страви і передають воїнам на передову.

«Українській армії ми допомагаємо з 2014 року, – зокрема, сказала вона. – Коли ліками, коли їжею.

Продукти для страв приносять з власного городу жителі нашої громади, допомагають і небайдужі. В нас біля музею ткацтва є цікаве приміщення, тут колись жила бабуся. Залишилась кухня і є древня піч, якій більше ста років. І ми вирішили готувати в ній страви для воїнів. Спершу спекли хліб. Він вийшов дуже смачний. А зараз все готуємо в цій печі. І ось будемо готувати налисники із картоплею та грибами, з м'ясом, з капустою квашеною.

Спекли в печі печива за нашим особливим рецептом. Воно готується на вині ямпільському. Цей рецепт дуже старий. Потрібний смалець домашній, вино, сіль і борошно, для начинки беремо повидло. Це так звані прісні пряники.

Готують воїнам працівниці музею, коли є замовлення, за потребою. Співпрацюють вони із такими волонтерськими організаціями: ГО «ВіннСолард», організація «Народна територія щастя», ГО «Подільський добробут», а також із місцевими волонтерами, які возять допомогу на передову.

Ми збираємось раз в тиждень. Воїнам дуже смакує наш хліб, печиво, капуста квашена і сало.

Була цікава історія, коли ми передавали нашим воїнам у Бахмут допомогу. І наш хліб потрапив до дітей, які знаходились там у підвалах. Адже воїни настільки людяні, що самі будуть недоїдати, але допоможуть мирному населенню, особливо дітям. І діти вперше куштували такий смачний хліб...»

22 лютого 2023 р.

Сьогодні колектив Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського (директор: член Національної спілки краєзнавців України Лариса Сенік) у рамках

організації допомоги військовослужбовцям в черговий раз придбав та передав одяг і книги для поранених бійців, які проходять лікування у Вінницькому військовому госпіталі. Необхідну допомогу в передачі речей надала Юлія Піскунова, представниця волонтерської організації, що діє при шпиталі.

22 лютого 2023 р.

В обласній газеті «Вінниччина» з'явилося повідомлення про те, що поет, письменник, журналіст, краєзнавець, громадський діяч, член Національної спілки письменників України, спілки журналістів України та спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Володимир Горлей із Северинівки Жмеринського району став лауреатом престижної літературно-мистецької премії імені Івана Нечуя-Левицького Українського фонду культури за високохудожнє втілення в творчості українського національного характеру в серії досліджень «Літературне краєзнавство».

Прізвище Володимира Горлея відоме далеко за межами нашого краю, адже невтомний митець постійно перебуває у творчому пошуку, готує до друку книги про легендарних особистостей Вінниччини і їхній внесок у розвиток культури, мистецтва, музики, літератури.

За останні три роки з-під його пера вийшли у світ книги «І промчались літа, як сполохані коні...», «З берегів тихоплинної Мурафи...», «Поет Кармалюкового краю», «Видноколо Подільського жайвора».

Вітаємо Вас, шановний Володимире Савовичу! Пишаємося Вами. Нових Вам досягнень і незгасаючого натхнення!

23 лютого 2023 р.

В очолюваній членом Національної спілки краєзнавців України Ларисою Сенік Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбувся круглий стіл «Ми б'ємося за те, чому нема ціни в усьому світі – за Батьківщину», приурочений річниці повномасштабного російського вторгнення в Україну. Його організаторами були згаданий бібліотечний

заклад, обласна організація ветеранів України та обласна асоціація ветеранів силових структур України.

У заході взяли участь науковці, краєзнавці, митці, представники влади і громадськості, зокрема благодійних фондів та волонтерських організацій.

У виступах йшлося про героїзм і мужність Збройних Сил України та всього українського народу у протистоянні російським загарбникам, про волонтерство як один із феноменів українського суспільства, а також про висновки після року повномасштабної війни.

Під час засідання круглого столу експонувались роботи вінницького художника-документаліста Костянтина Ревуцького, створені у рамках фотопроекту «VINNYTSIA STRONG». Зокрема, присутні мали можливість побачити світлини з Ізюма, Бахмута і Вінниці.

24 лютого 2023 р.

Сьогодні, 24 лютого 2023 року – річниця повномасштабної війни, яку розпочала російська федерація проти України. У Вінниці вшанували пам'ять Героїв та Героїнь, які боролись за незалежність нашої держави з 2014 року. За участі рідних Захисників та Захисниць, представників міської та обласної влади, громадськості відбулась церемонія покладання квітів до Пам'ятного знака Небесній Сотні, загиблим за Україну Героям та інтерактивної стели пам'яті на площі Тараса Шевченка.

Усі присутні, схиливши голови у хвилині мовчання, вшанували пам'ять Героїв та Героїнь, які віддали життя за свободу та незалежність України під час російсько-української війни.

«Цей рік залишив глибокі шрами на наших серцях. Цей рік зробив нас сильнішими. Нашою зброєю стала сміливість, нашою бронєю – згуртованість. Сьогодні ми вшановуємо кожного Героя, який віддав життя за Україну, за її свободу, за усіх нас, – заявив під час поминального заходу Вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов. – Низький уклін нашим Захисникам і Захисницям! Слава найкращій армії світу!»

24 лютого 2023 р.

У Хмельницькому на базі місцевого кооперативного торговельно-економічного інституту відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Хмельниччина в умовах війни росії проти України», в роботі якої в режимі онлайн взяли участь також вінничани. Із доповіддю «Патріот України з позивним «Каменярь» (Олександр Марченко)» виступив голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук Сергій Гальчак, із доповіддю «Героїзм літинчан – захисників України» – член Національної спілки краєзнавців України, головний спеціаліст Літинської селищної ради Руслан Зелінський.

25 лютого 2023 р.

У Могилеві-Подільському відкрито меморіальну дошку загиблomu в боях з російськими окупантами артилеристу 59-ї окремої мотопіхотної бригади імені Якова Гандзюка Олексію Олексійовичу Юрчаку. Пам'ятну дошку встановлено на будинку, в якому він проживав. Вічна пам'ять Герою!

26 лютого 2023 р.

У Жмеринці відбулася презентація книги історика та краєзнавця Олега Антонюка «Жмеринка та жмеринчани», автора краєзнавчих видань «Без минулого не має майбутнього», «Сторінками історії Жмеринської землі», «Кожному мила своя сторона». Вона поповнила культурний фонд краю цікавими матеріалами та фото-світлинами з історії Жмеринки, мальовничого Поділля.

27 лютого 2023 р.

У комунальному закладі вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського» відбувся регіональний науково-практичний семінар «Голодомор 1932 – 1933 років на Поділлі (до 90-ї річниці трагічних подій)». Серед пред-

ставлених на ньому доповідей та повідомлень – доповідь «Соціально-економічні передумови Голодомору 1932 – 1933 років на Поділлі» доктора історичних наук, голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергія Гальчака.

27 лютого 2023 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці відбувся інформаційно-просвітницький захід «Валентин Отамановський – видатний історик України» (до 130-річчя від дня народження) (модератор – Оксана Антонюк, завідувачка відділу краєзнавства ВОУНБ ім. В. Отамановського, член Національної спілки краєзнавців України).

Відкрили захід директор бібліотеки, член Національної спілки краєзнавців України Лариса Сенік та начальник Центрального міжрегіонального відділу Управління забезпечення реалізації політики національної пам'яті в регіонах Українського інституту національної пам'яті, кандидат історичних наук Богдан Галайко.

Його учасниками були науковці, працівники бібліотеки, студенти Харківського національного автомобільно-дорожного університету, краєзнавці.

Про свої науково-краєзнавчі дослідження, що стосуються діяльності Валентина Дмитровича, повідали доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Тетяна Кароєва, завідувачка відділу новітньої історії Вінницького обласного краєзнавчого музею Лариса Семенко, доктор історичних наук, професор, академік Української академії історичних наук, заступник голови правління Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений працівник освіти України, Почесний краєзнавець України та Хмельниччини Віктор Прокопчук (в онлайн-режимі), директор комунального закладу «Музей Вінниці», член Національної спілки краєзнавців України Олександр Федоришен, який презентував портрет Валентина Отамановського роботи художника Артура Орлюнова (на ньому В. Отамановський зображений в образі учасника бою під Крутами), що зберігається у фондах

«Музею Вінниці». Було також представлено доповідь «Видатний краєзнавець Поділля» голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена-кореспондента Української академії історичних наук, заслуженого працівника культури України, Почесного краєзнавця України Сергія Гальчака.

Музичний супровід заходу здійснював фольклорний гурт «Мокоша» (художній керівник Юлія Васюк).

Супроводжувався він також тематичною книжковою виставкою «Валентин Отамановський – видатний історик України», підготовленою фахівцями відділу краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського.

1 березня 2023 р.

За дев'ять років війни у боях з російськими окупантами загинули 64 бійці з Калинівщини, в тому числі 53 – впродовж року повномасштабної війни. У пам'ять про земляків у приміщенні Калинівської міської ради встановлено інтерактивну дошку з фотографіями та інформацією про кожного бійця.

«Пам'ять про загиблих – це святе. Інтерактивна дошка щодня нагадуватиме нам про Героїв, які віддали за наше мирне та щасливе майбутнє найдорожче – власне життя. Адже доки ми про них не забуваємо, вони – живі. І ми щиро хочемо, щоб нові імена не з'являлися на цій дошці. Ми будемо робити все, щоб бути гідними наших Героїв. Вічна пам'ять полеглим. Слава Україні!» – зазначив голова Калинівської громади Василь Поліщук.

2 березня 2023 р.

У день народження загиблого в бою з російськими окупантами офіцера морської піхоти Максима Ямкового на його батьківщині, у місті Іллінці, встановлено меморіальну дошку у пам'ять про героя. Ім'я полеглого захисника Вітчизни увічнено у написі,

що відтепер знаходиться на фасаді місцевої середньої загальноосвітньої школи № 1, в якій навчався. У день відкриття меморіальної дошки йому мало виповнитися двадцять сім років.

Учасниками поминального заходу стали рідні та близькі героя, учні та педагоги навчального закладу, а також перший заступник начальника Вінницької обласної військової адміністрації Наталія Заболотна, народний депутат України Ірина Борзова, представники органів місцевого самоврядування, місцеві краєзнавці.

2 березня 2023 р.

Здавалося б, село Рибчинці Хмільницького району – звичайний населений пункт на мапі України. Однак воно стає все більш відомим, і не лише на Вінниччині, завдяки своїм уродженцям та людям, які пов'язали із ним свою долю.

Саме тут у 1976 – 1978 роках розпочинав свою педагогічну діяльність нині заслужений учитель України, почесний громадянин Хмільницького району, член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, член Наукового товариства імені Шевченка, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Микола Никифорович Дорош.

Тут народилася відома українська поетеса, співачка, бард Віра Іванівна Шурман.

Село Рибчинці – також батьківська колиска, мала батьківщина славного сина України, її героя-захисника Олександра Олександровича Марченка – народного депутата України VIII-го скликання, легендарного комбатанта «Легіону Свободи».

З 2014 року зі зброєю в руках він мужньо захищав Україну від зухвалих посягань путінської орди. Брав участь у бойових діях в АТО у складі 72-ї окремої механізованої бригади імені Чорних Запорозжців, мав позивний «Каменярь». Внаслідок обстрілу ворогом українських позицій системою «Смерч» 10 серпня 2014 р. зазнав поранення під Красним Лучем. 26 лютого 2015 року Указом Президента України нагороджений орденом «За мужність» III ступеня

– за особисту мужність і героїзм, виявлені при захисті державного суверенітету і територіальної цілісності України, а також за високий професіоналізм і вірність військовій присязі. У квітні 2019 року відзначений медаллю «За оборону Авдіївки». 7 березня 2022 року в районі Пущі-Водиці, захищаючи Київ від російських окупантів, героїчно загинув. Як стало відомо, у критичній ситуації, рятуючи бойових побратимів, наказав їм відступити та закріпитись на більш безпечному рубежі, а сам із трьома бійцями прийняв бій. Свій останній бій...

Залишився він у пам'яті земляків, особливо в дослідників малої батьківщини, й як людина щирої душі, щедрий благодійник, який завжди цікавився вагомими питаннями історії рідного краю й миттєво відгукувався на висловлені цікаві ініціативи, розв'язання посталих проблем. Так, за власні кошти збудував та урочисто відкрив у рідному селі пам'ятник безсмертному Тарасу Григоровичу Шевченку, в якого по-синівськи щиро й самовіддано вчився любити неньку-Україну. Спонсорував спорудження пам'ятника Кобзареві та храму Святого Володимира Великого в Уланові, допомагав у будівництві собору Святого Миколая у Фастові.

Так само відгукувався на потреби наукового історико-краєзнавчого книговидання. Саме завдяки його меценатству побачили світ збірники матеріалів Всеукраїнських науково-краєзнавчих конференцій «Поділля в роки Української національної революції середини XVII століття», приуроченої 370-й річниці героїчної оборони Вінниці на чолі з полковником Іваном Богуном (4 березня 2021 р.), «Українська незалежність: тернистий шлях державотворення», приуроченої 30-річчю незалежності України (21 серпня 2021 р.), книга спогадів «Тернистий шлях до волі» колишнього політв'язня сталінсько-більшовицького режиму, ветерана ОУН-УПА Теодора Дячуна, що вийшли друком у Вінницькому видавництві «Меркьюрі-Поділля».

Запам'ятався як Людина з великої літери.

Сьогодні, напередодні річниці його героїчної загибелі, у колишній Рибчинецькій восьмирічній школі, у якій навчався (нині – Рибчинецькій гімназії – філії Уланівського ліцею Уланівської сільської ради), відбулися урочистості зі вшанування його пам'яті, презентація щойно виданого у згаданому видавництві «Меркьюрі-

Поділля» збірника науково-краєзнавчих статей, спогадів, літературних творів, присвячених Олександру Олександровичу Марченку (14.01.1965 – 07.03.2022), «Його позивний – Каменярь».

Виступаючи із болем у серці, зі сльозами на очах називали його «любим учнем, паном Олександром», «вірним сином матері-України», лицарем із когорти слави витязів-захисників Вітчизни, янголом свободи, що вознісся над Україною, згадували його непорушне життєве кредо: «Якщо померти – то лише за Україну!», у знак великої шани схиляли голови перед присутньою на заході його матір'ю Свою Іванівною.

Свій біль за непоправну втрату, гордість за безстрашного сина України, його мужність та патріотизм висловили, виступаючи перед присутніми у залі мешканцями села та численними гостями, голова Уланівської територіальної громади Олександр Васильович Гоцуляк; колишній учитель Олександра Олександровича Марченка, невтомний дослідник історії рідного краю, згадуваний Микола Никифорович Дорош; голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, заслужений журналіст України Василь Миколайович Паламарчук; доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член-кореспондент Української академії історичних наук, керівник Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, член Президії Національної спілки краєзнавців України, голова правління Вінницької обласної організації НСКУ, керівник обласного осередку Наукового товариства ім. Шевченка, перший заступник голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України Сергій Дмитрович Гальчак; колишній голова Уланівської сільської ради Сергій Іванович Голубенко; директор Іллінецького аграрного коледжу, депутат Вінницької обласної ради Василь Васильович Пиндус; заслужений художник України, почесний громадянин міста Хмільника

та Хмельницького району скульптор Віктор Євграфович Стукан; членкиня Національної спілки письменників України, Національної спілки журналістів України, Національної спілки краєзнавців України, Наукового товариства ім. Шевченка, учителька-методистка української мови та літератури Хмельницького ліцею № 2 Анжела Анатоліївна Веремій; благочинний ПЦУ у Хмельницькому районі отець Іван Пукас; протоієреї храму Святого Миколая м. Фастова Михайло та Олег Даниліви; священник Уланівського храму Святого Володимира Великого ПЦУ отець Володимир Кушнір; завідувачка Рибчинецькою гімназією Тетяна Миколаївна Гутнік.

Як відмітив у своєму виступі голова редколегії презентованого збірника «Його позивний – «Каменярь» Сергій Дмитрович Гальчак, завдяки таким знаковим особистостям як Олександр Олександрович Марченко, українці дуже змінилися. Особливо після Революції Гідності. Стали Людьми з великої літери. Дух народу став на порядок сильнішим, з'явилися нові цінності й жага до життя, на якісно вищому рівні проявився патріотизм як утвердження власної національної гідності. Сьогодні чи не кожен переконаний, що Україна – це наш дім, в якому ми всі живемо, зростаємо, який ми любимо і який нікому не дамо спльондрувати, а також з вірою, надією, великими сподіваннями дивимось у майбутнє, впевнені, що Україна врешті-решт переможе споконвічного ворога-супостата, неодмінно процвітатиме, що вона стане справжнім не лише географічним центром Європи.

Тож вічна пам'ять і слава Герою-земляку Олександру Олександровичу Марченку, який назавжди залишиться у наших серцях та вітчизняній історії взірцем синівської відданості Україні, символом її непереможності!

В урочистостях також взяли участь Почесний краєзнавець України, учителька Уланівського ліцею Віра Анатоліївна Степанюк, член Національної спілки краєзнавців України, керівник аматорської кіностудії «Гіпаніс» при Хмельницькому районному Будинку культури, художник-аматор Микола Андрійович Загородній, лауреат Вінницької обласної краєзнавчої премії імені Володимира Вовкодава, книговидавець Ігор Борисович Балюк.

Завершився захід покладанням квітів до пам'ятника Тарасу Шевченку, молитвою за Україну, безсмертного Кобзаря, незабутнього Олександра Олександровича Марченка.

9 березня 2023 р.

З нагоди 209-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка у Вінниці відбулося урочисте покладання квітів до пам'ятника видатному Кобзареві.

Учасники меморіального заходу також вшанували хвилиною мовчання загиблих у теперішній війні України проти рашистських загарбників – Героїв, які поклали своє життя за волю, незалежність, щасливе майбутнє нашої країни, за те, щоб звучало віще слово Кобзареве над Україною:

«Борітеся – поборите!
Вам бог помагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!..»

9 березня 2023 р.

У Гайсині на площі Миру на стелі Героїв-земляків відкрито пам'ятну дошку Герою України, командиру 9-го окремого мотопіхотного батальйону «Вінницькі Скіфи» Сергію Котенку.

Сергій Котенко (позивний – «Ратибор») був учасником Революції Гідності. У 2014 – 2015 роках очолював Гайсинську районну державну адміністрацію, але за велінням серця змінив посаду державного службовця, ставши військовослужбовцем. Брав участь в Антитерористичній операції та Операції Об'єднаних Сил на сході України. У 2019 році отримав нагороду – орден Богдана Хмельницького III ступеня.

З 24 лютого 2022 року знову пішов захищати Україну.

Загинув 9 березня 2022 року в бою під Запоріжжям. Завдяки його мужнім діям та особистій рішучості загарбникам-росіянам завдано великих втрат та живій силі, призупинено їхній наступ.

16 березня 2022 року Указом Президента йому було присвоєно звання Героя України (посмертно).

Вічна пам'ять славному сину Вітчизни!

10 березня 2023 р.

Краєзнавці Вінниччини звертають увагу мешканців регіону, що сьогодні минає рівно 158 років відтоді, як 10 березня 1865 року вперше прозвучав твір композитора Михайла Вербицького на слова поета Павла Чубинського «Ще не вмерла Україна», що став державним гімном нашої країни.

Як відомо, 15 січня 1992 року Верховна Рада України затвердила музичну редакцію державного гімну, до тексту якого було внесено незначні зміни. У 2017 році Кабінет Міністрів офіційно затвердив 10 березня Днем Державного гімну.

Гімн України – один із головних державних символів незалежної країни, яка нині змушена зі зброєю в руках відстоювати кожен сантиметр української землі через російську навалу.

Гімн нескореної нації разом із прапором і гербом – ті важелі, заради яких ми стоїмо та боремося за майбутнє нащадків у своїй країні. Це – символ, яким українці пишаються та який об'єднує їх. У рядках нашого Гімну закарбовані найвеличніші сенси та цінності, які притаманні лише українській нації, слова, які підкреслюють унікальність та єдність нашого народу.

Сьогодні не має місць, де ще не чули гімн України. Адже свобода звучить саме так. Із ним на вустах українські захисники йдуть у бій, аби він знову пролунав у Маріуполі та Мелітополі, Донецьку та Луганську, Севастополі та інших українських містах.

Ми маємо пам'ятати, що із гімном України наші захисники не лише боронять країну. Державний гімн лунає щоразу, коли із полеглими на фронті Героями-військовослужбовцями прощаються навіки.

Україна обов'язково переможе і державний гімн України залунає на усіх теренах звільненої від рашизму території!

«Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці, запануєм і ми, браття, у своїй сторонці...»

Слава Україні!

11 березня 2023 р.

У селі Куна Гайсинського району відкрито пам'ятну дошку, присвячену пам'яті загиблого 27 червня 2022 року під час оборони Харкова від російських загарбників підполковника Ігоря Селідбовського, який більше десяти років служив у Калинівському полку Національної гвардії України.

На ній поруч із портретним зображенням героя вигравіровано слова:

«У цій громаді жив і навчався Селідбовський Ігор Ігорович (12.03.1988 – 27.06.2022). Підполковник НГУ, який героїчно загинув, виконуючи військовий обов'язок по захисту суверенітету та територіальної цілісності України. Нагороджений орденами «За мужність» II та III ст.

Любив Україну. Боровся за Україну. Загинув заради України.
Вічна слава Герою!»

16 березня 2023 р.

Напередодні 79-ї річниці визволення Вінниччини від нацистських загарбників у відділі краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського влаштовано книжкову виставку «Пройшла війна стежками долі». В експозиції представлено матеріали, що розкривають героїчні сторінки визволення Вінниці та області, участі наших земляків у Другій світовій війні – монографічні дослідження Сергія Гальчака, праці інших подільських краєзнавців.

На світлинах, що доповнюють виставку, показано Вінницю у березні 1944 року – бої на вулицях, прапор перемоги над ратушею, зруйноване місто. Фотосвітлини Другої світової війни показують різочу візуальну схожість із наслідками вторгнення росії в Україну.

17 березня 2023 р.

У Жмеринці урочисто відкрито меморіальну дошку воїну та патріоту 23-річному Станіславу Джурі-Соколовському – захисни-

ку Маріуполя, який загинув 9 квітня минулого року, посмертно удостоєному ордена «За мужність» III ступеня. До меморіального знака полеглого героя лягли квіти пам'яті та шани...

18 березня 2023 р.

21 березня 2023 р. виповнюється 150 років від дня народження українського військового діяча доби Української національно-визвольної революції 1917 – 1920 рр., отамана бригади Армії Української Народної Республіки Якова Григоровича Гандзюка.

Народився Яків Григорович 21 березня 1873 року (деякі історичні джерела вказують рік народження 1863, але більшість – 1873) в селі Багринівці Літинського повіту Подільської губернії (нині Літинська СТГ, Вінницький район, Вінницька область) у селянській родині. Було в сім'ї ще четверо дітей: брати – Сазон, Іван та Петро, сестра – Антоніна. Яків закінчив п'ять класів Вінницького реального училища, потім – Одеське піхотне юнкерське училище з відзнакою (1895 р.). Учасник російсько-японської війни (1904 – 1905 рр.). Першу світову війну починав у чині підполковника. За надзвичайну хоробрість, талант полководця, численні поранення та контузії в 1916 році йому присвоїли звання полковника, а в 1917 р. – генерал-майора. Під його командуванням 104-а піхотна дивізія була українізована, стала 1-ю Українською дивізією у складі 1-го Українського корпусу генерала Павла Скоропадського. В грудні 1917 року Павло Скоропадський подав у відставку й посаду командира корпусу обійняв Яків Гандзюк.

Як свідчать сучасники, Яків Григорович був гарним полководцем, був вимогливим, суворим до себе, чесним та вольовим. Не терпів зверхнього ставлення до рядових солдатів, тому підлеглі його поважали, мав якості добре освіченої людини – володів п'ятьма іноземними мовами, багато читав, добре розумівся у тонкощах тогочасної політики.

У січні 1918 р. червоні війська під командуванням Муравйова захопили Київ. Український уряд поспішно переїхав до Житомира, але інформації про відступ генерал Гандзюк не отримав. 9 лютого без будь-якої охорони автомашина командувача вирушила до Києва. Крім командира корпусу до Києва також вирушили начальник

штабу генерал Я. Сафонов та керівник оперативного відділу полковник О. Гаєвський. За шість кілометрів від Києва генеральське авто стало здобиччю більшовиків. Генералів та полковника привели до резиденції М. Муравйова, який їм запропонував перейти на бік більшовиків, проте всі троє рішуче відмовились. У сутінках муравйовці повезли на розстріл полонених. «Як командувач українського корпусу виходжу на розстріл першим!» – звернувся генерал Яків Гандзюк до своїх друзів. Пролунав залп, всі троє упали. Яків Григорович помер не одразу, бо пізніше на його тілі нарахували 12 багнетних ран. Генерала, який помирав, муравйовці добиwali по-звірячому.

Влітку 1918 р., вже при гетьманаті Павла Скоропадського, дружини страчених генералів за допомогою полковника Гаєвського, який дивом залишився живим і втік, змогли знайти тіла чоловіків у одній із братських могил і з почестями перепоховали їх на території Свято-Михайлівського Видубицького монастиря. За радянської влади могила була знищена.

Дружина Віра з 10-річним сином Георгієм емігрувала за кордон. На початку 1990-х років до Києва приїжджали його внуки і за власні кошти побудували пам'ятник на місці його поховання.

На сьогодні біля батьківського будинку в с. Багринівці встановлено меморіальну дошку, на честь нього названо вулиці в Києві, Вінниці, рідному селі. 59-й окремії мотопіхотній бригаді Збройних Сил України, що дислокується на Вінниччині, присвоєно ім'я генерала Армії УНР Якова Гандзюка.

До цієї дати фахівці очолюваного членом Національної спілки краєзнавців України Оксаною Антонюк відділу краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського організували книжкову виставку «Подоланин Яків Гандзюк – один з перших творців армії Української Народної Республіки» та підготували бібліографічний покажчик «Подоланин Яків Гандзюк».

20 березня 2023 р.

Пам'ятну дошку Артурові Венжику відкрито в Козятині. Встановлена вона на будинку, в якому полеглий захисник України про-

вів своє дитинство. Загинув минулого року на Луганщині під час виконання бойового завдання. Відійшов у Вічність у 21-річному віці. Похований на Алеї Слави в Козятині.

23 березня 2023 р.

У с. Яришів Могилів-Подільського району відбулася урочиста церемонія відкриття меморіальної дошки на фасаді Яришівського ліцею загиблому 20-річному військовому Семену Лящуку. Присутні віддали шану та честь Герою.

27 березня 2023 р.

У Києві, в офісі Національної спілки краєзнавців України, в онлайн-форматі відбувся круглий стіл з реалізації спільного проекту НСКУ та громадської організації «Український науково-дослідний та освітній центр вивчення Голодомору», присвяченого проблемам вивчення та популяризації документальних свідчень і фотоматеріалів про Голодомор в Україні. Впродовж останніх місяців Президія та регіональні організації Спілки провели значну науково-організаційну та пошукову роботу з виявлення автентичних відомостей про Геноцид українського народу, а також підготовку їх до розміщення в глобальній інформаційній структурі «Інтернет-архів епохи Голодомору».

У роботі круглого столу взяли участь голова НСКУ, член-кореспондент НАН України Олександр Реєнт, який відзначив актуальність проекту та організаційні складові його реалізації, питання координації авторів проекту; директор громадської організації «Український науково-дослідний та освітній центр вивчення Голодомору», доктор історичних наук Людмила Гриневич, яка зупинилася на характеристичі та типологізації документальних джерел і питань голодомору та форматі їх наукового опрацювання. До обговорення практичних завдань з реалізації проекту долучилися учасники круглого столу: заступник голови Спілки Руслана Маньковська; відповідальний секретар Спілки Світлана Архипова; голова Хмельницької обласної організації НСКУ Юрій Телячий; голова Чернігівської обласної організації НСКУ Олександр Коваленко;

голова Житомирської обласної організації НСКУ Павло Скавронський; голова Черкаської обласної організації НСКУ Валентин Лазуренко; голова Вінницької обласної організації НСКУ Сергій Гальчак; член Кіровоградської обласної організації НСКУ Василь Орлик; фінансовий координатор проєкту Лала Гриценко; прес-секретар Спілки Дмитрій Ніколайчук.

Підсумком роботи круглого столу стали конкретні пропозиції щодо організації подальшої конструктивної роботи над проєктом та систематизації напрацьованих документальних джерел з Голодомору в Україні.

30 березня 2023 р.

На фасаді загальноосвітньої середньої школи села Матейків Барської громади Жмеринського району урочисто відкрито меморіальну дошку полеглому у російсько-українській війні земляку Олександрові Лозинському. 42-річний сержант механізованого взводу одного з підрозділів 28-ї механізованої бригади імені Лицарів Зимового Походу загинув у кровопролитному бою на Херсонському напрямку в День пам'яті захисників України минулого року. І лише майже через три місяці його змогли знайти й поховати за християнським звичаєм у селі, де він мешкав і де проживає його сім'я.

1 квітня 2023 р.

У видавництві «Меркьюрі-Поділля» відбулася презентація щойно виданої книги «Лозна (Лузна): наш рід і родовід» (автор-упорядник уродженець с. Лозна Хмільницького району Іван Недоснований). Крім нього у заході взяли участь автор передмови, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук Сергій Гальчак, член правління Вінницької обласної організації НСКУ, Почесний краєзнавець України Микола Дорош, книговидавець Ігор Балюк, які наголосили на унікальності видання, його значимості для мешканців Лозни.

8 квітня 2023 р.

У Вінницькому обласному центрі народної творчості відкрито виставку народного мистецтва «Великодня писанка», присвячену Україні, її минулому, традиціям та сьогоденню, відродженню національної свідомості, весні та святу Світлого Воскресіння.

В експозиції презентується понад 200 робіт від 68 учасників. Це традиційні писанки, керамічні писанки, дряпанки, мальовані та писанкові композиції. Крім цього, тут представлені картини на Великодню тематику майстрів народного малярства та живопису. Її також прикрашають флористичні, керамічні та вишиті вироби, ляльки-мотанки, твори з різьби по дереву, декоративного розпису, ручного ткацтва.

11 квітня 2023 р.

Напередодні Великдня у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбувся етнозахід «Дивосвіт подільської писанки», що став продовженням започаткованого у попередні роки книгозбірнею народознавчого циклу «У звичаях й традиціях Поділля пізнавай», метою якого є відродження звичаєвої обрядовості, пробудження інтересу до культури українського народу, його декоративно-прикладного мистецтва, вшанування таланту майстрів-земляків.

У рамках заходу відбулася зустріч його учасників із відомою вінницькою майстринею писанкарства Анастасією Фоміною.

Звертаючись до присутніх, вона наголосила, що Великдень є одним із найбільших, найсвітліших і найважливіших християнських свят. Його пов'язують із Воскресінням Христовим, яке розкриває радість перемоги Божого Сина над смертю й вічним забуттям. Писанка ж символізує весняне відродження природи, зародження нового життя, продовження роду. А ще сьогодні, в такий нелегкий час для нашої країни час, для нас, українців, – вона є оберегом і символом нашого народу.

Майстриня детально розповіла про особливості орнаменту та кольорів подільської писанки, провела майстер-клас із її написання.

11 квітня 2023 р.

У пам'ять про нацгвардійця Василя Мариніча в селі Тараски, що в Уланівській громаді Хмельницького району, відкрили меморіальну дошку. Розмістили її на будівлі школи, в якій навчався боєць.

Вшанувати пам'ять захисника Вітчизни прийшли рідні, друзі, односельчани та бойові побратими.

13 квітня 2023 р.

У Могилеві-Подільському на території гімназії відкрили дошку пам'яті загиблому воїну-прикордоннику Івану Анатолійовичу Савчуку, колишньому учню навчального закладу.

Загинув герой 6 листопада 2022 року поблизу міста Мар'їнка під час виконання бойового завдання. Указом Президента України його нагороджено орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

14 квітня 2023 р.

Напередодні Великодня в очолюваному членом Національної спілки краєзнавців України Іриною Захарчук Державному історико-культурному заповіднику «Буша» випікали паски у старовинній столітній печі. Прикрашали їх патріотичними кольорами. Усі спечені паски реалізували аби придбати дрон місцевому військовому, який на фронті захищає Україну від російських супостатів.

18 квітня 2023 р.

У Липовці на фасаді приміщення місцевої школи встановили пам'ятну дошку загиблому штурману вертолітної ескадрильї Сергію Бондаренку. В поминальному заході взяли участь голова обласної ради Вячеслав Соколовий, депутати облради Павло Мороз, Олександр Шевчук та Віталій Донець, Липовецький міський голова Віктор Бичков, секретар міської ради Олеся Назаренко, військовослужбовці, побратими Сергія Бондаренка, вчителі й учні школи-лицею, де навчався льотчик, липівчани.

З перших хвилин зухвалої російської агресії він став на захист українського неба від ворога. За успішне виконання бойових завдань нагороджений орденами Богдана Хмельницького III та II ступенів (останньої відзнаки удостоєний посмертно).

Загинув 6 березня 2022 року, виконуючи чергове бойове завдання. Його екіпаж в районі с. Михайлівка Миколаївської області знищив колону ворожої техніки та живої сили противника. Але на місце дислокації екіпаж не повернувся – вертоліт збили російські окупанти.

У Липовці ім'ям Сергія Бондаренка названа вулиця, де проживають його батьки.

19 квітня 2023 р.

Відбулося засідання правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, приурочене життєвому ювілею Валерія Пилиповича Рекрута – відомого українського історика та подільського краєзнавця. Голова правління обласного краєзнавчого осередку, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Сергій Гальчак розповів про вагомую роль ювіляра в дослідженні кооперативного руху в Україні та у вивченні історії Гайсинщини, також вручив ювіляру нагороди – Почесну Грамоту Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України та обласну краєзнавчу премію імені Володимира Вовкодава (в номінації «Історичне краєзнавство»).

Валерій Пилипович є кандидатом історичних наук, членом правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заступником директора Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Почесним краєзнавцем України, автором одинадцяти монографій, сотень наукових статей.

Присутні широко привітали ювіляра, побажали подальших творчих здобутків, міцного здоров'я, усіляких життєвих гараздів.

На засіданні розглянуто також інші питання: про прийом у Національну спілку краєзнавців України нових членів; про під-

готовку до проведення сьомої Могилів-Подільської історико-краєзнавчої конференції; про участь науковців та краєзнавців Вінниччини у запланованій на 2 червня 2023 р. Всеукраїнській науково-практичній конференції «Перші краєзнавчі читання в пам'ять професора Лева Баженова», що має відбутися у м. Хмельницькому.

19 квітня 2023 р.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського в онлайн форматі відбулася XI Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих учених «Подільська регіональна лексикологія: стан та перспективи». Організатором, а також модератором заходу була заступник декана з наукової роботи факультету філології та журналістики імені Михайла Стельмаха, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови, член Національної спілки краєзнавців України Інна Гороф'янюк.

Учасників конференції привітали ректор університету, доктор педагогічних наук, професор Наталія Лазаренко та декан факультету філології і журналістики імені Михайла Стельмаха, доктор філологічних наук, професор Інна Завальнюк.

Під час пленарного засідання з актуальними доповідями виступили: кандидат історичних наук, доцент кафедри культури, методики навчання історії та інших спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член Національної спілки краєзнавців України Віктор Косаківський; кандидат філологічних наук, доцент кафедри українознавства Вінницького національного медичного університету імені Миколи Пирогова Ганна Караєвська; доктор філологічних наук, доцент кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Наталія Коваленко; кандидат філологічних наук, професор кафедри української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини Тетяна Тимошенко; кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Інна Гороф'янюк.

По завершенню пленарного засідання роботу конференції було продовжено на секційних засіданнях за напрямками:

Лексично-семантичні особливості подільського говору;

Онімічний ландшафт Поділля;

Етнолінгвістичні студії духовної культури подолян;

Лінгвістика тексту письменників-подолян.

До роботи конференції в онлайн режимі долучилися понад 120 учасників – студентів, аспірантів, науковців, дослідників із різних куточків України.

22 квітня 2023 р.

У с. Мітлинці Гайсинського району відкрито пам'ятну дошку на честь загиблого Дмитра Рудя.

Страший розвідник-снайпер другої категорії Дмитро Рудь загинув під час виконання бойового завдання в селі Водяне Донецької області. Герою було 26 років. У нього залишились донечка, дружина, батьки та бабуся.

Вшанувати пам'ять побратима з 59-ї окремої мотопіхотної бригади імені Якова Гандзюка приїхали друзі, зібрались односельчани, учні школи та вчителі.

Загадували Дмитра як веселого хлопця, депутата селищної ради, хорошого воїна-снайпера, що наводив страх на ворога і піклувався про побратимів.

25 квітня 2023 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбувся круглий стіл «Диктатори кремля: злочини проти української нації».

Захід спрямовано на виконання резолюції європарламенту від 15 грудня 2022 року, прийнятої до 90-х роковин Голодомору, в якій європарламент закликав держави – членів Європейського Союзу сприяти обізнаності про злочини, вчинені радянським режимом, та засуджує маніпуляції нинішнім російським режимом історичною пам'яттю.

«Тема Голодомору-геноциду українського народу потребує подальших досліджень. Дякую організаторам нашого круглого столу за можливість долучитися до з'ясування історичної правди про голодомори в Україні – злочини комуністичного тоталітарного режиму проти людства», – зазначила в вступному слові директор Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського, член Національної спілки краєзнавців України Лариса Сенік.

«Сьогодні росія продовжує нав'язувати політичні дискусії навколо питання «Був чи не був голод в Україні геноцидом українського народу?» Був! Про це свідчать численні факти. Ми повинні сприяти відновленню української історичної школи, яку було ліквідовано в 1933 році комуністичним тоталітарним режимом, та продовжити дослідження тематики Голодомору, його безпосереднього впливу на формування нашої державності», – відзначила голова Національної асоціації дослідників Голодомору-геноциду українців Олена Стасюк.

«Беззаперечно, що політика більшовиків на Поділлі того часу носила злочинний характер. Спеціально завищені норми хлібозаготівлі, режим «чорних дошок», конфіскація земельних ділянок і вилучення посівних матеріалів – це все елементи централізованої політики, спрямованої на знищення українців як нації», – наголосив керівник редакційного колективу книги «Реабілітовані історією», кандидат історичних наук, доцент, заслужений працівник освіти України Валерій Лаціба.

Науковий редактор книги «Реабілітовані історією», кандидат історичних наук, заслужений працівник культури України, член Національної спілки краєзнавців України Володимир Петренко представив свою доповідь «Технології Голодомору-геноциду 1931 – 1934 років на Вінниччині».

У читальній залі було розгорнуто експозицію Вінницького обласного краєзнавчого музею «Людомор на Поділлі 1921 – 1923, 1932 – 1933, 1946 – 1947 років» та книжкову виставку літератури з тематики голодоморів в Україні. Окрім того, презентовано унікальну історичну карту «Оглядова карта українських земель», яка вражає тодішніми масштабами Голодомору.

«Злочини, вчинені проти української нації диктаторами кремля, не були свого часу засуджені та покарані. Непокаране зло повернулося у XXI ст. Завдання Української держави та демократичного світу – перемогти рашизм, зупинити та не допустити повторення цих злочинів у майбутньому», – зазначила Олеся Стасюк.

По завершенню круглого столу представники закладів вищої освіти, завідувачі бібліотек області, Вінницький обласний краєзнавчий музей отримали від Національної асоціації дослідників Голодомору-геноциду підбірки видань, що розкривають злочини комуністичного тоталітарного режиму в Україні.

* * *

З нагоди 100-річчя від дня народження у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбувся вечір пам'яті вінницького письменника і журналіста Юрія Бондаренка, на якому також було презентовано його книгу «Останній танк».

Юрій Петрович Бондаренко (1923 – 1990) – одна з найяскравіших постатей подільської журналістики 1960 – 80-х років. Його перу були підвладні всі журналістські жанри: від гострого фейлетона до аналітичної кореспонденції, від гарячого репортажу із місця події до розлогого нарису. Був неординарною творчою особистістю, завжди відстоював правду. Проявляв інтерес до малої батьківщини. Так, він одним із перших порушив незручне для тодішньої влади питання про трагічну долю славетного подільського композитора Миколи Леонтовича. Наполегливо доводив радянській владі, що це саме вона своїм благословенням вбила нині всевітньо відомого митця...

А ще в тодішній регіональній і всеукраїнській періодиці він друкував повісті та оповідання, які йому так і не пощастило побачити окремим виданням.

Книга «Останній танк» вийшла напередодні життєвого ювілею майстра художньо-публіцистичного слова.

У вечорі пам'яті взяли участь та виступили зі спогадами Михайло Каменюк, член Національної спілки письменників України, член Національної спілки журналістів України, заслужений пра-

цівник культури України, головний редактор книжкової серії «Моя Вінниччина»; Василь Паламарчук, журналіст, краєзнавець, прозаїк, публіцист, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, заслужений журналіст України; Сергій Гальчак, доктор історичних наук, член Президії Національної спілки краєзнавців України, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, член-кореспондент Української академії історичних наук, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України; Омельян Костко, ветеран української журналістики; Віктор Скрипник, член Національної спілки журналістів України, власний кореспондент газети «Голос України». Модератором заходу був Віктор Мельник – український поет, прозаїк, перекладач, літературний критик, член Національної спілки письменників України.

На вечір пам'яті завітали письменники, журналісти, історики, краєзнавці, викладачі кафедри журналістики, реклами та зв'язків із громадськістю Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, студентська молодь.

Захід супроводжувала книжкова виставка-пам'ять «Крила доброї душі», підготовлена працівниками відділу краєзнавства ВОУНБ імені Валентина Отамановського.

26 квітня 2023 р.

У Вінниці відкрили меморіальну дошку загиблому герою Олександрю Божку. За словами побратима загиблого воїна Анатолія Стасюка, захищати Україну від російської агресії вони пішли добровольцями. Спершу записалися до тероборони, а на початку березня 2022 року у складі Збройних Сил України поїхали на передову. Торік, 25 квітня, захищаючи Рубіжне, Олександр отримав вогнепальне поранення. За два дні він помер у шпиталі.

Ініціатори встановлення дошки пам'яті – працівники підприємства, де нині працює батько загиблого воїна, які для її виготовлення добровільно зібрали 25 тис. гривень.

27 квітня 2023 р.

У Музеї Вінниці відбулася презентація книги «Вулиці Вінниці», автором якої є відома дослідниця малої батьківщини, доктор історичних наук Тетяна Кароєва. Це – перший системний довідник з історії топонімів Вінниці від XVIII століття до грудня 2022 року.

Як зазначила Тетяна Робертівна, видання містить оглядову статтю про топонімічні практики міської влади та громади від минулих століть до сьогодення. Для зручності користування довідником подано індекс усіх історичних назв. Завдяки цьому можна довідатись як змінювалися назви окремо взятих топонімів. Наприклад, сучасна вулиця Келецька між 1906-м та 1910 роками мала назву Богемська. У 1921 році вона стала Спартаківською, у 1941-у – Судетською, за два роки опісля – знову Спартаківською, а сучасну назву отримала у 1976 році...

2 травня 2023 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського в рамках засідання науково-краснознавчого клубу «Дослідник краю» відбулася презентація книг «Яків Огородник. Гетьманування Івана Скоропадського», укладачами якої є Валерій Рекрут та Юрій Степанчук, та «Непрочитані сторінки життєпису та поезики Лавра Миронюка» авторства Валерія Рекрута, Сергія Гальчака, Костянтина Завальнюка.

У книзі, укладачами якої є Валерій Рекрут та Юрій Степанчук, вміщено матеріали неопублікованої дисертації видатного подолянина Якова Огородника «Гетьманування Івана Скоропадського», збереженої як рукопис і виявленої В. П. Рекрутом у фондах Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України.

Відстоюючи засади української державності, її автор ґрунтовно характеризує діяльність гетьмана Івана Скоропадського – однієї з ключових постатей модерної української історії. На основі аналізу низки історичних джерел і літератури визначено фатальні

об'єктивні та суб'єктивні чинники, які призвели до інкорпорації Лівобережної України до складу російської імперії.

Книга, уперше представлена українській науковій спільноті, істотно доповнить наявну історіографію з історії України-Гетьманщини.

У іншій колективній праці автори повідують про життєвий та творчий шлях уродженця Рахнівки Лавра Зіновійовича Миронюка (1881 – 1931) – учасника Української революції 1917 – 1921 рр., педагога, поета, журналіста, редактора гайсинської газети «Народня думка», яка видавалася в період з 25 серпня по 7 жовтня 1919 року, творчим доробком майстра художнього та публіцистичного слова, знайомлять читачів зі сторінками історії сіл Рахнівка, Степашки, інших населених пунктів Гайсинщини.

Презентували книги: Валерій Рекрут – кандидат історичних наук, заступник директора Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України; Юрій Степанчук – доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член Наукового товариства імені Шевченка, Національної спілки журналістів України, Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України; Сергій Гальчак – доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член-кореспондент Української академії історичних наук, керівник Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, член Президії Національної спілки краєзнавців України, голова правління Вінницької обласної організації НСКУ, керівник Вінницького обласного осередку Наукового товариства імені Шевченка, перший заступник голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України; Костянтин Завальнюк – кандидат історичних наук, головний спеціаліст відділу інформації та використання документів Держав-

ного архіву Вінницької області, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України.

Своїми думками про презентовані праці поділилися присутні на заході краєзнавець, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, заслужений журналіст України Василь Паламарчук, завідувачка науково-дослідницького відділу Вінницького обласного краєзнавчого музею Лариса Семенко.

Загалом, на презентацію завітали історики, краєзнавці, журналісти, видавці, архівісти, музейні працівники, викладачі, студентська молодь.

Модерувала захід Наталія Березюк – завідувачка сектору створення краєзнавчих баз даних відділу краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського.

2 травня 2023 р.

Сьогодні, в день народження Героя, в Браїлові Жмеринського району відкрили меморіальну дошку загиблому захиснику Євгену Фалінському. Почесну місію відкрити пам'ятний знак, встановлений на фасаді місцевої гімназії, в якій свого часу навчався полеглий захисник України, надали її директору Альоні Івасенко.

У квітні 2022 року Євген Фалінський, який працював водієм-експедитором в Україні та за кордоном, не зміг стояти осторонь та за власним бажанням відправився захищати Україну від російських окупантів. Серце Героя перестало битися 26 травня 2022 року під Авдіївкою від кулі російських окупантів.

Героя завжди пам'ятатимуть справжнім другом, добрим товаришем, люблячим чоловіком та батьком, гарним сином, відважним воїном, який безмежно любив своїх рідних, неньку-Україну.

Герою – слава!

3 травня 2023 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбувся вечір-вшанування «Живе слово правди Степана Руданського» (до 150-річчя з дня смерті).

Як відомо, Степан Васильович Руданський народився 6 січня 1834 року в с. Хомутиці (нині Хмельницького району) в сім'ї священника. Після початкової науки в дяка майбутній поет навчався в Шаргородській бурсі (1842 – 1849) та Подільській духовній семінарії (1849 – 1955). У 1856 р. Руданський переїздить до Петербурга. За роки перебування там він утвердився на демократичних світоглядних позиціях, остаточно сформувався як народний письменник.

Після закінчення академії здобув звання повітового лікаря й дозвіл працювати в Криму, куди переїхав у 1861 році. З 1861 по 1873 р. Руданський працював міським лікарем в Ялті, а також лікарем у мастках князя Воронцова. Він доклав багато зусиль для піднесення благоустрою міста, невтомно трудився як лікар і почесний мировий суддя Сімферопольсько-Ялтинської мирової округи, водночас цікавився археологією, етнографією, відновив розпочаті ще на Поділлі фольклорні заняття, продовжував поетичну творчість у галузі перекладу.

Помер С. Руданський 3 травня 1873 року, похований у Ялті на Масандрівському кладовищі.

За життя поета була опублікована лише невелика кількість його творів. Більшість їх побачила світ у 1880-х – на початку 1890-х років у львівських виданнях «Правда», «Зоря», у часописі «Киевская старина».

Степан Руданський був від природи обдарованою людиною, любив етнографувати, малювати, цікавився історією, археологією, мав напрочуд гарний голос, захоплювався народним гумором, дотепністю українців і влучністю їхніх анекдотів. Поет виробив власний стиль комічного зображення типових явищ життя. Гумор для нього був не самоціллю, а засобом викриття людських вад.

На Вінниччині щорічно проводять заходи щодо вшанування пам'яті нашого славетного земляка. З 1981 р. в с. Хомутиці на Калинівщині відбувається щорічне свято сатири і гумору. Маленьке

сільське свято, на якому вшановували великого поета, переросло в обласне, а згодом – Всеукраїнське свято сатири і гумору імені Степана Руданського.

1994 р. засновано літературну премію імені Степана Руданського, а з 2006 року її перейменовано у Всеукраїнську літературно-мистецьку премію імені Степана Руданського. За ініціативи відомого гумориста-сатирика Анатолія Гарматюка в березні 1998 р. створено громадське творче об'єднання – Вінницький курінь гумористів імені Степана Руданського.

Розпочала захід Лариса Сеник, директор Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського, член Національної спілки краєзнавців України.

Про життя та діяльність поета розповіла Валентина Галущенко, викладач Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу.

Вірш «До України» прочитала Діана Белоус, провідний бібліограф відділу документів із гуманітарних, технічних та природничих наук ВОУНБ ім. В. Отамановського.

Про важливу роль священства в житті поета, дослідження подільського роду пращурів-священників у чотирьох поколіннях, творчі доробки на духовній ниві повідав Борис Пентюк, доцент, кандидат технічних наук, кандидат богословських наук, Почесний краєзнавець України, лауреат Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Степана Руданського.

Про лікарську діяльність лікаря-гуманіста та поета-патріота розповіла Ольга Юрчишина, завідувачка сектору краєзнавчих видань Наукової бібліотеки Вінницького медичного національного університету ім. М. І. Пирогова.

Перед присутніми також виступили поетеса, співачка Зоя Красуляк, прочитали гумористичні твори Віктор Цимбал, Віталій Кирницький, Богдана Андрощак.

Модератором заходу був Вадим Вітковський, прозаїк, публіцист-документаліст, голова Вінницької обласної організації Національної спілки письменників України, заслужений журналіст України, Почесний краєзнавець України, засновник обласної комунальної установи «Видавничий дім «Моя Вінниччина».

Захід супроводжувала книжкова виставка-пам'ять «Істинне безсмертя Степана Руданського» (до 150-річчя з дня смерті), яку

підготували працівники відділу краєзнавства ВОУНБ ім. В. Отамановського.

4 травня 2023 р.

Міністерство культури та інформаційної політики додало п'ять нових елементів до Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України. Серед них рогозоплетіння в селах Щітки та Писарівка Вінницької області, що входять до однієї громади.

Як зауважує директор Вінницького обласного центру народної творчості, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяни Цвігун, «елемент дуже важливий для громади, сприяє об'єднанню навколо своєї спадщини, дбайливому ставленню до природи. Охорона та розвиток елемента може сприяти використанню екологічно чистих та природних виробів замість пластикових чи синтетичних. До того, ці вироби є довготривалого використання. Традиції цього ремесла передаються від покоління до покоління.

Традиційними виробами с. Щітки є корзини, які мають різну форму. Усі ці кошики мали ужиткове призначення, тому їхня форма була зручною для того чи іншого виду діяльності. Виробляли також й інші ужиткові речі, такі як лапті (личаки) – взуття, в якому ходили в хаті. Ще один виріб, килимок, виготовляли на верстаті і використовували як покрив на підлогу біля дверей.

Визнаними майстринями рогозоплетіння є Галина Заєць та Надія Іщенко, які впродовж багатьох років зберігають славні традиції цього ремесла та навчають молодь».

5 травня 2023 р.

У с. Іваньки Липовецької територіальної громади в пам'ять про загиблого прикордонника – старшого сержанта Юрія Сороки відкрито пам'ятну дошку. Її встановлено на будівлі місцевої загальноосвітньої школи. Саме в цей день Юрію мало б виповнитися 29 років...

Юрій Сорока призався до лав Державної прикордонної служби України в 2013 році. Свій перший бій він прийняв у 2014 році на Донеччині, коли ще був курсантом Головного центру підготовки особового складу ДПСУ. Мужньо захищаючи територіальну цілісність і незалежність України, він разом із побратимами гідно давав відсіч ворогові.

Повернувшись зі сходу України, прикордонник продовжив службу в Могилів-Подільському загоні. У 2017 р. звільнився в запас. Працював у Вінниці менеджмером та мріяв стати фермером. Але здійснити свою мрію хлопцеві не дала росія.

З першого дня повномасштабного вторгнення рашистів він став на захист рідної Батьківщини. Разом із захисниками-прикордонниками Могилів-Подільського загону стримував ворога на займаних позиціях на Чернігівщині, а потім боронив Батьківщину на Донеччині.

16 серпня 2022 року поблизу м. Мар'янка під час виконання бойового завдання прикордонники потрапили під прицільний мінометний обстріл. Юрій отримав важкі поранення, несумісні з життям.

За мужність і сміливі дії під час захисту України від ворога військовослужбовця посмертно нагороджено орденом «За мужність» III ступеня.

Вшанувати пам'ять захисника прийшли батьки, друзі, бойові побратими, представники місцевої влади, учні та викладачі навчального закладу, в якому навчався прикордонник.

Вічна пам'ять герою!

6 травня 2023 р.

Завершено пошуково-ексгумаційні роботи у колишній зоні поховань на Європейській площі м. Вінниці. За майже рік роботи дослідників чекали певні сюрпризи – тіла 73 червоноармійців, які брали участь у визволенні Вінниці від гітлерівських загарбників, так і не знайдено.

За словами директора Музею Вінниці, члена Національної спілки краєзнавців України Олександра Федоришена, «загалом

було виявлено 106 останків тіл, частина яких відноситься до періоду Другої світової війни.

Цікавим фактом стало те, що було виявлено раніше необліковане поховання 21-го червоноармійця. Воно було знайдене в тому місці, де очікувалось виявити останки діячів більшовицького перевороту, на що вказували могильні плити.

Вважалося, що у 1958 році на території колишнього меморіалу на теперішній Європейській площі було сформовано братські могили з останків 73-х учасників вигнання нацистів з нашого міста. Фахівцями музею були ретельно досліджені поіменні списки з плит та звірені з архівними документами. Виявилось, що більшість з них були пацієнтами місцевих польових військових шпиталів та згодом поховані на щонайменше чотирьох вінницьких цвинтарях у 1944 – 1945 роках. Залишається загадкою, чому плити з іменами цих людей встановили на меморіалі в 1970-х роках, а перепоховання не здійснили...»

Церемонія перепоховання понад ста останків, що були виявлені під час пошуково-ексгумаційних робіт на Європейській площі, відбулася на оновленому Меморіалі Борців із нацизмом на вулиці Київській. Чверть з них – червоноармійці, які брали участь у вигнанні німецьких військ із Вінниці під час Другої світової війни. Решта – учасники більшовицьких виступів в роки Української революції 1917 – 1921 рр.

У церемонії поховання, на якій були присутні родичі загиблих та представники громадськості, взяв участь митрополит Вінницький і Барський Симеон із духовенством Православної Церкви України. Відбулася заупокійна молитва за спочилими.

Проголошуючи її, митрополит наголосив, що серед них – учасники Другої світової війни: льотчик-штурмовик Іван Могильчак, підполковник Наум Нікітін та 21 невідомий боєць Червоної армії, які загинули в боях за Вінницю у березні 1944 р., а також діячі вінницького антинацистського руху Опору Тарас Кузьмін, Павло Мельник, Лариса Ратушна. Згадав він і про підпільника Юрія Курія, прах якого за бажанням родини після відспівування був перевезений на Центральне кладовище міста.

«Тепер ці люди знайшли останній спочинок на Меморіалі Борців з нацизмом, – сказав він на завершення. – І наша молитва –

це данина пам'яті тим, хто віддав життя, захищаючи світ від нацизму. Сьогоднішня молитва – це наш християнський обов'язок і по відношенню до всіх інших, кого сьогодні перенесли на це меморіальне кладовище. Ми перепоховали їхні останки з молитвою про прощення гріхів і про милосердя Боже до всіх цих людей – і тих, чії імена ми знаємо, і тих, які до цього часу залишилися невідомими».

8 травня 2023 р.

У Вінниці в День пам'яті та примирення вшанували тих, хто у Другій світовій війні боровся з нацизмом та переміг його, а також усіх жертв тієї війни. На оновленому Меморіалі Борців з нацизмом на вулиці Київській відбулася церемонія покладання квітів за участю керівників міста та області, депутатів, ветеранів війни, представників релігійних та громадських організацій.

Схиливши голови у хвилині мовчання, усі присутні вшанували пам'ять тих, хто протистояв нацистській тиранії, захищаючи свободу та гідність людства.

Також відбулося делеговане покладання квітів до Пам'ятного знаку Небесній Сотні, загиблим за Україну героям та інтерактивної стели пам'яті на площі Тараса Шевченка.

9 травня 2023 р.

У с. Хомутиці Хмільницького району відкрито меморіальну дошку полеглому захиснику України від російських загарбників, на якій окрім портрета героя вигравіровано слова:

«У цій школі навчався Смалківський Віталій Сергійович (29.12.1990 – 06.09.2022). Воїн-доброволець, старший солдат, який героїчно загинув у селі Степова Долина Миколаївської області за мирне небо та щасливе майбуття. Його коротке, як спалах, життя – приклад мужності, героїзму та самовідданості українському народу.

Вічна пам'ять і слава Герою!»

10 травня 2023 р.

На сайті Могилів-Подільської міської ради оприлюднено інформаційний лист Сьомої Могилів-Подільської наукової історико-краєзнавчої конференції, запланованої на 6 – 7 жовтня 2023 р. Її організаторами виступають: Могилів-Подільська міська рада; Могилів-Подільська районна військова адміністрація; Могилів-Подільська районна рада; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського; Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка; Вінницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України; Державний архів Вінницької області.

Планується робота за такими напрямками:
Джерела та наукові дослідження з історії Могилівщини;
Археологія та давня історія Могилівщини;
Проблеми регіону доби середньовіччя та нового часу;
Новітній період в історії регіону;
Визначні діячі та особистості в історії Могилівщини;
Історія підприємств та установ Могилівщини;
Волонтерський рух на Поділлі;
Фермерський рух на Поділлі;
Культура, освіта, спорт, релігійне життя регіону;
Природа, ландшафти та топоніми Могилівщини.

12 травня 2023 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С. Д. Гальчак звернувся до Голови Національної спілки краєзнавців України О. П. Реєнта з листом такого змісту:

«За значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини України, активну участь у науково-краєзнавчих конференціях, видання низки статей з літературного краєзнавства, історико-краєзнавчих праць, що знайшли схвальний відгук серед широкого кола наукової та крає-

знавчої громадськості, прошу присвоїти звання **«Почесний краєзнавець України»**

ВЕРЕМІЙ АНЖЕЛІ АНАТОЛІВНИЙ,

члену Національної спілки краєзнавців України, Національної спілки письменників України, Національної спілки журналістів України, Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка, учительці української мови та літератури Хмельницького ліцею № 2, лауреату Почесної відзнаки «За заслуги перед Вінниччиною», яка *23 травня 2023 року відзначатиме своє 60-річчя від дня народження.*

Дослідницькі статті з літературного краєзнавства авторства Анжели Веремій:

1. Голодомор 1932 – 1933 рр. очима хмельницьких краєзнавців;

2. Хмельницька земля й АТО;

3. Синьоводська битва в художній літературі;

4. Золоте зерно на літературній ниві;

5. Квіти для письменника і людини;

6. Музей-світлиця – родзинка Вінниччини;

7. Поборник української духовності;

8. Шлях правди, дорога болю;

9. Син отчої землі;

10. «Діла твої, як хліб насущний, вкарбуються у пам'яті людській»;

11. «Тобою, краю мій, живу...»;

12. Без права забути;

13. Перлина української архітектури;

14. «Летять лелеки в рідні Маркуші»;

15. «Поклав життя своє на вітвар Вітчизни для щастя людей, для миру, для добра» («Постать Василя Порика в багатополярному полі національної пам'яті України про Другу світову війну»);

16. Хмельницький край на мапі України;

17. Україна у вогні нової війни.

Авторка краєзнавчих книг:

«Вулиці мого міста»;

«Чорнобиля правда гірка»;
«На барвінковій огняній землі»;
«У краї мальв і долину»;
краєзнавчих праць:
«Депутат Олександр Марченко»;
«Молитва під кулями»;
«Славень Хмільнику».

Співавторка (з М. Дорошем, Є. Козюком) літературної антології Хмільницької землі «Калинові грона»;
краєзнавчої збірки «Відлуння сивої давнини».

* * *

Цього ж дня прийнято рішення про нагородження Почесними Грамотами Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України відомих в області дослідників малої батьківщини: Олександра Сергійовича Гордієвича, Євгенія Івановича Козюка та Анжели Анатоліївни Веремій, а також науковців-хмельничан Анатолія Філінюка та Петра Слободянюка – за значний особистий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини.

14 травня 2023 р.

Сьогодні у Вінниці на Алеї Слави центрального кладовища відкрили стелу герою України Сергію Пархоменку, який рівно рік тому загинув на Запоріжжі. На ній – молодий усміхнений пілот поряд з літаком СУ-25, на якому він здійснив понад 40 бойових вильотів у складних умовах протидії ворожих засобів ППО і винищувальної авіації окупантів... А це, за найскромнішими підрахунками, – десятки знищених ворожих танків, більше ніж пів сотні броньованих машин та транспортних засобів, сотні окупантів, а головне – тисячі врятованих життів українців...

Відкривали стелу бойові пілоти – батько та молодший брат загиблого героя. Батько – повний лицар ордена Богдана Хмельницького. Коли Сергій вступив до льотного вишу в 2014-у – батько виконував бойові завдання в АТО. Коли у 2022-у юний пілот нищив на «Сушці» ворожу авіацію, тато літав поряд... Молодший

брат також пішов стопами рідних і нині захищає українське небо...

Вшанувати пам'ять пілота зібралися рідні, командири та наставники пілота. Згадували як 25-річний пілот раз-по-раз здійснював бойові вильоти, як був справжньою душою авіаційного підрозділу й точно гідним нащадком батька та дідуся.

Сергій Пархоменко, що лише кілька років тому закінчив ХНУПС, неодноразово уміло виводив українську авіацію з-під ракетних ударів ворога та рвався у бій так завзято, що дивувались навіть досвідчені побратими...

А ще він був люблячим чоловіком та батьком...

Вічна пам'ять герою!

15 травня 2023 р.

Сьогодні виповнюється 80 років видатному вінницькому фотохудожнику, краєзнавцю Олександру Сергійовичу Гордієвичу. У його творчому доробку близько 40-а книг. Серед них фотоальбоми «Вінниця», «Побачити і відчути», «Театр синичок», «Променем зігрите серце», три фотоальбоми «Вінниччина», ілюстрований довідник «Фотомоделі Подільського зоопарку», фотоілюстрації до путівників «Бершадь», «Бар», «Немирів», «Хмільник», «Музеї Вінниччини», «Приїздіть до Вінниці» та багато інших творчих напрацювань.

На честь життєвого ювілею митця відділом краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського підготовлено віртуальну книжкову виставку «Об'єкти та перо Олександра Гордієвича».

За значний особистий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини, як уже згадувалося, О. С. Гордієвич удостоєний Почесної Грамоти Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

16 травня 2023 р.

Вийшло друком чергове видання наукового журналу «Краєзнавство» (м. Київ. Вип. 3 – 4, 2022. Категорія «Б»). На його

шпальтах вміщено статті С. Гальчака, О. Федорука «Витоки, перебіг, наслідки Голодомору 1932 – 1933 років на Поділлі» (С. 21 – 30), С. Таранця «Порядність через усе життя (до 70-річчя від дня народження подільського журналіста та краєзнавця Федора Харитоновича Шевчука)» (С. 42 – 53).

17 травня 2023 р.

За значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини та природних скарбів України рішенням Президії Національної спілки краєзнавців України від 17 травня 2023 року (протокол № 2) присвоєно звання «Почесний краєзнавець України» Веремій Анжелі Анатоліївній – учительці української мови та літератури Хмельницького ліцею № 2.

18 травня 2023 р.

Щорічно у кожен третій четвер травня в Україні відзначають День вишиванки. Це свято – одне з найбільш самобутніх, приурочене розвитку нашої культури й піднесенню патріотичного духу українців. Гордимся цим, бо ж сьогодні, як ніколи, цінуємо українське, рідний дім, рідних людей, рідну Україну! Вишиванка – наш символ незламності та взаємодомоги. Це сакральний, національний, прадавній одяг українців, що містить у собі генетичний код нації й може об'єднувати покоління навіть крізь віки. День вишиванки – це день нашого національного вбрання, дуже особливого і неповторного. У кожного регіону України свій орнамент, свій стиль вишивки. Без перебільшення, українська вишиванка вражає своєю красою весь світ!..

З нагоди свята у Вінниці проведено низку заходів. Зокрема, під час акції «Код нації» група молодих вінничан разом із представниками відділу молодіжної політики Вінницької міської ради поновили на набережній «Рошен» кольори орнаменту сорокаметрової «вишивки», а також державного прапора України.

Щоб вінничани відчувли себе частинкою великої української родини, у центрі міста над Бугом проведено зйомки соціального відеоролика, приуроченого Дню вишиванки, головними особами

якого були зодягнені у вишиті сорочки та блузи мешканці міста (організатори зйомок – голова спілки молодіжних організацій Вінниці Дмитро Биковський та його заступниця Лілія Шульгіна).

На Європейській площі відбувся патріотичний фестиваль, організований на підтримку Збройних Сил України, в рамках якого майстри народної творчості провели благодійну виставку своїх робіт та майстер-класи (організатори: Вінницький козацький полк імені Івана Богуна та громадська організація «Молода Подільська Січ»).

На території Вінницького літературно-меморіального музею-садиби сонцепоклонника – письменника Михайла Коцюбинського, на якій працівники музею підготували тематичні локації, відбулася благодійна фотосесія в стилі етно. Захід мав на меті охопити дві важливі теми: по-перше, популяризувати вишиванку як споконвічний символ української ідентичності, а також благодійну – допомогу військовослужбовцям, які боронять рубежі нашої держави.

Свято вишиванки, яке супроводжувалося концертом просто неба, виставками, майстер-класами, а також благодійним збором коштів на тепловізор для 14-ї штурмової бригади «Червона калина», в якій служить випускник Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету Андрій Коваль, відбулося у згаданому закладі вищої освіти.

Неординарно долучився до свята факультет філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Студенти 1 – 2 курсів організували справжнє дійство – етно-подіум. Кожна група у барвистих вишиванках представляла один із регіонів України, розповідаючи про його етнічні особливості, про вишитий одяг, вишиті рушники, виконуючи пісні, що є своєрідними візитівками кожного краю. Родзинкою дійства стало дефіле групи студентів у українських костюмах.

Як зауважила декан факультету, доктор філологічних наук, професор Інна Завальнюк, «вишиванка для мене – це гордість за красу моєї України... Дякуючи Збройним Силам України, ми змогли вшанувати в університеті свою культуру, власну історію...»

Обласний центр народної творчості (директор: член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун) спільно з Департаментом соціальної і молодіжної політики Вінницької обласної військової адміністрації провели захід «Код української нації: що означають символи на вишиванці і що варто знати про свято», який утверджує національну ідентичність громадян на основі духовних цінностей українського народу, національної самобутності. У рамках заходу відбувся показ старовинних народних строїв із колекції Віктора Косаківського, кандидата історичних наук, доцента Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена Національної спілки краєзнавців України, етнографа, фольклориста, археолога, колекціонера.

Вихованці Вінницького ліцею № 26 влаштували святковий флешмоб.

Працівники Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського підготували виставку газетних публікацій «А ми йдемо по світу в вишиванці...»

19 травня 2023 р.

У невеликому селі Болган Студенянської громади Тульчинського району на фасаді місцевого ліцею відкрили меморіальну дошку військовослужбовцю Іллі Негару, який у 1997 – 2008 рр. навчався у ньому, віддав своє життя за незалежну та вільну Батьківщину.

З початку широмасштабної російської агресії Ілля Борисович був штурманом авіаційної ескадрильї, ніс службу в 7-й бригаді тактичної авіації імені Франка. У складі екіпажу пілоти виконали 14 бойових вильотів, знищили десятки одиниць військової техніки, дві сотні рашистських окупантів.

19 травня 2022 р. майор Ілля Негар із підполковником Ігорем Віталійовичем на бомбардувальнику Су-24М здійснили свій останній політ – російський агресор обірвав їм життя. Вони були молоді, сповнені сил і жаги до життя. Злетіли в небо янголами...

21 травня 2023 р.

Сьогодні вшановують пам'ять жертв політичних репресій. На своїй сторінці у фейсбуці Вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов нагадав, що Вінниця – одне із міст, яке не з чуток знає про Великий терор:

«Під час 1936 – 1938 років майже 10 тисяч вінничан заарештували та вбили «фірмовим» енкаведистським пострілом у потилицю. Цей факт довго замовчувався і лише через багато років дослідники змогли докопатися до правди.

Люди, закатовані тоталітарною машиною, – це, по-суті, невинні люди, яких стратили за національність, соціальний стан та релігійні погляди.

Не забуваймо ці страшні сторінки нашої історії, щоб вони не повторились. Захищаймо себе, щоб ніякі «правонаступники совєтов» не мали жодного шансу на нашій землі».

22 травня 2023 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, голова Вінницької обласної організації Національної спілки письменників України, Почесний краєзнавець України Вадим Вітковський, голова Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України Василь Паламарчук, літературний редактор видавничої серії «Моя Вінниччина» журналу «Вінницький край» Михайло Камєнюк, Почесні краєзнавці України Микола Дорош, Анжела Веремій, Віра Степанюк, член Національної спілки краєзнавців України Микола Загородній звернулися до Хмельницького міського голови з підготовленим членом правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Миколою Дорошом листом такого змісту:

«Шановний Миколо Васильовичу! Дорога громадо!

Справжня історія – це реальність, досвід багатоговікового життя цілого народу. Ми, український народ, маємо знати правду чим жили, з ким сусідили і боролися за своє місце під сонцем наші по-

передники. Ми маємо право і повинні гордитися ними. Вони – наші пращури, а ми – їхні потомки (нащадки).

Хмільницька свята земля, як і вся Вінниччина, досить багата своїми історичними подіями, фактами, особистостями. Лише частково привідкривши завісу часу, бачимо величезний невикористаний пласт навмисне призабутого, сфальшованого історичного життя і буття наших пращурів. Вони протягом багатьох поколінь проживали і боролися за святу землю, віддавали найдорожче – своє життя, та були призабуті, закинуті...

Безжальний час та колишня ідеологія поглинули славні імена та справи. Нинішні і майбутні дослідники минувшини, історики, краєзнавці, зобов'язані свято продовжувати виправлення рідної української історії, яка протягом попередніх століть-віків свідомо фальшувалася, перекручувалася під потрібний пануючим окупаційним режимам штиб.

Ми бачимо, що Ваша Хмільницька громада багато працює над цим. Названо і міською радою затверджено нові назви вулиць, провулків тощо.

Хмільницька громада має унікальну на Поділлі історичну пам'ятку – «Хмільницький літопис», котрий своїм текстом є надто рідкісним і досить значимим. Це, по-суті, єдиний на Поділлі фоліант-щоденник п'ятнадцяти років (1636 – 1850) опису подій, фактів та особистостей краю. Із тексту довідуємося, що літописець, вірогідно, був вихідцем із міщан, православного сповідування. Він – сучасник описаних подій. Текст поданий доступно для нас, зрозумілою мовою. Літопис доповнює своїм баченням українські літописи Г. Граб'янки і С. Величка, «Літопис Самовидця».

Отож, це – дуже важливий і цінний літературно-історичний твір, який реально показує сторінки тривалого періоду життя краю. Ця унікальність, неповторність є досить великою, рідкісною і винятковою. Саме це спонукає до продовження роботи з дослідження теренів Вінниччини і Хмільницького району зокрема.

Тому пропонуємо Вам розглянути та прийняти важливе рішення – затвердити **щорічну міську літературно-краєзнавчу премію «Літописець Поділля»** – для активізації дослідження і узагальнення вивчення славетної минувшини краю, розвитку музезнавства і туризму, розгортання потужної краєзнавчої роботи на

терені досить сильної Хмільницької громади, проведення конференцій, круглих столів, творчих зустрічей, виставок тощо.

Номінації Премії дадуть можливість щиро позмагатися за першість дослідникам-історикам, краєзнавцям, письменникам-літераторам, музейним працівникам, журналістам, художникам, музикантам, учителям, працівникам культури, мас-медіа тощо.

Хмільник своїми активними заходами і недавніми конференціями на базі музеїв у Порику, Хмільнику показав підвищену увагу і особливу зацікавленість влади до серйозних питань нашої славної історії, культури краю. Про це говорили саме Ви перед присутніми учасниками багатьох форумів.

Тому Ваше рішення про вказану літературно-краєзнавчу премію буде досить значимим, резонанс про організацію гарної справи – потужним, діловим і дієвим.

Кошти на її проведення – невеликі, при нагоді можна суму виплат збільшити, та додати номінацій, як зразок – для молодих дослідників.

Подібне три роки тому провела Жмеринська міська рада, затвердивши Положення про премію імені краєзнавця Володимира Вовкодава. Тепер ця премія здобула загальне обласне визнання. (До речі, цією премією нагороджено й нашу відому письменницю та активістку із Хмільника Анжелу Веремій).

Унікальний «Хмільницький літопис» нам, краянам, дає особливо потужний поштовх і можливості ретельно досліджувати й пропагувати мальовничий в усіх відношеннях Вінницький край. Адже Хмільник – красиве курортне місто із досить гарною перспективою та надмірними можливостями.

В Україні давно організовано подібні премії, наприклад, імені Нестора Літописця, «Літопису Самовидця», літописців Граб'янка і Величка та ін. Кожна область і навіть великі райони мають подібні премії.

Зразок Положення про щорічну міську літературно-краєзнавчу премію «Літописець Поділля» подаємо нижче.

Щиро надіємося, що Хмільницька міська рада і особисто Ви зробите все можливе для справжнього, реального вивчення і популяризації історико-культурної спадщини рідного краю, його багатой на події і факти минувшини.

Щиро зичимо добра, здоров'я і процвітання громаді і Вам особисто. Тільки в єдності справ і дій ми зможемо добитися перемоги.

Слава Україні!».

22 травня 2023 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак звернувся до Комісії з присудження Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Михайла Коцюбинського:

«Вінницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України підтримує клопотання Уланівської сільської ради від 19 травня 2023 р. № 01.2-15/708 про висунення кандидатом на здобуття Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Михайла Коцюбинського Миколу Дороша в номінації «Науково-популярна література (краєзнавча, публіцистика)».

Микола Никифорович Дорош – Почесний краєзнавець України, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, почесний громадянин Хмельницького району, заслужений вчитель України. З-під його творчого пера видано більше пів сотні літературно-краєзнавчих книг, надруковано у пресі сотні статей, у яких – палка любов до України, рідної Вінниччини, прабатьківської землі. За активну творчість номінант відзначений багатьма грамотами та подяками Всеукраїнського та обласного рівня.

Як педагог, у своїй школі створив чудовий краєзнавчий музей «Спадщина», у якому активно популяризує літературно-краєзнавчу складову Вінниччини, як запоруку збереження національної української автентичності, прищеплює молодим поколінням почуття любові і гідності до рідної землі, батьківського краю, України.

В часи кривавої російсько-української війни активно залучає учнів, студентів, населення до проведення різних патріотичних акцій, волонтерства, допомоги ЗСУ тощо.

Микола Дорош активно бере участь у місцевих, обласних, Всеукраїнських та міжнародних краєзнавчих конференціях із виданням книг та наукових збірників.

Свої літературно-краєзнавчі видання презентує у районних та Вінницьких бібліотеках. Пам'ятною є презентація 22 грудня 2022 року в обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського солідної книги «Геродот. Ексампей. Реалії», у якій дослідження Миколи Дороша є унікальними для майбутнього України і Вінниччини зокрема.

Своєю невтомною працею автор залишає нащадкам великий слід на скрижалях історії і в нашій пам'яті.

А тому вважаю, що ґрунтовні літературно-краєзнавчі напрацювання Миколи Дороша є гідним внеском у славний літопис рідної Вінниччини і Хмільницької землі зокрема.

Нагородження Миколи Дороша вказаною премією значно підвищить активність невтомного дослідника, літератора і пошуковця, додасть заряд енергії до нових цікавих тем дослідження нашої багатой минувшини».

23 травня 2023 р.

Сьогодні, у День Героїв України, на фасаді ліцею села Голендри Калинівської територіальної громади відкрили п'ять меморіальних дошок у пам'ять про загиблих у російсько-українській війні односельчан – захисників Матері-України: Юрія Онипи, Віктора Горецького, Михайла Глембоцкіса, Дмитра Джафарова, Руслана Сивака.

Відтепер меморіальні дошки нагадуватимуть мешканцям громади яку велику ціну платить Україна за свободу, за майбутнє дітей, за незалежність. Українські герої продемонстрували всьому світові свою нескореність, героїзм, любов до рідної землі.

23 травня 2023 р.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відбувся круглий стіл «День Героїв України: історія та сучасність», приурочений Дню Героїв – щорічно-

го свята в Україні, яке відзначається 23 травня на честь українських борців за волю рідної країни.

Захід організовано історичним факультетом спільно з пошуково-видавничим агенством «Книга пам'яті України», Українським інститутом національної пам'яті, Вінницьким обласним краєзнавчим музеєм та комунальним закладом «Музей Вінниці».

Участь у ньому взяли науковці, краєзнавці, студенти.

Модерував захід кандидат історичних наук, доцент кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін, член Національної спілки краєзнавців України Анатолій Войнарівський.

23 травня 2023 р.

«Співзвучний часові талант...» Ось так оцінив свого часу дивовижну творчість Анжели Веремій знаний в Україні вінницький прозаїк, публіцист, журналіст Іван Волошенюк.

Анжела Веремій – відома поетеса, педагог, невтомна дослідниця малої батьківщини, учителька української мови та літератури Хмільницького ліцею № 2, член Національної спілки письменників України, член Національної спілки журналістів України, член Національної спілки краєзнавців України, нагороджена торік Почесною відзнакою «За заслуги перед Вінниччиною».

Сьогодні їй виповнюється шістдесят. З нагоди її життєвого ювілею у видавництві «Меркьюрі-Поділля», в якому видала більше десяти власних книг, відбулися урочистості. Виступаючи перед присутніми, член Президії Національної спілки краєзнавців України, очільник обласного краєзнавчого осередку Сергій Гальчак розповів про значний внесок дослідниці у розвиток вітчизняного краєзнавства та від імені Президії НСКУ вручив Анжелі Анатоліївн диплом і нагрудний знак «Почесний краєзнавець України», а також Почесну Грамоту Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

Почесну Грамоту секретаріату Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України вручив голова Вінницької обласної організації НСЖУ Василь Паламарчук.

Колеги й однодумці, присутні на торжестві, також привітали Анжелу Анатоліївну з життєвим ювілеєм, побажали здоров'я і миру, творчої наснаги, подальших літературних і краєзнавчих здобутків в ім'я України.

24 травня 2023 р.

У переповненій залі Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського відбулася презентація книг колишнього очільника Українського інституту національної пам'яті, народного депутата України, історика та публіциста Володимира В'ятровича «Наша столітня. Короткі нариси про довгу війну», «Нотатки з кухні «переписування історії»», «УПА. Історія нескорених» (написана у співавторстві з Ігорем Дерев'яним та Русланом Забілим). У заході взяли участь вінницькі науковці, Почесні краєзнавці України Сергій Гальчак, Юрій Степанчук, Анатолій Лисий, член Національної спілки краєзнавців України Інна Гороф'янюк, а також член Національної спілки краєзнавців України, директор бібліотеки Лариса Сенік.

25 травня 2023 р.

Відбулося засідання Президії Національної спілки краєзнавців України, приурочене Всеукраїнському дню краєзнавства, на якому було обговорено низку питань щодо роботи Спілки у першому півріччі 2023 року. З доповіддю виступив Голова Національної спілки краєзнавців України Олександр Реєнт, у якій відзначив значну активізацію роботи Вінницької, Івано-Франківської, Київської, Полтавської, Хмельницької обласних, Київської міської організацій.

25 травня 2023 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Сергій Гальчак в режимі онлайн взяв участь у

Всеукраїнській краєзнавчій конференції учнівської молоді «Україна пам'ятає і Світ не забуде», приуроченій 90-м роковинам Голодомору 1932 – 1933 років в Україні, ініційованій Міністерством освіти і науки України, Українським державним центром національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді, керував секцією «Мое село, моя родина у п'ятні Голодомору – родинні літописи», під час роботи якої із власними дослідженнями виступили старшокласники з усіх областей України.

25 травня 2023 р.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відбувся круглий стіл «Симон Петлюра – державний, політичний, військовий діяч, публіцист і журналіст», присвячений 144-й річниці від дня народження голови Директорії УНР Симона Петлюри, учасниками якого були студенти першого курсу спеціальності «Журналістика». Теми їхніх доповідей: Катерини Шершень – «Життєвий шлях Симона Петлюри», Карини Потехи – «Військово-політична діяльність Симона Петлюри і його внесок у розбудову української державності», Вероніки Ніколайчук – «Симон Петлюра: літературний критик, публіцист, редактор», Анни Заставнюк – «Постать Симона Петлюри в радянській історіографії». У роботі круглого столу також взяли участь Іван Романюк, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України ВДПУ ім. М. Коцюбинського, Сергій Гальчак, доктор історичних наук, професор кафедри журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю ВДПУ ім. М. Коцюбинського, Віталій Гандзюк, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю ВДПУ ім. М. Коцюбинського.

25 травня 2023 р.

У Жмеринці відкрили пам'ятний знак колишнім ученицям місцевої гімназії Надії Дзюбенко, Лідії Золотоверховій та ще 43-м дівчатам, яких радянська влада розстріляла. А вбили їх тому, що вони зустріли Симона Петлюру у вишиванках та зі співом «Ще не

вмерла України...», коли голова Директорії УНР у грудні 1918 року прийшов до Жмеринки. Радянська влада вважала їх націоналістками та контрреволюціонерками.

Ця ж влада довго замовчувала вчинений нею злочин. Тому могили дівчат не збереглися. Проте завдяки роботі краєзнавця, громадського діяча, журналіста Олексія Гамарника та надрукованій у вересні 1993 року в газеті «Подолія» статті Марії Татарин зі спогадами рідних, вдалося розкрити правду, а сьогодні – похристиянськи вшанувати жертв більшовицького свавілля.

Пам'ятник встановлено у сквері «Червона калина», що в мікрорайоні «Сектор». На його гранітній плиті викабувано хвилюючі слова:

«Дзвони пам'яті, бийте у наші душі.

Почуйте там, на вічному небі, у високості, Ви не самотні, діти Матері-України:

Дзюбенко Надійка – 15 років,

Золотоверхова Лідочка – 15 років.

Вас було 45...

Ви живими свічечками у пам'яті поколінь.

Ми, українці, були у світі, є і будемо!!!»

25 травня 2023 р.

У селі Обухів колишнього Мурованокуриловецького (нині: Могилів-Подільського) району відкрили пам'ятну дошку на честь колишнього прикордонника Могилів-Подільського прикордонного загону молодшого сержанта Ярослава Чайковського. Рік тому 20-річний захисник України загинув на Чернігівщині в бою з російськими окупантами.

Розмістили меморіальну дошку на будівлі школи, де навчався боєць.

Вшанувати пам'ять захисника прийшли його батьки, друзі, представники місцевої влади, учні та вчителі навчального закладу.

Полеглий військовослужбовець посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Вічна йому пам'ять!

26 травня 2023 р.

Міністерство освіти і науки України, Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді оголосили «ПОДЯКУ» Гальчаку Сергію Дмитровичу – професору Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, доктору історичних наук, члену журі – за сумлінно виконану роботу з підготовки та проведення Всеукраїнської краєзнавчої конференції учнівської молоді «Україна пам’ятає і Світ не забуде».

28 травня 2023 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак привітав краєзнавців Вінниччини із Всеукраїнським днем краєзнавців – щорічним святом, започаткованим Національною спілкою краєзнавців України. Вітаючи колег, він наголосив, що метою свята є поглиблення дослідження та популяризація історії, культури, мови, звичаїв і традицій українського народу, репрезентація практичних здобутків у цьому напрямку; залучення до вивчення та пізнання рідного краю широких верств населення; поглиблення співпраці з державними органами влади, закладами культури та освіти, науковими установами, громадськими організаціями, зацікавленими у розвитку краєзнавства, що особливо важливо нині, в умовах кривавої російсько-української війни, коли Україна героїчно відстоює свою незалежність, суверенність, гуманістичні цінності.

Також відзначив, що в складних умовах воєнного часу краєзнавці разом з українським народом здійснюють велику роботу з підтримки Збройних Сил України, проводять значну волонтерську діяльність, продовжують працювати на краєзнавчому фронті, опікуючись питаннями збереження історико-культурної спадщини, реєстрації зруйнованих та пошкоджених пам’яток української культури, безпеки музейних, бібліотечних збірок та колекцій, розширюють просвітницьку діяльність серед молоді.

Побажав колегам нових творчих здобутків та якнайшвидшої перемоги над підлим, зухвалим, людиноненависницьким ворогом.

31 травня 2023 р.

У с. Заболотне Крижопільської територіальної громади Тульчинського району відкрили маморіальну дошку захиснику України Олександрю Васильовичу Пустовіту, який загинув у бою під Бахмутом 18 січня 2023 р. Вшанували героя рідні, друзі, односельчани, представники районної та місцевої влади.

Вічна йому пам'ять!

1 червня 2023 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак звернувся з листом до конкурсної комісії Вінницької міської ради із проханням розглянути, а також у разі схвалення – відзначити премією міської ради «Золота Вежа» книги члена Національної спілки краєзнавців України Тетяни Пірус «Українські народні ляльки Поділля» та надіслав рецензію на згадану працю. У ній йдеться:

«Розбудовуючи власну державу, ми все більше усвідомлюємо, що поруч зі створенням розвиненої, динамічної економіки має йти піднесення національної самосвідомості, відродження духовності й культури. Без перебільшення, виняткова роль у розв'язанні цього завдання належить краєзнавству, яке з раннього дитинства зв'язує нас із рідною землею, служить своєрідним містком між минулим і майбутнім. Адже не можна уявити повноцінного духовного життя без історії наших міст, селищ, сіл, унікальних творів архітектури і мистецтва, вікових традицій народу, його неповторних фольклорно-етнографічних пам'яток, що красномовно засвідчують пройняті щирістю слова нашого славетного земляка Михайла Стельмаха: «Є прадавні скарби, що лежать у землі, і є живі скарби, що йдуть по землі, йдуть від покоління до покоління, огортаючи глибинним чаром людську душу». Саме інтерес до історії рідного краю, культурних надбань його мешканців виховує та примножує патріотичні почуття. Тому плекати історію своєї малої батьківщини, берегти та примножувати духовні багатства народу – завжди почесно і відповідально.

Це до глибини душі усвідомлює член Національної спілки краєзнавців України, Національної спілки майстрів народного мистецтва України, Національної спілки журналістів України, завідувачка навчально-наукової лабораторії з етнології Поділля Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, педагог, історик, етнограф, писанкарка, авторка навчально-методичної літератури, програм, наукових та науково-методичних статей в журналах та збірниках, поетичних збірок «Присягаю», «Перейти за обрій» Тетяна Петрівна Пірус. Впродовж не одного десятиліття свого життя вона щиро шанує, береже традиції, звичаї, духовну культуру українського народу. Свідчення цього – чергова її праця, в якій досить професійно розкрито малодосліджену й цікаву тему: «Народна лялька в традиційній культурі українців Поділля».

Книга захоплює з перших рядків. Читаючи її, немовби поринаєш у неповторний світ дитинства, згадуєш власні перші життєві кроки. Тому цілком переконливо й незаперечно сприймаються слова авторки: «В усі часи діти бавились, грались: за лихоліття і війни, у повоєнні роки та мирні дні. Спілкування з ровесниками, друзями було і залишається важливим. Дитячі ігри вчать бути мудрими, кмітливими, уважними, винахідливими, щирими, чесними, водночас наполегливими, рішучими, турботливими і відважними...».

Вихід у світ даної книги – це вимога часу. Її унікальність полягає в тому, що вона є своєрідною сторінкою енциклопедії етнографії Вінниччини. В ній міститься чимало цікавої не лише для подільян інформації. Вона потрібна українському суспільству, насамперед студентам-історикам Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, інших навчальних закладів вищої та спеціальної освіти, широкому загалу етнографів, краєзнавців. Вона потрібна вітчизняному читачеві.

Цікавими бачаться вміщені в ній розділи «Ляльки-«кукли», «Традиційні подільські ляльки-«немовлята», «Лялька з макогона», «Ляльки-«малютки», «Ляльки з природних матеріалів», «Ляльки з тканини». Доречними є й поетичні коментарі до них – вірші Зоряни Подолянки (псевдонім Т. П. Пірус).

Вартісність книги зростає також від поміщеної значної кількості фотосвітлин, які є досить цінними фотодокументами, що наочно повідують про специфіку «обличчя та народження» народних ляльок у різних куточках неповторного Східного Поділля.

Не зважаючи на специфічність тематики праці, вона читається легко, доступна як фахівцям-етнографам, так й широкому колу читачів.

Пропоную відзначити чудову книгу Тетяни Пірус «Українські народні ляльки Поділля» премією Вінницької міської ради «Золота Вежа».

2 червня 2023 р.

У Хмельницькому на базі місцевого кооперативного торговельно-економічного інституту відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Перші краєзнавчі читання в пам'ять професора Лева Баженова». В її роботі взяла участь група науковців-краєзнавців Вінниччини. Теми виступів: доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергія Гальчака – «Гордість України, слава Поділля (професор Лев Баженов)»; кандидата історичних наук, доцента кафедри соціально-економічних дисциплін комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського, члена Національної спілки краєзнавців України Олексія Бакальця – «Академік Лев Баженов і місто Бар»; кандидата історичних наук, доцента, завідувача кафедри суспільно-гуманітарних наук комунального закладу «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», Почесного краєзнавця України Анатолія Лисого – «Мої зустрічі зі знавцем подільської старовини Левом Баженовим»; завідувача відділу українознавства комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» Володимира Лазаренка – «Роль освітян Вінниччини в становленні незалежності України»; кандидата технічних наук, кандидата богослов'я, доцента, Почесного краєзнавця України Бориса Пентюка (у співавторстві з доктором історичних наук, професором, почесним керівником осередку

краєзнавців Дунаєвської територіальної громади Хмельницької області Віктором Прокопчуком) – «Вінницьке коріння Михайла Грушевського»; кандидата історичних наук, доцента, наукового співробітника комунального закладу «Музей Вінниці» Сергія Калитка, кандидата історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександра Кравчука – «Вчений секретар Кабінету виучування Поділля Л. Тимошенко»; доктора історичних наук, професора кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Почесного краєзнавця України Юрія Степанчука (у співавторстві з Сергієм Гальчаком) – «Валерій Рекрут – невтомний дослідник історії Гайсинського краю (до 75-річчя від дня народження)»; кандидата історичних наук, головного спеціаліста Державного архіву Вінницької області, Почесного краєзнавця України Костянтина Завальнюка, головного спеціаліста Літинської селищної ради, члена Національної спілки краєзнавців України Руслана Зелінського – «Сергій Гальчак – видатний діяч сучасного краєзнавчого руху».

Під час роботи конференції голова правління Вінницької обласної організації НСКУ Сергій Гальчак вручив Почесні Грамоти Вінницького обласного краєзнавчого осередку хмельничанам доктору історичних наук, професору, Почесному краєзнавцю України Анатолію Філінюку та доктору філософії, доценту, члену президії Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Петру Слободянюку.

За значний особистий внесок у розвиток краєзнавства Хмельниччини, дослідження історії України, патріотичну громадянську позицію та з нагоди Всеукраїнського Дня краєзнавства Почесною Грамотою Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України нагороджено голову Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Сергія Гальчака.

6 червня 2023 р.

У селі Іванів Хмільницького району на честь загиблого нацгвардійця 14-ї штурмової бригади «Червона калина» Національної гвардії України Михайла Володимировича Богачука відкрили меморіальну дошку. Встановили її на фасаді ліцею, де навчався захисник.

Загинув капітан Нацгвардії 16 червня 2022 року на Луганщині внаслідок ворожого авіаудару.

Вічна пам'ять герою!

7 червня 2023 р.

У науковій бібліотеці Вінницького національного медичного університету імені Миколи Пирогова відбувся круглий стіл «Громадсько-політична діяльність А. Т. Давидюка: погляд у минуле заради майбутнього», приурочений пам'яті доктора історичних наук, професора Анатолія Трохимовича Давидюка.

Народився Анатолій Трохимович 15 червня 1938 року в с. Дашківці Літинського району. Навчався у Кизил-Ординському державному педагогічному інституті імені Миколи Гоголя (Казхстан). Працював учителем історії і географії Брусленівської восьмирічної школи Літинського району, був вихователем у Гайсинській школі-інтернаті. На думку одного із організаторів круглого столу, голови Вінницької обласної організації Товариства «Меморіал» імені Василя Стуса Василя Шпички, саме місцеве керівництво залучило перспективного молодого вчителя до лекторської роботи в партійних і комсомольських організаціях. Належність до партноменклатури допомогла Анатолію Трохимовичу вступити до цільової аспірантури Київського державного університету імені Тараса Шевченка.

1973 року він захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата, а в 1988 році – доктора історичних наук.

Із 1973 до 1981 року Анатолій Давидюк працював доцентом тодішнього Вінницького державного педагогічного інституту імені Миколи Островського. У лютому 1981 року його обрали на посаду завідувача кафедри історії КПРС і політекономії (нині: кафедра

філософії та суспільних наук) тодішнього Вінницького державного медичного інституту (нині: національного університету) імені Миколи Пирогова. На цій посаді він працював до трагічної загибелі восени 2002 року.

Особливий науковий таланти А. Т. Давидюка виявився у дослідженні трагічних наслідків радянського тоталітаризму. Цій темі він присвятив декілька десятків наукових статей, документальних нарисів, книги «Жертви червоного терору» і «Лікарська гекатомба: репресоване покоління».

На жаль, трагічний випадок обірвав життя Анатолія Трохимовича на злеті його творчих планів. Але, без сумніву, за своїм покликанням і життєвою позицією він був активним учасником новітнього українського державотворення.

У роботі круглого столу взяли участь Почесні краєзнавці України доктори історичних наук Сергій Гальчак та Юрій Степанчук, Почесний краєзнавець України, кандидат історичних наук Костянтин Завальнюк; члени Національної спілки краєзнавців України доктор історичних наук Олексій Струкевич, кандидат історичних наук Сергій Калитко, Руслан Зелінський; завідувач кафедри філософії і суспільних наук Вінницького національного медичного університету імені Миколи Пирогова, кандидат історичних наук Валерій Лациба; колишній проректор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського та голова правління Вінницької обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, кандидат історичних наук Анатолій Ткаченко; згадуваний Василь Шпичка; староста села Дашківці Якушинецької об'єднаної територіальної громади Тетяна Третяк, директор комунального закладу «Дашковецький ліцей» Марія Медяна, бібліотечні працівники. Вони поділилися спогадами про науковця, оглянули тематичну виставку його праць «Трагічні сторінки літописів: шлях до правди», підготовлену працівниками бібліотеки.

9 червня 2023 р.

«Книгу «Розрита могила» презентували у Вінниці. Автори Вадим Вітковський та Михайло Каменюк дослідили тему «Вінниць-

кої трагедії», – про це повідомив у своїй сторінці в фейсбук на телеграм-каналі Вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов. – Книга про жертви «Вінницької трагедії» 1937 – 1940 років. Тоді 9 тисяч невинних людей полягли від куль НКВС. Автори книги багато років проводили дослідження, вивчаючи кривавий злочин радянського режиму. Важливо, що ця праця базується на вітчизняних та іноземних джерелах, зокрема, архівних даних німецької окупаційної влади у Вінниці, що вперше задокументувала усі жахіття тих часів.

Вінничани незабаром зможуть почитати книгу «Розкрита могила» у бібліотеках міста».

Презентація відбулася перед початком чергового засідання виконавчого комітету міської ради.

9 червня 2023 р.

У м. Калинівці на фасаді місцевого технологічного коледжу відкрили меморіальну дошку випускнику навчального закладу, відважному нацгвардійцю, старшому лейтенанту Олександру Глушко, який загинув 11 червня 2022 року у м. Северодонецьк Луганської області, захищаючи рідну Україну від російських окупантів.

До речі, на війні з російськими загарбниками загинуло уже семеро випускників Калинівського фахового коледжу. Це – гордість навчального закладу і гіркий біль.

Відтепер Олександр Глушко щоранку зустрічатиме калинівчан своєю щирою посмішкою (таким він зображений на меморіальній дошці) і нагадуватиме усім якою важкою ціною дається Перемога.

9 червня 2023 р.

Сьогодні перестало битися серце Почесного краєзнавця України, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Анатолія Мусійовича Подолинного.

Народився він 1 травня 1940 року в с. Шипинки Барського району. Після десятирічки закінчив сільськогосподарський технікум у Молдові, працював зоотехніком на тваринницькій фермі у

колгоспі, але швидко переконався, що цей хліб – не для нього. Його тримала в полоні любов до художнього слова, тому став студентом філологічного факультету Вінницького педінституту, який закінчив із відзнакою 1966 року.

Викладав українську мову й літературу в Ялтушківській середній школі Барського району, а з 1971 по 1976 рік виконував обов'язки методиста Вінницької обласної організації Товариства охорони пам'яток історії та культури УРСР. Тоді спалахнув у його душі інтерес до краєзнавства.

З 1976 року Анатолій Мусійович – на кафедрі української літератури рідного інституту (нині університету). 1981 року успішно захистив у Києві кандидатську дисертацію «Герой української радянської пригодницької повісті 30-х років і творчість Миколи Трублаїні». Від 1985 р. – доцент, від 1998 по 2012 рр. – професор університету. Крім викладацької роботи, брав активну участь у громадському житті.

Багатьом учителям-словесникам, учням і студентам стали у пригоді упорядковані Анатолієм Мусійовичем й оснащені необхідним науковим коментарем збірники «У дорозі молодій і вічній. Спогади про Миколу Трублаїні» (К., 1977; у співавторстві з В. Борщевським), «Крила» (К., 1988); два випуски хрестоматії з літератури рідного краю «Подільські криниці» (Вінниця, 1994 та 2001). Він один із упорядників і автор статей про письменників у посібнику для вищої школи «Українська дитяча література. Хрестоматія у двох частинах» (К., 1992). Треба згадати і його співробітництво в «Українській Літературній Енциклопедії» та «Енциклопедії сучасної України», які виходять у столиці України.

Чимало зробив учений і на ниві фольклористики та краєзнавства. Йому належить упорядкування й передмови до таких видань як «Червона калина, листячко зелене. Українські народні пісні у записах Валентини Сторожук» (Вінниця, 1992), «Останній гайдамака» (Вінниця, 2001). До останньої увійшли народнопоетичні твори про Устима Кармалюка, що їх зібрав відомий фольклорист, краєзнавець і громадський діяч В. П. Вовкодав у рідному селі національного героя України. Про стан і здобутки фольклористичної роботи на Вінниччині А. Подолинний розповів у нарисі «До криниць народного слова» (Вінниця, 1989). Він співупорядник і один

із авторів передмови та більшості статей довідника «Вінниччина фольклорна» (Вінниця, 2003) – про збирачів усної народної творчості на теренах Вінницької області.

Певну прогалину заповнив у літературі історичного краєзнавства, підготувавши і видавши путівники «Місто Бар» (Одеса, 1974; 2-е вид., змін. і доповн., 1990), «Пам'ять землі подільської» (Одеса, 1976; у співавторстві з В. Кравчук), «Вінниця. Фотонарис» (Одеса, 1979; у співавторстві з П. Лісовим), «90 років Вінницькому державному педагогічному університету імені Михайла Коцюбинського» (Вінниця, 2002; у співавторстві з Б. Хоменком).

Анатолій Подолинний був надзвичайно вимогливим до себе, людиною слова і діла. Про це свідчить хоча б такий факт. На початку 90-х років Вінницьке обласне управління культури виступило з цінною ініціативою – створити своєрідну енциклопедію літературно-мистецького, культурно-освітнього та громадського життя області – від давнини до сучасності – в 7 томах. Під керівництвом тодішнього заступника управління культури В. Ф. Циганюка відбулася нарада з цього питання великої групи творчої інтелігенції міста. Усіх захопила ідея – показати світові внесок Вінниччини у скарбницю історії та культури українського народу. Було сформовано авторський колектив, визначено відповідальних редакторів кожного тому, докладно обговорено усі деталі майбутньої роботи. І що ж? Радісно збуджені учасники тієї ділової розмови розійшлися по домівках, а на другий чи третій день викинули все з голови. Згодом ніхто й не згадував ні про ту нараду, на про ті рішення. Соромно й гірко...

Один лише Анатолій Мусійович, якого обрали відповідальним редактором тому про літераторів області, одразу ж приступив до роботи. Перегорнув гори довідково-енциклопедичних, краєзнавчих, літературознавчих видань, склав словник персоналій, розподілив обов'язки між членами редколегії й авторами і сам узявся за перо. На жаль, у скорому часі більшість ентузіастів розбіглася. Левова частка роботи лягла на плечі редактора. Зрештою, 1998 року вийшов друком літературний словник Вінниччини під промовистою назвою «З-над Божої ріки». Згодом читачі отримали друге, доповнене і доопрацьоване видання цієї конче потрібної широкому загалові книги. З 697 уміщених у ній статей, біографічних дові-

док 422 написав А. Подолинний. Він же упорядкував і здійснив загальне редагування усіх матеріалів.

Уклав і видав оригінальну антологію «Стоголосся», у якій представлено твори 100 поетів Вінниччини ХХ століття. Друге доповнене видання під назвою «Антологія ХХ століття. Сто поетів Вінниччини за сто років» вийшло 2003 року в Києві за участю Ніни Гнатюк. У 2007 побачила світ його книга «Жити Україною: статті, рецензії, есе». Він співавтор та редактор історичного нариса «Вінниця» (2007). Член редколегії та авторського колективу Зводу пам'яток історії та культури України у Вінницькій області – енциклопедичних видань «Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Вінниця» (2016), «Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Частина I: Барський – Немирівський райони» (2019), «Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Частина II: Оратівський – Ямпільський райони» (2021), їхній упорядник.

Його знали як одного із засновників і провідних діячів обласної організації Товариства української мови імені Тараса Шевченка, «Просвіти», учасника багатьох заходів, спрямованих на утвердження української державності, мови і культури; члена Національної спілки журналістів України, члена Національної спілки письменників України, члена Національної спілки краєзнавців України; члена правління обласного краєзнавчого осередку, Почесного краєзнавця України (2015), заслуженого працівника культури України (2001); лауреата літературних премій імені Михайла Коцюбинського (2004), Євгена Гуцала (2008), Михайла Стельмаха (2017), лауреата почесної відзнаки «За заслуги перед Вінниччиною» (2015). Знали як чудову, добру, щирю людину.

Світла йому пам'ять!

13 червня 2023 р.

У Крижопільській територіальній громаді відбувся семінар з фольклору, на якому були присутні працівники сільських закладів культури.

Розпочала його начальник відділу культури, туризму та охорони культурної спадщини Крижопільської селищної ради Леся Ошовська, продовжила – провідний методист із фольклору Він-

ницького обласного центру народної творчості Тетяна Гарбулінська.

Відбувся майстер-клас із вивчення купальських пісень. Українські народні та обрядові пісні прозвучали у виконанні народних аматорських ансамблів «Любисток» Жабокрицького сільського будинку культури та тріо «Лада».

Учасники заходу переглянули виставку традиційного жіночого вбрання та старовинних фотосвітлини «Всевічні скарби».

13 червня 2023 р.

У Вінниці у ліцеї № 33 відкрили пам'ятну дошку військовому пілоту старшому лейтенанту Денису Лукову, який загинув 8 серпня 2022 року під час бойового завдання, захищаючи від російських агресорів рідну Україну. Воїн був випускником згаданого навчального закладу.

Вічна йому пам'ять!

15 червня 2023 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбулася презентація книги уродженця Мурованих Курилівців, доктора історичних наук, професора, колишнього ректора Дипломатичної академії при МЗС України (1996 – 2003 рр.), Надзвичайного і Повноважного посла України в Республіці Кіпр (2003 – 2007 рр.; 2012 – 2019 рр.), нині – завідувача кафедри історії міжнародних відносин та гуманітарних студій Українського державного університету імені Михайла Драгоманова Бориса Івановича Гуменюка «Слово – зброя дипломата». Захід організований обласною бібліотекою (директор: член Національної спілки краєзнавців України Лариса Сенік) спільно з комунальним закладом «Видавничий Дім «Моя Вінниччина» (директор: Почесний краєзнавець України Вадим Вітковський), у якому у краєзнавчій серії «Моя Вінниччина» дещо раніше вийшла друком книга Бориса Івановича «Роде мій красний, роде мій дужий» – про його славний родовід по лінії батька – незабутнього редактора мо-

гилів-подільської райгазети Івана Гуменюка та матері – відомої в області працівниці педагогічної ниви Лідії Гуменюк.

Презентована книга – 29-й випуск серії «Бібліотека наукового щорічника «Україна дипломатична». Засновники згаданої серії: Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв, Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», Історичний клуб «Планета». Видрукована у вінницькому видавництві «ТВОРИ».

У ній розкрито широкий спектр актуальних проблем України та міжнародних відносин, висвітлено авторське бачення їх вирішення. Ба, більше, у цій збірці майстерно виконаних есе, видрукованих українською та англійською мовами, проаналізовано проблематику українсько-російської війни, проведено історичні паралелі та продемонстровано візію післявоєнної України. Борис Іванович, як видатний дипломат, історик-міжнародник, професійно окреслює та акцентує ключові, актуальні теми зовнішньополітичної підтримки України, важливість злагодженої роботи державних інституцій для лобіювання державних інтересів на міжнародному рівні.

Автор надає практичні рекомендації та конкретні пропозиції щодо розвитку України загалом, покращення української дипломатичної освіти та служби зокрема.

Високо оцінили книгу присутні на презентації науковці та краєзнавці Сергій Лютворт, Валерій Лациба, Сергій Гальчак, Анатолій Лисий, Сергій Калитко, Володимир Лазаренко, Вадим Вітковський, Михайло Каменюк, представники органів влади, журналісти, бібліотечні працівники, студенти, усі, кого цікавить міжнародна проблематика, хто проймається інтересами України.

17 червня 2023 р.

У с. Агрономічне Вінницького району відкрили дві меморіальні дошки, приурочені світлій пам'яті відважних захисників України Леоніда Паламарчука та Віктора Маланченка, які загинули в боях з російськими окупантами. Розміщені вони на фасаді місцевої гімназії, в якій навчалися герої. Вічна їм пам'ять!

19 червня 2023 р.

У с. Яневі (Іванові) Хмільницького району відкрили меморіальну дошку на батьківській хаті відомого письменника-сатирика Олега Черногуза. У цій хаті Олег Федорович народився та провів останні роки життя.

Автор меморіального знаку – відомий скульптор, письменник, краєзнавець, заслужений вчитель України Микола Крижанівський.

У заході взяли участь Почесні краєзнавці України Вадим Вітковський та Володимир Горлей.

20 червня 2023 р.

До Дня скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні та 82-ї річниці з початку трагічних подій Другої світової війни на території Вінниччини працівниками відділу краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського підготовлено книжкову виставку «Тільки пам'ять не сивіє...». Серед її експонатів – численні праці науковців та краєзнавців області.

21 червня 2023 р.

У Вінниці започатковано розроблення майбутньої Програми підтримки книжкових видань про Місто ідей. Її мета – стимулювати видання якісної й різноманітної промоційної та сувенірної друкованої продукції, спрямованої на поширення знань про Вінницю і регіон, їхню історико-культурну спадщину, туристичний потенціал тощо.

Сьогодні відбулося перше засідання робочої групи, до якої увійшли депутати Вінницької міської ради, представники виконавчих органів міста, музейних, архівних та бібліотечних закладів, а також Офісу туризму Вінниці. Серед них члени Національної спілки краєзнавців України Юрій Легун, Олександр Федоришен.

Прикметно, що за останні роки за підтримки Вінницької міської ради (голова: Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов) було реалізовано чимало цікавих книжкових проєктів про місто та

регіон. Зокрема, у рамках конкурсу «Бюджет громадських ініціатив» з'явилися три іміджеві видання: «Легенди та історії Вінниці», «Вінниця – місто послідовників М. І. Пирогова» та «Вінниця в мистецтві художнього слова».

25 червня 2023 р.

У Бершаді у рамках благодійної мистецької акції «Ти у наших серцях, Україно!» працівники КЗ «Бершадська бібліотека» провели презентацію етновиставки «Скарби бабусиної скрині», під час якої ознайомили містян із старожитностями, які традиційно зберігаються в родинах мешканців регіону: домотканними вишитими рушниками, килимами, ряднами, весільними віночками, стрічками, поясами тощо, популяризуючи водночас звичаї та традиції регіону. Розповідаючи присутнім про кожен із скарбів, пропонували благодійно підтримати наші Збройні Сили. Загалом зібрали 2780 грн., які перерахували захисникам неньки-України.

27 червня 2023 р.

У Немирові відбувся фестиваль «Орлик-Фест», присвячений 27-й річниці прийняття Конституції України.

Місце його проведення обрано не випадково. Саме в Немирові в 1711 р., коли тривало повстання запорозьких козаків проти Московського царства, під час здійснення ними визвольного походу на Правобережну Україну, тимчасово знаходився військовий штаб гетьмана Пилипа Орлика – автора першої Української Конституції («Пактів і Конституції прав і вольностей Війська Запорозького»; 1710 р.).

У фестивалі взяли участь юнаки та дівчата Немирівської, Вінницької, Гніванської, Тиврівської, Ямпільської, Тульчинської територіальних громад.

Розпочався він із хвилини мовчання та виконання державного гімну України.

Містив пізнавальну та розважальну частини. У рамках першої – гніванські краєзнавці педагог Олександр Коваль та кандидат історичних наук Анатолій Савчук провели для учасників заходу ін-

теракивну лекцію про розвиток українського конституціолізму. У рамках другої – відбулись показові виступи вихованців Школи козацького гарту імені Данила Нечая та ансамблю «Оберіг».

На завершення учасники фестивалю мали можливість перевірити свої знання з історії та позмагатися у квізі «Основний закон».

28 червня 2023 р.

Сьогодні, у день всенародного свята, у Вінниці відбувся науково-краєзнавчий семінар, приурочений прийняттю в 1996 р. Конституції України.

Його учасники зібралися біля відкритого 16 травня 2019 р. у місті над Бугом пам'ятника Магдебурзькому праву, яке в певній мірі позначилося й на українському конституційному процесі.

Як зазначив у своєму виступі доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Почесний краєзнавець України Юрій Степанчук, конституційні основи держав формувались із давніх давен. Одним із важливих елементів цього процесу було, зокрема, Магдебурзьке право, котре розпочало свій літопис ще в далекому XIII столітті (таку назву отримали кодифіковані тоді норми звичаєвого права і судових правил німецького міста Магдебурга). Воно дало змогу визначити чіткі правові норми міського життя, установити виборну систему органів самоврядування та суду, регламентувати діяльність купецьких об'єднань і цехів, регулювати питання торгівлі, опіки, спадкування, визначити покарання за злочин тощо.

Протягом XIII – XVIII ст. магдебурзьке право поширилося на всю Західну Європу, а також Польщу та Литву, звідти потрапило на територію України. Вже в XIV ст. його отримали міста Галичини, Волині, а також Поділля.

Про надання Магдебурзького права Вінниці розповів кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу, Почесний краєзнавець України Анатолій Лисий. Історик процитував текст історичного документа з книги В. Отамановського «Вінниця в XIV – XVII століттях», наголосивши, що 30 травня 1640 року у Варшаві король Владислав IV надав Магдебурзьке право

м. Вінниці. У цій події взяла участь вінницька делегація у складі Тишка Тийненка, війта Парфена Омеляновича та міщанина Івана Ушкала. Тоді ж Вінниця отримала свій герб, який відновлено після отримання незалежності України в 1991 році.

Доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Сергій Гальчак зауважив, що на Вінниччині першим цього права удостоїлося місто Хмільник у 1448 році. Згодом королівські грамоти на самоврядування отримали ще 19 міст Поділля, зокрема, Бар (1538 р.), Ялтушків (1548 р.), Уланів (1552 р.), Шаргород (1588 р.) Брацлав (1564 р.), Літин (1578 р.), Немирів (1581 р.), Копайгород (з 1624 р.), Вінниця (1640 р.) та ін.

Директор видавництва «Меркьюрі-Поділля» Ігор Балюк припустив, що Вінниця одержала Магдебурзьке право значно раніше, проте через спалення Вінницького замку татарами в XVI ст. відповідні документи не збереглися. Тому процедуру надання Вінниці права на самоврядування довелося повторити в 1640 році.

Юрій Степанчук нагадав, що перша Українська Конституція («Пакти і Конституції прав і вольностей Війська Запорозького»), яка стала яскравою сторінкою розвитку української політико-правової державницької думки, була прийнята в 1710 році, її автор – козацький гетьман Пилип Орлик. Також повідомив цікавий факт: у наступному 1711 р., коли тривало повстання запорозьких козаків проти Московського царства, під час здійснення ними визвольного походу на Правобережну Україну, військовий штаб гетьмана тимчасово знаходився в Немирові.

Анатолій Лисий звернув увагу на те, що оскільки Україна в наступні століття стікала кров'ю в окупаційних лещатах Російської імперії та інших загарбників, українцям доводилося відроджувати власну державність у черговий раз.

12 листопада 1917 р. на сьомих загальних зборах Української Центральної Ради Михайло Грушевський, життєвий шлях якого започаткований також на Вінниччині, зробив доповідь про проєкт Конституції України, в якій озвучив ідею проголошення Української держави. Це мала бути демократична республіка, в якій не пе-

редбачалося жодного місця авторитарному режимові, а виконавча влада була поставлена в чітко окреслені рамки. Україна мала бути унітарною державою з широким місцевим самоврядуванням і конституційним забезпеченням прав національних меншин. Верховне право в Українській демократичній республіці забезпечувалося не федеративним центром, а українським народом в особі Всенародних зборів України.

Кількома днями пізніше питання про проголошення України демократичною республікою було переведене в практичну площину. 19 листопада Генеральний секретаріат обговорив проєкт III Універсалу Центральної Ради. Головна ідея III Універсалу була передана через цілком конкретне політичне рішення: «Віднині Україна стає Українською Народною Республікою».

III Універсал можна вважати одним із найрадикальніших і найконструктивніших документів Центральної Ради. Він відкинув унітарний принцип державного устрою Росії. Йшлося не про автономію України в складі Росії в баченні Тимчасового уряду, а про принципово нове майбутнє державне утворення.

24 січня 1918 р., в умовах катастрофічно зростаючої воєнної загрози (в Україну, як відомо, за розпорядженням В. І. Леніна вдерлася 30-тисячна армія В. Антонова-Овсієнка), Центральна Рада ухвалила історичний IV Універсал. Лейтмотивом цього документа була теза: «Однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого не залежною, вільною, суверенною державою українського народу». Центральна Рада закликала всіх громадян республіки захищати «добробут і свободу» у боротьбі з «більшовиками та іншими нападниками». Універсал декларував низку принципово важливих положень: проголошувалася незалежність, суверенітет УНР; на уряд покладалося завдання «цілком самостійно» довести до кінця переговори з Центральними державами – учасницями Першої світової війни та укласти з ними мир (після укладання миру планувалися демобілізація армії, заміна її робочою міліцією; переведення заводів і фабрик з воєнного на мирний стан, збільшення продукції народного споживання тощо); гарантувалася передача землі селянам без викупу ще до початку весняних робіт; констатувалася націоналізація лісів, вод та підземних багатств краю; було взято курс на запровадження монополії на ви-

робництво і торгівлю залізом, тютюном та іншими товарами і встановлення державно-народного контролю над усіма банками; ставилося завдання найближчим часом скликати Українські Установчі збори, які б схвалили Конституцію УНР.

Реалізації накреслених планів завадила масштабна більшовицька агресія.

Нині діюча Конституція України була ухвалена вже в незалежній Українській державі – 28 червня 1996 року на п'ятій сесії Верховної Ради. Як відзначив Сергій Гальчак, серед депутатів другого скликання Верховної Ради, які ухвалювали Основний Закон, були 16 народних обранців із Вінниччини:

Бряузов Володимир Павлович (Хмільницький виборчий округ № 52);

Буткевич Володимир Григорович (Погребищенський виборчий округ № 59);

Кавун Василь Михайлович (Бершадський виборчий округ № 54);

Кв'ятковський Ігор Васильович (Староміський виборчий округ № 49);

Кондратюк Анатолій Олексійович (Вінницький виборчий округ № 55);

Лантух Василь Іванович (Гайсинський виборчий округ № 56);
Марковська Ніна Степанівна (Замостянський виборчий округ № 47);

Недвіга Григорій Миколайович (Козятинський виборчий округ № 57);

Парасунько Михайло Васильович (Могилів-Подільський виборчий округ № 51);

Піскуновський Костянтин Володимирович (Ямпільський виборчий округ № 63);

Смірнов Євген Леонідович (Тульчинський виборчий округ № 61);

Стоян Олександр Миколайович (Шаргородський виборчий округ № 62);

Стретович Володимир Миколайович (Немирівський виборчий округ № 58);

Юхимчук Анатолій Петрович (Жмеринський виборчий округ № 50);

Ямковий Іван Олексійович (Тростянецький виборчий округ № 60);

Яровенко Володимир Сергійович (Барський виборчий округ № 53).

У свою чергу Анатолій Лисий зауважив, що під час виборів довіреною особою кандидата в депутати Анатолія Олексійовича Кондратюка був Сергій Дмитрович Гальчак...

Учасники семінару ухвалили рішення щодо продовження подібної форми історико-краєзнавчої роботи.

28 червня 2023 р.

У с. Воеводчинці Могилів-Подільської територіальної громади відкрито меморіальні дошки уродженцям та мешканцям села Олексію Володимировичу Салецькому та Володимиру Олександровичу Глуценку – героям, які загинули в боях із російськими агресорами, до останнього подиху захищаючи незалежність і суверенітет рідної України. Меморіальні знаки встановлено на фасаді сільського будинку культури.

Вічна пам'ять героям!

29 червня 2023 р.

У Ямпільській громаді в краєзнавчому музеї відкрили експозицію «Галерея пам'яті», на якій представлено світлини та інформацію про кожного загиблого захисника-земляка. Представлено також передані родинами полеглих героїв їхні особисті речі, військову форму, шеврони тощо.

Участь у заході взяли родини загиблих захисників України, друзі й побратими, представники влади та жителі громади.

30 червня 2023 р.

Сьогодні в гімназії м. Калинівки відбулися урочистості з нагоди відкриття меморіальних дошок загиблим від рук рашистів геро-

ям Сергію Перегончуку та Василеві Мазуру. Їхні життєві дороги були короткими, але яскравими та гідними. Обоє безмежно любили свою рідну землю й віддали за неї найдорожче – життя.

На подвір'ї гімназії, в якій у свій час навчалися обидва захисники, зібралися рідні, друзі, побратими, жителі громади, колектив та учні навчального закладу. У кожного в серці – світла пам'ять про них та гарні спогади.

На відкриття меморіальних дошок завітали також Калинівський міський голова Василь Поліщук, начальник секції персоналу 14-ї бригади підполковник Сергій Осташевський та начальник служби зв'язків із громадськістю 50-ї окремої мотопіхотної бригади імені Якова Гандзюка майор Сергій Цехоцький – військових підрозділів, у яких служили героїчні захисники Батьківщини.

Право відкрити меморіальні дошки надали дітям Сергія Перегончука та матері і нареченій Василя Мазура.

В пам'ять про колишніх учнів на території гімназії рідні полеглих героїв висадили дуби пам'яті, які зростатимуть і нагадуватимуть майбутнім поколінням про героїчний подвиг українських захисників. А учні гімназії прикрасили гілля дерев янголами, в пам'ять про всіх героїв, які загинули на полі бою за рідну землю.

1 липня 2023 р.

У Вінниці відбувся VIII фестиваль польової кухні імені Тараса Сича. Цьогоріч він присвячений пам'яті всіх полеглих воїнів у російсько-українській війні та Дню Конституції України.

Вінничанин Тарас Сич пішов на фронт у 2014 році, був польовим кухарем. Загинув 13 лютого 2015 року. У пам'ять про нього й започатковано щорічний фестиваль польової кухні.

Захід носив благодійний характер – щоб отримати «фестивальну тарілку» і мати можливість скуштувати страву, необхідно було зробити благодійний внесок.

Усі зібрані кошти (за попередніми підрахунками, уже зібрано більше ста тисяч гривень) будуть перераховані на потреби Збройних Сил України.

3 липня 2023 р.

Іван Степанович Волошенюк був знаним на рідній Вінниччині, і не лише на її теренах, майстром художньо-публіцистичного слова – письменником, журналістом, краєзнавцем. Водночас був простою, вдумливою, щирою, чуйною, привітною, безмежно талановитою особою. Широкому загалу читачів, дослідників запам'ятався своїми краєзнавчими нарисами, статтями, есеями, зокрема, «Бубнівська кераміка» (про розвиток гончарства в с. Бубнівка Гайсинського району), «Друге покликання кобзаря» (про В. М. Перепелюка із Вороновиці), «І воду назвали «Регіною» (легенда про джерело «Регіна» у с. Житники колишнього Мурованокуріловецького району), «Хліб» (про знаного працелюба з Немирівщини Ф. В. Собітка), «Захоплення» (про організатора історико-краєзнавчого музею в с. Соколівка на Крижопільщині В. Г. Стодольського), «Криниця дитинства» (спогади Івана Степановича про рідне село Ометинці), «Сеньйора Грасселі із Чернявки» (про долю Л. Титаренко з с. Чернявки колишнього Оратівського району, яка під час нацистської окупації була вивезена на примусові роботи до Німеччини), «Леа Созеріна» (про неймовірну долю звичайної колгоспниці О. П. Лукашук із Тепличчини), «Буша – магнетична сила духовності» (про славнозвісне придністровське село, унікальне своїми історичними пам'ятками), «Клембівський феномен Віктора Наконечного (про художника – уродженця Ямпільщини, лауреата Шевченківської премії), «Невідомий на Вінниччині Леонід Завальнюк» (про поета-пісняра, дитинство якого пройшло в с. Мервин Оратівського району), «Мій земляк матрос Кішка» (про легендарного односельчанина Івана Степановича); такими ж колоритними нарисами «Магеланиха», «Дорога через тишу», «Лист від французького друга» та іншими, не менш вартісними публікаціями.

Запам'ятався як автор низки чудових, пронятих духом краєзнавства та синівської любові до рідної землі, літературних творів «В ім'я хліба», «Літо приємних зустрічей», «Ви чуєте, журавлі?», «Алло! Пришліть кореспондента», «Немирівська трагедія», «Два ангели на двох велосипедах», «Котилося літо», «І Крим, і Рим, і мідні труби», «Страх і совість», «Фотомоделі Подільського зоопарку», «Все, що на серце лягло», «Гіркий полине...», «З пам'яті

доріг і старих блокнотів», «Вийшов кобзар із Поділля», «Печалі неосвячених могил», «Орли зграями не літають», «Три пелюстки любові», «Від трави і солов'їв...», «Зустріти любов», «Марія й Опанас, проза і Парнас», «Душа моя – Ометинці».

Сьогодні йому виповнилося б 85 років. На жаль, 14 березня 2017 р., на 79-у році життя, серце видатного літописця української долі зупинилось.

З нагоди вшанування його пам'яті у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбулося засідання науково-краєзнавчого клубу «Дослідник краю», в роботі якого взяли участь вінницькі науковці, краєзнавці, журналісти, фахівці відділу краєзнавства бібліотеки.

Виступаючи перед присутніми, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Сергій Гальчак та голова Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, заслужений журналіст України Василь Паламарчук повідали про життєвий та творчий шлях ювіляра, поділилися спогадами про особисте спілкування з ним. Теплим словом про Івана Степановича відгукнулися Почесні краєзнавці України, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Юрій Степанчук, кандидат історичних наук, доцент Анатолій Лисий, а також директор видавництва «Меркьюрі-Поділля», лауреат Вінницької обласної краєзнавчої премії імені Володимира Вовкодава Ігор Балюк, кандидат історичних наук Сергій Калитко.

Завідувачка відділу краєзнавства бібліотеки, очільниця науково-краєзнавчого клубу «Дослідник краю», член Національної спілки краєзнавців України Оксана Антонюк презентувала тематичну виставку творчого доробку І. С. Волошенюка «Зі світлої душі», представила також документи із його особового фонду, започаткованого у відділі краєзнавства.

11 липня 2023 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С. Д. Гальчак звернувся до Голови Національної спілки краєзнавців України О. П. Реєнта з листом такого змісту:

«За значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини України, активну участь у науково-краєзнавчих конференціях, публікацію низки історико-краєзнавчих праць, що знайшли схвальний відгук серед широкого кола наукової та краєзнавчої громадськості, прошу присвоїти звання **«Почесний краєзнавець України»**

ЗЕЛІНСЬКОМУ РУСЛАНУ МАР'ЯНОВИЧУ,
члену Національної спілки краєзнавців України, головному спеціалісту Літинської селищної ради.

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКІ ПРАЦІ
ЗЕЛІНСЬКОГО РУСЛАНА МАР'ЯНОВИЧА**

1. Завальнюк К. В., **Зелінський Р. М.** Лінія часу: Український вектор. Хронологічний довідник. – Хмельницький: ІРД, 2014. – 356 с.
2. **Зелінський Р. М.**, Завальнюк К. В. Літинщина в системі державного адміністративного устрою від давнини до сучасності. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2018. – 232 с.
3. Описання Литинського уѣзда Подольской губернії. (составилъ А. Швенцонъ). 1901. Репринтне видання / упорядник **Зелінський Р. М.** – Вінниця, Меркьюрі-Поділля, 2018. – 180 с.
4. Рядки, продиктовані життям (із щоденників Бурлаки І.Ф.) / упорядник **Зелінський Р. М.** – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 130 с.
5. Навчальні заклади Літина: минуле і сучасність / упорядник **Зелінський Р.М.** – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 85 с.
6. Завальнюк К. В., **Зелінський Р. М.** Примхливі вибрики долі, або невігадані історії з життя подолян – порушників громадського спокою. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. – 203 с.

7. Фотолітопис Літинщини / упорядник **Зелінський Р. М.** – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020.
8. **Зелінський Р. М.** Вулиці Літина. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. – 159 с.
9. Літинський повіт у документах XIX – початку XX століть / упорядник **Зелінський Р. М.** – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2020. – 111 с.
10. **Зелінський Р. М.**, Завальнюк К. В. Вінниччина в системі державного адміністративного устрою: від давнини до сучасності. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021. – 281 с.
11. **Зелінський Р. М.** Рік 1991-й. Крах імперії. Літинчани – свідки та учасники подій. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021. – 92 с.
12. Білоруси і Вінниччина: люди і долі в історії краю. Біографічний словник / Упорядники: Журавлівський І.М., Завальнюк К.В., **Зелінський Р. М.** – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2021. – 348 с., іл.
13. Друга сага про Літин / упорядники **Зелінський Р. М.**, Кривий В. І. – Вінниця: ТОВ «Твори», 2022. – 94 с.
14. Микулинецький монастир (за матеріалами видань XIX – поч. XX ст. ст.) / упорядник **Зелінський Р. М.** – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2023. – 91 с.
15. Хроніки православного життя Літинщини XIX – поч. XX століть / упорядник **Зелінський Р. М.** – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2023. – 192 с.».

12 липня 2023 р.

У Києві вшановано пам'ять колишнього голови Національної спілки краєзнавців України (1990 – 2011 рр.), академіка, Героя України Петра Тимофійовича Тронька. За участі нині діючого голови Спілки члена-кореспондента НАН України Олександра Петровича Реєнта та доньки Петра Тимофійовича Лариси Тронько, представників краєзнавчих осередків держави відбулося урочисте покладання квітів до його могили.

Під час засідання Президії НСКУ, в роботі якої взяв участь голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, традиційно було вручено краєзнавчі премії імені академіка Петра Тронька.

Цьогоріч її лауреатами стали Олександр Петрович Гончаров, доктор історичних наук, доцент кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Т. Шевченка, Почесний краєзнавець України, голова Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України; Валентин Миколайович Лазуренко, доктор історичних наук, професор, проректор з гуманітарно-виховних питань Черкаського державного технологічного університету, Почесний краєзнавець України, голова Черкаської обласної організації Національної спілки краєзнавців України; Григорій Петрович Савченко, доктор історичних наук, професор кафедри новітньої історії України Київського національного університету імені Т. Шевченка, Почесний краєзнавець України, голова Київської обласної організації Національної спілки краєзнавців України; Петро Якович Слободянюк, кандидат історичних наук, архівіст, заслужений працівник культури України, член Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

Краєзнавці Вінниччини щиросердечно вітають лауреатів!

Було також вручено Почесну Грамоту Національної спілки краєзнавців України голові Вінницької обласної організації НСКУ, професору Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського, доктору історичних наук Сергію Дмитровичу Гальчаку – за вагомі досягнення у галузі краєзнавства, дослідження й збереження пам'яток матеріальної та духовної культури України.

На засіданні Президії розглянуто й інші питання, зокрема, про прийом до Спілки нових членів. Від Вінниччини її лави поповнили науковці Галина Йосипівна Бевз, Надія Леонідівна Рабецька, Броніслав Якович Панасюк, музейники Тетяна Миколаївна Маценко, Наталія Миколаївна Пацанівська, літератори Михайло Миколайович Пашенко, Віктор Андрійович Черевко, книговидавець Ігор Борисович Балюк, краєзнавець Валерій Іванович Кривий.

Рішенням Президії Спілки також присвоєно звання «Почесний краєзнавець України» головному спеціалісту Літинської селищної ради, члену Національної спілки краєзнавців України Руслану Мар'яновичу Зелінському – за значний внесок у розвиток

краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини та природних скарбів України.

13 липня 2023 р.

У Вінниці біля Будинку офіцерів на площі Перемоги встановили стелу пам'яті про загиблих під час російського ракетного удару 14 липня 2022 року – 29 білих птахів, що здіймаються в небо. Вони символізують душі невинних людей, чиї життя обірвали російські терористи.

А напередодні навколо пам'ятника було висаджено 29 сакур...

15 липня 2023 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці відбулася презентація книги вінничанки Олесі Пашенко «Незабутні». Схвально відгукнулися про неї присутні на заході Почесні краєзнавці України Юрій Степанчук, Анатолій Лисий, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Сергій Гальчак, який в урочистій обстановці вручив посвідчення члена НСКУ Михайлу Миколайовичу Пашенку – батьку Олесі Михайлівни.

16 липня 2023 р.

В селі Агрономічне Вінницького району в відкрили пам'ятну дошку на честь нацгвардійця Вадима Олеговича Церковного, який героїчно загинув при виконанні бойового завдання, захищаючи Україну під час російсько-української війни. Розмістили меморіальну стелу на будинку, де жив захисник.

Вічна слава герою!

17 липня 2023 р.

Сьогодні в Україні відзначається професійне свято – День етнографа. З його нагоди директор Вінницького обласного центру

народної творчості, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун щиро привітала відомих на Вінниччині науковців-етнографів, які зробили значний внесок у розвиток краєзнавчої справи на Поділлі, фольклору, етнографії, дослідження життя і побуту подолян. Зокрема, Віктора Косаківського, Світлану Творун та інших невтомних ентузіастів-фахівців.

До відома: Віктор Афанасійович Косаківський, фольклорист, етнограф, археолог, народний майстер, член Національної спілки краєзнавців України, кандидат історичних наук, доцент Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, автор 245-и наукових праць, 12-и мистецьких етнографічних виставок, учасник більше ста міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-краєзнавчих конференцій; Світлана Олександрівна Творун, етнограф, фольклористка, кандидат історичних наук, авторка книг «Українські обрядові хліби», «Практична етнологія для ділових людей», «Історія української культури», «Обрядові хліби до свят та на пошану», мистецького проєкту «Від коляди до коляди» із серії телевізійної етнографічної передачі, п'яти етнографічних фільмів.

18 липня 2023 р.

У с. Рожнятівка Томашпільської громади на фасаді будинку місцевої гімназії відкрили меморіальні дошки загиблим у російсько-українській війні воїнам-односельчанам Ігорю Бойку та Олександрю Скоруку.

У поминальному заході взяли участь рідні та близькі захисників України, представники влади, мешканці населеного пункту.

Вічна пам'ять героям!

19 липня 2023 р.

Член Президії Національної спілки краєзнавців України, голова Вінницького обласного краєзнавчого осередку Сергій Гальчак побував у видавництві «Меркьюрі-Поділля» (м. Вінниця), де в урочистій обстановці вручив членський квиток НСКУ очільнику ви-

давництва, лауреату Вінницької обласної краєзнавчої премії імені Володимира Вовкодава Ігорю Балюку. Він, а також присутні на заході Почесні краєзнавці України Анжела Веремій (м. Хмільник) та Юрій Степанчук (м. Вінниця), жмеринський краєзнавець Олексій Гамарник побажали Ігорю Борисовичу невтомності та нових успіхів на неозорій ниві краєзнавства, сумління у виданні нових книг дослідників малої батьківщини.

20 липня 2023 р.

Сьогодні уродженцю с. Парпурівці Вінницького району відомому українському історику, краєзнавцю, письменнику, громадському діячу, доктору історичних наук, професору Арсену Леонідовичу Зінченку виповнилося 75 років.

У 1975 р. він закінчив історичний факультет Вінницького державного педагогічного інституту, працював доцентом кафедри загальної історії цього закладу вищої освіти. Був головою Вінницького обласного краєзнавчого товариства «Поділля». Обирався народним депутатом України. Працював також деканом факультету міжнародних відносин Київського міжнародного університету, завідувачем, професором кафедри історії України Київського університету імені Бориса Грінченка, заступником директора Науководослідного інституту українознавства Міністерства освіти і науки України. Нині – науковий працівник комунального закладу «Музей Вінниці».

Науковий доробок Арсена Леонідовича нараховує понад 200 наукових праць з історії українського селянства, національно-визвольного руху, історії церкви, українознавства, проблем охорони національної культурної спадщини, міжнародних відносин, біографістики, етнографії. Він – автор низки навчальних посібників для загальноосвітніх шкіл та закладів вищої освіти, а також художньо-літературних творів.

Про це йшлося під час творчої зустрічі ювіляра з науковцями, краєзнавцями Вінниці, читачами, яка відбулася у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського.

Під час заходу провідний бібліограф відділу краєзнавства бібліотеки Оксана Зелена презентувала бібліографічний покажчик «Джерело насаги Арсена Зінченка», який вийшов у серії «Вчені нашого краю».

З вітаннями на адресу ювіляра виступили Галина Пасека, заступник начальника управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації; Лариса Сенік, директор Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського, член Національної спілки краєзнавців України; Олександр Федоришен, директор комунального закладу «Музей Вінниці», член Національної спілки краєзнавців України; Степан Дровозюк, доктор історичних наук, професор, ректор Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти»; Юрій Легун, доктор історичних наук, професор, директор Державного архіву Вінницької області, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України; Юрій Зінько, кандидат історичних наук, професор, декан історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України; Ольга Коляструк, доктор історичних наук, професор, завідувачка кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського; Віктор Косаківський, кандидат історичних наук, доцент Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член Національної спілки краєзнавців України; Вадим Василенко, кандидат філологічних наук, молодший науковий співробітник Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України; Надія Зінченко, дружина Арсена Леонідовича.

Музичний супровід здійснював фольклорний гурт «Мокоша» (керівник Юлія Власюк).

Модерувала творчу зустріч Оксана Антонюк, завідувачка відділу краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського, член Національної спілки краєзнавців України.

Складовою частиною заходу стала книжкова виставка «Джерело наснаги Арсена Зінченка».

21 липня 2023 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак та директор краєзнавчого музею імені Устима Кармалюка Літинської селищної ради, член Національної спілки краєзнавців України Віра Ткач провели у Літині у згаданому музейному закладі регіональний тематичний краєзнавчий захід «З любов'ю до малої батьківщини», під час якого С. Гальчак детально розповів про значимість краєзнавства в сучасних умовах російсько-української війни, здобутки дослідників малої батьківщини Вінниччини, їхні плани на майбутнє, а також вручив членські квитки Національної спілки краєзнавців України директору комунального закладу «Історичний музей м. Хмільник» Хмільницької міської ради Наталії Миколаївній Пацанівській та директору комунального закладу «Історичний музей імені Василя Порика» Хмільницької міської ради Тетяні Миколаївній Маценко.

28 липня 2023 р.

Вчені-археологи Вінницького обласного краєзнавчого музею, які проводять розкопки на території Домініканського монастиря, що входить до архітектурно-історичного комплексу «Мури» (м. Вінниця), відзвітували про перші результати археологічних досліджень. У результаті виконаної роботи, зокрема, знайдено фрагменти кераміки XVII – XVIII століть; люльки-«носогрійки» (виготовлені із білої глини та чудово орнаментовані; були поширені в XVII – XIX століттях); ручку від керамічної сковорідки, що мала назву «фронда» (глибока сковорідка на чотирьох керамічних ніжках та з пустотілою ручкою, у яку вставлявся дерев'яний тримач; такі сковорідки набули розповсюдження у зв'язку з новим способом термічного обробітку їжі); набір скляних виробів, який використовувався, ймовірно, у фармацевтиці (флакони, пластина для розти-

рання порошків, допоміжний інструмент), а також шість поховань, які ще потребують детального наукового аналізу.

29 липня 2023 р.

Біля входу у вінницький спорткомплекс «Колос» урочисто відкрито меморіальну дошку пам'яті відомому на Вінниччині важкоатлету Денису Лабунському, який героїчно загинув 24 листопада 2022 року у нерівному бою з російськими окупантами та посмертно удостоєний звання Героя України.

Вічна пам'ять славному сину незламної України!

30 липня 2023 р.

У Вінниці відбувся черговий науково-краєзнавчий семінар, цього разу – приурочений вивченню історії одного з наймолодших мікрорайонів міста – Слов'янці, де щільно межують старі одноповерхові хати, нові котеджі та дев'ятиповерхові будинки радянського періоду, де затишні вулиці рясно вкриті квітучою рясною зеленню.

Корінний мешканець Слов'янки, відомий вінницький історик-педагог, Почесний краєзнавець України Анатолій Лисий розповів про минуле мікрорайону, зазначивши, що до Другої світової війни дана місцевість була великим полем із поодинокими приватними будиночками. Згадав, як після війни він звідси пішки ходив на навчання до 17-ї школи, адже громадського транспорту тоді тут не було.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Сергій Гальчак зіставив історію Слов'янки з історією мікрорайону Вишенька, який межує з нею, звернув увагу на житлові забудови, створені у традиційному подільському архітектурному стилі ще в першій половині ХХ століття.

Голова Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, краєзнавець Василь Паламарчук розповів як у 60-х – 70-х роках минулого століття на Слов'янці створювали

промислову зону, будуючи заводи «Термінал», «Кристал», «Картографічну фабрику» та інші підприємства.

Почесний краєзнавець України, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Юрій Степанчук повідав про назви вулиць мікрорайону, а член Національної спілки краєзнавців України Анатолій Сварчевський – про духовне життя його мешканців.

На семінарі панувала конструктивна і водночас толерантна та доброзичлива атмосфера. Його учасники зайвий раз переконалися у тому, що така форма фахового дискурсу сприяє популяризації регіональної історії, зокрема історії Вінниці, яка в цьому році відзначає свій славний 660-літній ювілей.

31 липня 2023 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, високопосадовці Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського, члени Національної спілки краєзнавців України Лариса Сенік, Галина Слотюк, Оксана Антонюк, інші працівники бібліотеки, а також численні вінничани з глибоким болем провели в останню путь сина вченого секретаря згаданої книгозбірні, заслуженого працівника культури України Поліни Іванівни Цимбалюк Вадима Цимбалюка, який 22 липня загинув у бою з російськими загарбниками поблизу с. Богданівка Бахмутського району. Поховання відбулося на Алеї Слави Сабарівського кладовища м. Вінниці.

Прощавай, наш Герою, наш Воїне-Захиснику! Царство тобі Небесне!

2 серпня 2023 р.

Майже тиждень тому, 28 липня, Україна вдруге відзначила День Української Державності – нове важливе свято, що спонукає згадати тисячолітню історію та важливі етапи формування нашої ідентичності, культури, військової справи, українського характе-

ру. Тоді ж згідно Указу Президента щорічно відзначається День хрещення Київської Русі-України.

Під час численних заходів не раз згадувався князь Володимир Святославович, який у 998 році заклав початок Руської церкви, ставши тоді хрестителем Русі...

Новий погляд на тисячолітню історію, вартий уваги науковців та краєзнавців, висловила заслужений журналіст України, невтомна дослідниця історії малої батьківщини Тетяна Редько, розмістивши сьогодні на шпальтах вінницької газети «33-й канал» (№ 32 (1657), 2 серпня 2023 року) власну публікацію «Володимир Великий – один із творців держави України-Київської Русі!», в якій йдеться:

«Володимир Великий – один із творців держави України-Київської Русі!

Але я вкотре переконую, що Київську Русь святив князь Аскольд!

І це було приблизно за 80 років до того, як Володимир ПОВЕРНУВ християнство до Києва, зробивши його державною релігією! Вже успадкувавши віру від бабусі – княгині Ольги.

З цього треба починати наш відлік! З цього! Бо тоді буде чітко показано – хто є хто.

Адже коли князь Аскольд взяв в облогу Константинополь, він побачив диво – християни цього міста об'єднались, взяли Ризу Матері Божої і пронесли її по узбережжю блокованого міста.

І тоді почалося справжнє диво – почався шторм, що топив військо Аскольдове. Він був вражений й прийняв християнство з усім своїм військом. Підписав мирову з Константинополем, столицею Візантії, яка стала першою державою у світі, що визнала християнство офіційною релігією ще за 500 років до цього. Саме Аскольд привіз до Києва християнство. Зрозуміло, що після Апостола Андрія Первозваного.

У нас було за Аскольда вже десятки церков. Сюди приїздили богослови Кирило та Мефодій, що взяли староукраїнську мову за основу старослов'янської! Але регент малолітнього князя Ігоря з російського Новгороду, Олег, вирішив підступно захопити з ним Київ.

Олег і Ігор вступили у змову з нехристиянами Києва. Ватники, як би їх назвали тепер, відчинили ворота до міста. А потім вбили нашого першого князя – помазаника Божого Аскольда! Дали – повбивали християн та зруйнували християнські храми!

Чому досі жодна українська церква саме з цього історичного факту не починає історію українського християнства? Чому перший мученик – помазаник Божий Аскольд – не представлений в наших храмах як мученик? А багато де – російський цар Ніколай?

Ви розумієте, чому саме від Володимира російська держава та церква і її донька МП починають трактувати історію християнства на Русі?! Тому, що якби цю історію посунули в час попередника князів кийвських Аскольда, то показали б, наскільки різнилися князі мокишанських країв і наші, українські, кийвські!

Що князі з боліт не підтримували, а нищили тоді християнство! Як і храми. Відзначались підступністю, жорстокістю, їм була ворожа християнська мораль!

Ну все, як зараз! Мені дивно, чому стільки інститутів нашої держави досі не взяли в основу української політики саме цей КЛЮЧОВИЙ і кричущий історичний факт?! Вещій Олег, князь московитів, – руйнівник і вбивця християн! Андрій Боголюбський – крадій наших ікон і вбивця. Іван Грозний – кат із виколуванням очей будівничим соборів... Петро – крадій митрополії... Такі ж і інші! Аскольд – князь Київський – перший український керівник держави, вбитий московитами! Це ж руйнує весь міф пропаганди про духовні та християнські скрепи!

Ясно?! Є сподівання, що скоро на Аскольдовій могилі у Києві виникне Пантеон полеглих за Україну, і саме це місце і ця пам'ять стане нашим святим місцем! Від Аскольда до Героїв цієї війни. Перший, що вже там поряд – Да Вінчі.

І це символізує одне і те ж – впродовж тисячоліття – кровне протистояння, а не братерство із ось таким підступним драм'ям!

Разом до Перемоги! Доки наші славні ЗСУ повертають наші українські території, повертаймо ПРАВДИВУ історію України-Київської Русі! Ну, це ж так ясно, як Божий день!!!».

5 серпня 2023 р.

У селі Бухни Погребищенської територіальної громади на фасаді місцевої гімназії, де навчалися герої, відкрито меморіальні дошки загиблим захисникам України військовослужбовцям Сергію Дмитровичу Лісовому та Олександрю Миколайовичу Загинайлу.

Вічна пам'ять славному синам України!

8 серпня 2023 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбулася презентація книги Ганни Василівни Секрет «Від «балету на гарбузі» до «театру на городі»».

Ганна Секрет – відома тележурналістка, Почесний краєзнавець України, заслужений журналіст України, кавалер ордена княгині Ольги III ступеня, лауреат журналістської премії імені Костянтина Гришина, літературних премій імені Степана Руданського, Євгена Гуцала.

У 1992 – 2018 рр. працювала на Вінницькому обласному державному телебаченні. Авторка відомих телепрограм «Дивоцвіти» і «Будьмо знайомі», які стали справді улюбленими та всенародними.

Ганна Секрет є засновницею унікального, єдиного в Україні, «Театру на городі», який створила на батьківській садибі у селі Правилівка колишнього Оратівського району. А слава про її мистецькі проекти «Мамині рушники», «Хустка тернова», «Молитва за Україну», «Єднаймося, люба родино» лине далеко за межі Вінниччини.

Схвально зустріли читачі і її книги «Будьмо знайомі», «Правилівські придибенції», «На борщах зростає Україна», «Золота скриня дивоцвітів», «Правда життя сумна і весела». Цього разу авторка презентувала свою шосту книгу «Від «балету на гарбузі» до «театру на городі»». Це збірка надзвичайно цікавих новел-спогадів, ота «жива публіцистика», з якої постають неповторні дивоцвіти Ганни Секрет, зустрічі з неординарними людьми, а також ус-

відомлення значимості всього, що відбулось і в «театрі на городі», і в контексті вічності.

У книзі чимало світлин, що засвідчують події життя і творчості, в яких зростала, працювала і творила українську культуру та телевізію Ганна Василівна.

Модератор творчої зустрічі – Михайло Каменюк, письменник, краєзнавець, редактор Видавничого Дому «Моя Вінниччина», заслужений працівник культури України.

На творчу зустріч завітали письменники, літературознавці, працівники культури, краєзнавці, серед яких – голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун, Почесний краєзнавець України Вадим Вітковський, член Національної спілки краєзнавців України Лариса Сенік, шанувальники творчості та друзі авторки.

На заході звучали пісні у виконанні вінницьких митців.

14 серпня 2023 р.

Департаментом інформаційної політики та комунікацій з громадськістю Вінницької обласної військової адміністрації, історичним факультетом Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Центральним міжрегіональним відділом Українського інституту національної пам'яті, Державним архівом Вінницької області, Вінницьким обласним краєзнавчим музеєм, комунальним закладом «Музей Вінниці», Вінницькою обласною організацією Національної спілки краєзнавців України, громадськими організаціями «Подільська спадщина» та «Вінницьке історичне товариство» прийнято спільне рішення про проведення 10 листопада 2023 р. на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського XXXV-ї Вінницької Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження», приуроченої 90-м роковинам Голодомору 1932 – 1933 рр.

Передбачено роботу за тематичними напрямками:

1. Вивчення Голодомору 1932 – 1933 рр. на Поділлі:
  - історіографія, джерела, методологічні дослідження;
  - передумови, перебіг масового штучного голоду;
  - соціально-економічні, суспільно-політичні, демографічні, морально-психологічні наслідки Голодомору-геноциду;
  - опір українців репресивним діям тоталітарного режиму;
  - усна історія: свідчення очевидців;
  - місця пам'яті та практики меморіалізації Голодомору-геноциду.
2. Актуальні проблеми історичного краєзнавства:
  - давня, середньовічна та модерна історія Вінниччини;
  - Подільська земля в роки Першої світової війни та Української революції 1917 – 1921 років;
  - Поділля в радянський час;
  - Вінниччина в роки незалежності України;
  - освіта та культура Вінниччини.

23 серпня 2023 р.

Сьогодні з нагоди Дня Державного Прапора України на Замковій горі у Вінниці підняли найбільший у місті та області стяг. На урочистій церемонії були присутні представники міської та обласної влади, мешканці та гості Вінниці.

Урочистому підняттю прапора передували хвилини мовчання за загиблими українськими воїнами – тими, хто віддано і мужньо боронить свободу України та її суверенітет, – а також звернення представників владних інституцій до вінничан, громадян України.

Виступаючи перед присутніми, вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов, зокрема, наголосив:

«Під жовто-блакитним прапором українці декілька віків захищали нашу країну від загарбників. У ХХ столітті жовто-блакитний прапор став символом проголошення Української Народної Республіки. Згодом під цим стягом проти нацизму та комунізму боролися українські воїни ОУН-УПА. І сьогодні ми продовжуємо воювати за свою свободу і суверенітет. Наше завдання, як нації, під

жовто-блакитним прапором здобути Перемогу і мирно жити у своїй державі...»

Ці слова були сприйняті з глибоким розумінням та схваленням. Як і пройняті щирістю та патріотизмом слова інших виступаючих...

23 серпня 2023 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбувся інформаційно-просвітницький захід «Вільна, незламна та непереможна», приурочений Дню Державного Прапора України та Дню Незалежності України. У ньому взяли участь представники органів місцевого самоврядування Вінниці та області, ветеранських організацій Вінниччини, науковці, краєзнавці. Зокрема, Почесні краєзнавці України Вадим Вітковський та Руслан Зелінський, члени Національної спілки краєзнавців України Лариса Сенік, Олександр Федоришен, доктор історичних наук Тетяна Кароєва, кандидат історичних наук Богдан Галайко, завідувач відділу українознавства Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» Володимир Лазаренко та ін.

24 серпня 2023 р.

У Вінниці, у центрі міста, завершено оновлення площі Тараса Шевченка. З помітних змін – поява на ній стіни зі світлинами загиблих військовослужбовців з Вінниччини та сквер «Мамина коліскова» з новими деревами та лавками замість застарілих квіткових клумб. Також на території встановлено флагшток, дзвін та інтерактивну стелу з LED-екраном. Стіна пам'яті, інтерактивна стела, безумовно, стануть додатковим джерелом інформації для екскурсантів Вінницького обласного краєзнавчого та художнього музеїв, відвідувачів Державного архіву Вінницької області, мешканців та гостей міста над Бугом.

24 серпня 2012 р.

У Вінниці з ініціативи члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України директора обласного центру народної творчості Тетяни Цвігун з великим успіхом відбувся обласний онлайн-фестиваль імені Гната Танцюри «Старовинні історичні пісні», присвячений 32-й річниці Незалежності України, учасниками якого стали численні фольклорні колективи області, котрі донесли до глядацького загалу призабуті перлини народної творчості.

25 серпня 2023 р.

Сьогодні відбулася чергова сесія Вінницької обласної ради. На початку її роботи було вручено Почесні нагороди «За заслуги перед Вінниччиною» 15-и лауреатам. Серед них:

Дорош Микола Никифорович – член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, член Наукового товариства ім. Шевченка, Почесний краєзнавець України, заслужений вчитель України, почесний громадянин Хмельницького району;

Власійчук Дмитро Іванович – народний майстер витинанки, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, колишній викладач вищої категорії відділу образотворчого мистецтва Хмельницької школи мистецтв;

Сай-Бондар Сергій Іванович – заслужений журналіст України, автор низки досліджень свого роду, книг з історії рідного села Капишків Копайгородської ОТГ.

29 серпня 2023 р.

Сьогодні, у День пам'яті захисників України, на Вінниччині хвилиною мовчання та покладанням квітів вшанували героїв, які загинули за Україну.

Аналогічна акція відбулася у Вінниці на площі Тараса Шевченка, де напередодні облаштовано стелу пам'яті зі світлинами 400 вінничан, які мужньо стали на захист Вітчизни і віддали своє життя в ім'я її цілісності, суверенітету, незалежності. Це військові Збройних Сил України, Герої Небесної Сотні та воїни АТО/ООС. Відтепер жителі Вінниці та області, рідні полеглих можуть відвідати це місце та вшанувати пам'ять безсмертних Захисників.

Виступаючи перед присутніми, вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов зазначив:

«Герої не вмирають. Поки живе наша пам'ять – житимуть і вони. Сьогодні ми вшануємо полеглих захисників України. Тих, хто загинув за її волю та незалежність. За наше з вами майбутнє. Вічна пам'ять полеглим! Нехай наші герої, які боронять Україну, повертаються живими...».

Схилимо голову перед мужністю та героїзмом наших воїнів!

29 серпня 2023 р.

Сьогодні у комунальному закладі «Вінницький ліцей» № 35 відкрито меморіальну дошку пам'яті випускнику ліцею Олександру Коломійцю.

Старший солдат Сил спеціальних операцій Збройних Сил України Олександр Коломієць виконував бойові завдання на сході України, зокрема, брав участь у визволенні міста Ізюм.

З лютого 2023 року у складі тактичної групи виконував бойові завдання в районі Бахмута, де героїчно загинув 27 березня 2023 року.

Вічна пам'ять герою!

31 серпня 2023 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці відбулася презентація книги-біографічного довідника «Свреї Вінниччини: історія і люди». Випуск 1: Гайсинщина», автором-укладачем якого є історик, краєзнавець, журналіст Андрій Баніт.

У довіднику систематизовано фактичний матеріал про визначних з історичної, економічної, наукової, літературної та мистецької

точки зору особистостей-євреїв, які народилися, проживали або своєю діяльністю були пов'язані з Гайсинським районом та Вінниччиною зокрема.

Про копітку багаторічну роботу над книгою розповів Андрій Баніт.

Схвально відгукнулися про неї присутні на презентації начальник управління у справах національностей та релігій Вінницької обласної військової адміністрації Ігор Салецький; заступник директора з наукової роботи та інформатизації Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського, член Національної спілки краєзнавців України Галина Слотюк; директор Вінницького музею Голокосту Леонід Трахтенберг; офіційний рецензент презентованої праці, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член-кореспондент Української академії історичних наук, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України Сергій Гальчак; завідувачка відділу новітньої історії Вінницького обласного краєзнавчого музею Лариса Семенко; письменник, заслужений журналіст України, Почесний краєзнавець України Вадим Вітковський; представники благодійного фонду «Християни за Ізраїль – Україна» Кун Карлір та Ірина Сулим-Карлір; депутатка Вінницької міської ради Олена Верлан-Кульшенко; кандидат історичних наук, заступник директора Державного архіву Вінницької області, заслужений працівник культури України Фаїна Винокурова; директор благодійного єврейського центру «Хесед-Емуна» Ірина Кнон.

Модерувала захід завідувачка сектору створення краєзнавчих баз даних відділу краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського Наталія Березюк.

2 вересня 2023 р.

У ліцеї села Уланівське Калинівської міської ради Хмельницького району відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки

колишньому випускнику згаданого навчального закладу командир 2-ї аеромобільної роти 80-ї окремої десантно-штурмової бригади капітану Юрію Шкляруку, який в кровопролитному бою з російськими окупантами на Донбасі віддав своє життя за Україну, за нашу волю.

Вічна пам'ять і слава герою!

5 вересня 2023 р.

У вінницькому видавництві «Меркьюрі-Поділля» вийшов друком черговий, чотирнадцятий, випуск літературно-краєзнавчого збірника «Стожари Поділля» (гол. редактор Світлана Травнева). Колективна праця складається із дванадцяти тематичних розділів: «Словом пам'яті про воїнів Світла і Правди», «У сузір'ї славетних імен», «Шляхами тисячоліть», «Подільські серпанки», «Книга в книзі «Жмеринка літературна»», «Моє Поділля піснею дзвінке», «У «Стожари» на гостини до єдиної родини», «З гумору криниці хочуть всі напитись», «Театр і ми», «На шкільних мередіанах», «Для нашої малечі цікаві речі», «Методика. Досвід. Інновації». Серед його авторів – голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, Почесний краєзнавець України Микола Дорош, директор Браїлівського літературного музею імені Володимира Забаштанського, член Національної спілки краєзнавців України Надія Слободенюк, директор комунального закладу «Публічна бібліотека Жмеринської міської територіальної громади, член Національної спілки краєзнавців України Лариса Тупчій, директор Тульчинського краєзнавчого музею Юрій Хмелевський, відомі вінницькі краєзнавці Василь Паламарчук, Андрій Стебелев та ін.

8 вересня 2023 р.

Хмільницька міська рада підтримала пропозицію шановних і авторитетних краян, зокрема члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Миколи Дороша, Почесних краєзнавців України Анжели Веремій та Віри Степанюк, про популяризацію історич-

ко-культурної спадщини України, Поділля та Хмельницького краю зокрема, а також збереження у місцевому літописі імен видатних особистостей та відзначення вагомості їхніх здобутків. Сьогодні на черговій сесії нею ухвалено рішення про започаткування Хмельницької міської літературно-краєзнавчої премії «Літописець Поділля».

Премія присуджуватиметься за кращі здобутки, ідеї незалежності, духовні цінності та вагомий внесок у національно-культурне відродження Української держави, Хмельницького краю зокрема.

Вручення премії відбуватиметься щорічно на День міста.

Рішення набуде чинності з 1 січня 2024 року.

11 вересня 2023 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С. Д. Гальчак звернувся до Голови Національної спілки краєзнавців України О. П. Реєнта з листом такого змісту:

«За значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини України прошу удостоїти звання **лауреата премії імені Героя України Михайла Сікорського**

ТКАЧ ВІРУ АВКСЕНТІВНУ –

директора комунального закладу «Краєзнавчий музей ім. У. Кармалюка» Літинської селищної ради Вінницької області, члена Національної спілки краєзнавців України.

Віра Авксентіївна Ткач народилася 22 серпня 1954 р. в с. Воронівці Хмельницького району. За професією учителька історії (закінчила колишній Вінницький державний педагогічний інститут). Впродовж останніх двадцяти років працює директором комунального закладу «Краєзнавчий музей ім. У. Кармалюка» Літинської селищної ради.

Має низку вагомих позитивних досягнень. Зокрема, за цей час завдяки її зусиллям розширено площу музею, проведено капітальні ремонти нових приміщень, урочисто відкрито виставковий зал, де організуються різноманітні виставки, проводяться «круглі столи», конференції. Більш ніж трьома тисячами експонатів попов-

нено фонди музею. Зросла кількість його відвідувачів (щороку музейний заклад відвідують більше 19 тисяч відвідувачів). Музей включено до туристичних маршрутів: Вінниця – Літин – Меджибіж; Вінниця – Літин – Хотин.

За час роботи на посаді директора сформувала своє бачення роботи музею, активно реалізовує його, а саме: започаткувала проведення різноманітних районних конкурсів і олімпіад, презентацій книг та виставок. Започаткувала науково-дослідницьку роботу. При музеї відкрито бібліотеку, кількість читачів якої постійно зростає.

Неодноразово брала участь у різноманітних заходах, таких як: Міжнародна наукова конференція «Синьоводська битва 1362 року – визначальна подія в історії України» (м. Хмільник), регіональна історико-краєзнавча конференція «Хмельницький край на мапі України» (м. Хмільник), Всеукраїнська історико-краєзнавча конференція (м. Хмельницький), Всеукраїнський патріотичний фестиваль «Гальчевський Фест» (сmt Літин), науково-краєзнавчий круглий стіл «100 років Літинській Бучі» (сmt Літин), XII Міжнародний фестиваль звичаєвої культури «Живий вогонь» (м. Вінниця) та ін.

Музей став методичним центром, де проходять музейну практику студенти різних вузів (Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Київського університету культури).

Авторка низки краєзнавчих публікацій у місцевій пресі, збірниках матеріалів науково-краєзнавчих, науково-практичних конференцій.

Нагороджена Грамотою міністерства культури України».

12 вересня 2023 р.

У Вінницькому ліцеї № 7 відкрито стіну пам'яті. Таким чином вшановано пам'ять випускників навчального закладу – Олександра Злочевського, Яни Рихліцької та Сергія Канна, які загинули, захищаючи рідну Україну.

Вічна пам'ять відважним захисникам!

12 вересня 2023 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбулася презентація нової книги Почесного краєзнавця України Вадима Вітковського та відомого письменника-краєзнавця Михайла Каменюка «Розрита могила. Пам'яті жертв Великого Терору 1937 – 1940 років на Вінниччині». Ця праця є черговим, сімдесят сьомим, виданням серії «Моя Вінниччина», засновниками якої є згадані вище автори.

У даній книзі-реквіємі вони узагальнили не лише свої, а й інших дослідників, багаторічні пошуки про сталінські репресії на Поділлі в роки, що передували Другій світовій війні, які стали відомі світові як «Вінницька трагедія». Цю тему автори досліджували більше двадцяти років. За виявленими документами – жертвами радянського режиму впродовж 1937 – 1940-х років стали майже десять тисяч розстріляних безневинних людей.

Книгу видано за сприяння Вінницької обласної військової адміністрації, Вінницької обласної ради та фінансування Вінницької міської територіальної громади. Передмову до книги написав вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов, яку переклали й англійською, аби в світі знали всю правду про злочини радянської влади.

У заході взяли участь представники органів державної влади, освітяни, письменники, історики, краєзнавці, журналісти та студентська молодь, делегація із Тростянця на чолі з керівницею Центру культури і дозвілля Тростянецької ОТГ, письменницею Світлоною Баламут-Осоховською.

До слова були запрошені Галина Пасека, заступник начальника управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації; Олексій Серветник, головний спеціаліст Центрального міжрегіонального відділу Українського інституту національної пам'яті; Галина Слотюк, заступник директора з наукової роботи та інформатизації Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського, член Національної спілки краєзнавців України; Сергій Гальчак, науковий редактор видання, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогіч-

ного університету імені Михайла Коцюбинського, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України; Микола Дорош, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України; Анатолій Лисий, кандидат історичних наук, доцент, Почесний краєзнавець України; інші відомі історики та краєзнавці – Володимир Лазаренко, Сергій Лютворт, Григорій Кулівар, Станіслав Змерзлий.

Болючими були розповіді про рідних, які загинули від кривавого злочину радянського режиму, Марі-Франс Клер, французької письменниці, родом із Поділля (переклад на українську мову здійснивала Олесь Вітковська, а виступ-звернення до учасників презентації пані Марі-Франс Клер з Ліона було влаштовано за допомогою інтернет-зв'язку) та Тамари Басенко, мешканки м. Вінниці.

Захід супроводжувала книжкова виставка «Збудуємо пам'яті вічний собор», підготовлена фахівцями відділу краєзнавства ВОУНБ ім. В. Отамановського.

Висловлювалися побажання необхідності другого випуску книги «Розрита могила», адже її наклад не задовольняє великого попиту на неї: як окремих читачів, так і бібліотек – шкільних, сільських, районних, обласних.

«Ми маємо Книги пам'яті про воїнів Другої світової війни, переможців над фашизмом, жертв Голодомору, потрібна ще й Книга пам'яті про жертви кривавого сталінського терору на Поділлі, – сказав на завершення презентації Михайло Каменюк, – і це – конкретне завдання, в першу чергу, Інституту національної пам'яті та нашого наукового і краєзнавчого активу».

14 вересня 2023 р.

Відбулося чергове засідання Президії Національної спілки краєзнавців України. В її роботі в онлайн-режимі взяв участь член Президії, голова правління Вінницької обласної організації НСКУ Сергій Гальчак.

Серед розглянутих питань – схвалення кандидатури директора комунального закладу «Краєзнавчий музей ім. У. Кармалюка» Лі-

тинської селищної ради, члена Національної спілки краєзнавців України Віри Авксентіївни Ткач на присудження їй звання лауреата премії імені Героя України Михайла Сікорського.

15 вересня 2023 р.

У Дунаївцях Хмельницької області відбулася науково-практична конференція «Дунаєвеччина в умовах війни Росії проти України», присвячена 620-річчю першої згадки про згаданий населений пункт. Її учасники перегорнули маловідомі сторінки історії регіону, привернули увагу до постатей, які залишили помітний слід в історії краю, розкрили діяльність Дунаєвської міської територіальної громади в умовах повномасштабної війни Росії проти України, повідали про подвиги синів Дунаєвеччини у боротьбі за незалежність України, свободу українського народу.

В роботі конференції взяли участь представники Вінниччини: Анатолій Лисий, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри соціально-гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», Почесний краєзнавець України; Борис Пентюк, кандидат технічних наук, кандидат богослов'я, доцент, настоятель храму «Собору Іоанна Предтечі» в м. Вінниці, Почесний краєзнавець України, лауреат премій імені Михайла Стельмаха та Степана Руданського.

17 вересня 2023 р.

Сьогодні викладачі та студенти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського відзначили 159-річчя від дня народження видатного українського письменника, ім'я якого з 1998 р. носить заклад вищої освіти.

Традиційно урочистий захід розпочався читанням творів Михайла Коцюбинського біля погруддя письменника на території університету.

З вітальним словом до присутніх звернулася ректор навчального закладу, доктор педагогічних наук, професор Наталія Лазаренко, яка відзначила:

«Ми цінуємо спадок, який нам залишив Великий Сонцепоклонник, читаємо його твори, пишаємося ними, бо в них велика любов – любов, яка оберігає й возвеличує».

Вона привітала цьогорічного лауреата Всеукраїнської літературної премії імені Михайла Коцюбинського, заснованої Вінницькою обласною радою, доцента кафедри української літератури університету, поета-краєзнавця Віктора Крупку.

Про життєві та творчі сторінки письменника розповіла доцент Вікторія Ткаченко, яка наголосила, що на межі XIX – XX століть Михайло Коцюбинський залишився в українській літературі неперевершеним майстром художнього слова, тонким стилістом і одним із найкращих імпресіоністів. Його твори не втрачають актуальності й сьогодні. Легкі і мудрі слова стануть близькими й для наступних поколінь...

20 вересня 2023 р.

Меморіальну дошку в пам'ять про полеглого захисника України Леоніда Павловича Захаренка відкрили в Слободо-Шлишковецькому ліцеї Могилів-Подільської територіальної громади. Право відкрити її надали учителям, які навчали відважного захисника України, Наталі Кужелівській та Олександрі Максимчуку.

У перші дні повномасштабної війни він з побратимами зупинив окупантів на Херсонщині. На жаль, ціною власного життя... Указом Президента України посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

З болем у серці згадували про нього матір, учителі, друзі, односельчани.

Вічна пам'ять герою!

21 вересня 2023 р.

У с. Сальниці Уланівської ОТГ встановили п'ять пам'ятних дошок захисникам, які загинули, захищаючи територіальну цілісність, незалежність та суверенітет нашої держави: Василю Івановичу Степанюку, Сергію Анатолійовичу Ридванському, Олександрі Олександровичу Ксенченку, Миколі Феофановичу Собчуку,

Івану Васильовичу Слободянюку. На урочистій церемонії були присутні бойові побратими, рідні, друзі та односельчани загиблих. Усі згадували про мужніх захисників Батьківщини як про хоробрих воїнів, патріотів, щирих, добрих односельчан, людей із чистою совістю

Вічна пам'ять героям!

21 вересня 2023 р.

Сьогодні виповнюється 191-а річниця від дня народження видатного українського композитора, музикознавця, вченого, перекладача і педагога Петра Івановича Ніщинського.

Творча біографія П. І. Ніщинського тісно пов'язана з Вінниччиною. Народився композитор 21.09.1832 року у селі Неменка Липовецького повіту (нині – Іллінецької ОТГ), а свій вічний спочинок знайшов у селі Ворошилівці (нині – Гніванської ОТГ) 04.03.1896 року. Все своє життя композитор присвятив музиці, вокальному і хоровому мистецтву. Музична картина «Вечорниці», написана до драми Т. Г. Шевченка «Назар Стодоля», зробила ім'я Ніщинського безсмертним, а за славнозвісний чоловічий хор «Закувала та сива зозуля» народ назвав композитора соловейком України. На вшанування пам'яті композитора-земляка у 2000-у році було започатковано обласне мистецьке свято «Пісенні крила сивої зозулі», яке проводилося щорічно 21 вересня і гідно презентувало пісенну культуру Вінниччини.

Цьогоріч, через воєнний стан, не вдалося провести фестивалеві заходи. Однак, делегація Гніванської міської ради, громадськість с. Ворошилівки, учні та вчителі місцевої загальноосвітньої школи, вшановуючи пам'ять славетного композитора-земляка, відвідали могилу П. І. Ніщинського, поклали квіти, перегорнули сторінки його життєвого та творчого шляху,

21 вересня 2023 р.

У відділі краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського відбулася краєзнавча година «Відомий і невідомий Микита Годованець», при-

свячена 130-річчю від дня народження українського поета-байкаря, жертви сталінських репресій. Поета з Вінниччиною пов'язувало навчання в с. Степашки Гайсинського району, вчителювання в церковноприходських школах сіл Орлівка та Бубнівка Гайсинського району. Працював у редакції газети «Червоний край» (Вінниця).

Під час заходу директор Вінницького музею Голокосту Леонід Трахтенберг окреслив життєвий та творчий шлях українського байкаря; завідувачка відділу краєзнавства Оксана Антонюк презентувала книгу спогадів М. Голованця «Я – креміль!», книжково-ілюстративну виставку «Відомий і невідомий Микита Годованець», матеріали Микити Павловича Годованця з фонду документів особового походження, які зберігаються при відділі краєзнавства.

22 вересня 2023 р.

У м. Хмельницькому відбулася XVII Подільська наукова історико-краєзнавча конференція, яка проводилася в офлайн та онлайн режимах. У ній взяла участь група вінницьких науковців та краєзнавців, котрі виступили з доповідями та повідомленнями. Зокрема, темами виступів були: доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Івана Романюка (співдоповідачі Віктор Даниленко, доктор історичних наук, професор, завідувач відділу історії України другої половини ХХ століття Інституту історії України НАН України, Олександр Даниленко, доктор історичних наук, професор кафедри новітньої історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка) «Видатний подолянин Данило Заболотний і його учителі студентських років (1885 – 1894)»; кандидата історичних наук, доцента, завідувача кафедри суспільно-гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», Почесного краєзнавця України Анатолія Лисого «До питання заснування Вінниці»; кандидата історичних наук, професора кафедри соціально-економічних дисциплін комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогіч-

ний коледж імені Михайла Грушевського» Олексія Бакальця «Знахідки нових пам'яток черняхівської культури в місті Бар Вінницької області»; головного спеціаліста Літинської селищної ради, Почесного краєзнавця України Руслана Зелінського «Перебування уряду Української Народної Республіки в Літині» та «Чернець з Кулиги»; аспірантки кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Галини Матушок «Матеріальне становище Вінницького педінституту в роки хрущовської «відлиги»: на матеріалах Державного архіву Вінницької області»; завідувача відділу українознавства комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» Володимира Лазаренка «Роль освітян Вінниччини в становленні незалежності України»; доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергія Гальчака «Літописець малої батьківщини»; кандидата історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександра Кравчука та кандидата історичних наук, професора, декана історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Юрія Зінька «Отамансько-українські взаємини наприкінці XV – на початку XVII століття у творчій спадщині професора Миколи Кравця».

22 вересня 2023 р.

У Хмільнику, в День міста, відбулася презентація книги членкині Національної спілки краєзнавців України, Національної спілки журналістів України, Національної спілки письменників України, Наукового товариства ім. Шевченка, учительки-методистки української мови та літератури міського ліцею № 2, Почесного краєзнавця України Анжели Веремій «Славень Хмільнику», виданої за сприяння Хмільницької міської ради та міського голови Миколи Юрчишина.

Відкриваючи захід, очільник міста звернувся до його учасників, хмільничан:

«22 вересня – День народження нашого неповторного і завжди привітного Хмільника.

Завичай у цей день серце переповнюють щасливі емоції відчуття свята. Але так було... до війни.

Дуже боляче, як містом слізно «пливе кача», як коридором нашої шани уклінно зустрічаємо своїх, рідних, найкращих – вже навіки Героїв Небесного війська.

У нас лиш одна надія, одне-єдине бажання: щоб сини і доньки української землі повернулися додому, були зі своїми родинами, бачили як ростуть діти і сімейним затишком наповнюється дім.

Заради цього стараємося всі, кожен на своєму місці, працюємо завзято. А переможено – ще відсвяткуємо!

Дні народження бувають різні. У нас – такий, із гірким присмаком суму й глибокої народної боли.

Та не здаваймося! Вірмо всім своїм серцем й наближаймо таку очікувану, вистраждану й омріяну ПЕРЕМОГУ!

Українці – господарі у своєму домі, у своєму рідному місті, у своїй найкращій Україні!

З Днем міста, дорогі хмільничани!

Дякую кожному! Дякую всім!»

Потім до привітання долучився автор передмови «Вулиці міста – барвисті сторінки історичної пам'яті сучасного літопису Хмільника» презентованого видання, доктор історичних наук, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, який високо оцінив енциклопедичну працю талановитої хмільничанки, що дозволить читачеві збагатитись новими знаннями (і не лише про Хмільник, його життєві «судини» – вулиці, оскільки праця присвячена саме назвам вулиць, площ, проспектів, провулків – а їх у місті більше двохсот), але й пройнятись патріотичними почуттями, ще більше полюбити рідну землю, свій батьківський край, пізнати його історію, що особливо важливо у нинішній буремний час.

Він також наголосив на важливій ролі у цьому краєзнавства. Бо ж саме воно з раннього дитинства зв'язує нас із рідною землею, служить своєрідним містком між минулим і прийдешнім, оскільки не можна уявити повноцінного духовного життя без знання минулого рідних міст, селищ, сіл, вікових традицій народу, його непов-

торних фольклорно-етнографічних пам'яток, унікальних творів архітектури і мистецтва. «Саме завдяки діяльності краєзнавців високий дух предків проникає в наш розум, наповнюючи його, немов життєдайним соком, наше єство, сприяє розквіту та утвердженню впевненого поступу в завтрашній день Матері-України, невід'ємними складовими якої споконвіків є Вінниччина – край, де в глибинах тисячоліть формувались терени історичних земель нашої держави, скарбниці високої культури і духовності, неповторний батьківський куточок, мала батьківщина не одного покоління працелюбів-подолян, а також древній Хмільник (Бозький Острів, Бозький град, Божський, Бозьк, Хмелин, Хмельник) – привітне місто над тихоплинним Південним Бугом. Їхні мальовничі простори, благословенна земля, що уславлена подвигами предків, добрими справами, трудовими звершеннями, ратною славою сучасників, постійно бентежать серця, ваблять своєю загадковою красою, багатим історичним минулим. Кожна визначна подія і видатна особистість залишили тут по собі яскравий слід, знайшли відображення у численних пам'ятках, які промовляють до нас голосом своєї епохи, несуть крізь віки надбання людського інтелекту та праці. Вони – пам'ять минулого, на ґрунті якого будується майбутнє прийдешніх поколінь.

Своєрідними сторінками історичної пам'яті, що закарбувалась у сучасному літописі Хмільника, є його площі, проспекти, провулки, вулиці. Власне, відгомін давнини та сьогодення зафіксовано в їхніх назвах, про що йдеться у презентованій праці Анжели Веремій», – зазначив виступаючий.

Він також відзначив, що нова книга (про «пульсуючі судини» «радонової столиці» України), як і попередні, що вийшли з-під пера невтомної дослідниці малої батьківщини, – щира й відверта, глибока і багатоаспектна, пересипана перлинами наукових, краєзнавчих, літературних знахідок, допомагатиме детальніше зазирнути у глибини нашого історичного минулого, гордитися ним. Є своєрідним перегуком і підтвердженням слів видатного подолянина, письменника, академіка Михайла Панасовича Стельмаха: «Вінницька земле, Поділля! Красою України назвала тебе геніальна поетеса. Од віку чинив тут свій подвиг ратай, обробляючи ниву, прикрашаючи тебе добрим зелом, а душу – піснею. І ці тисячоліття

праці – це наше багатство, бо перейшли вони в традиції, непере-
можну любов до тебе... З любові до рідного краю, матері-землі по-
чинається людина. Не можна любити того, чого не знаєш. Пізнан-
ня свого народу й любов до нього нерозривні...»

Голова обласного краєзнавчого осередку побажав Анжели
Анатоліївній нових успіхів на шляху до творчого Олімпу.

Схвально відгукнувся про книгу представник Уланівської те-
риторіальної громади, член правління Вінницької обласної орга-
нізації Національної спілки краєзнавців України, член Вінницької
філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України
НАН України при Кам'янець-Подільському національному універ-
ситеті імені Івана Огієнка, заслужений учитель України, Почесний
краєзнавець України, почесний громадянин Хмельницького району
Микола Дорош, назвавши презентовану працю не лише своєрід-
ною енциклопедією Хмельника, а й енциклопедичним здобутком
України.

Високо оцінили її також голова Вінницької обласної органі-
зації Національної спілки журналістів України, заслужений жур-
наліст України, краєзнавець Василь Паламарчук, член Національ-
ної спілки краєзнавців України, книговидавець Ігор Балюк, інші
виступаючі.

Підсумувала зустріч-презентацію авторка книги, яка подяку-
вала учасникам за підтримку, увагу та щире слово, висловивши
особливу вдячність Миколі Никифоровичу Дорошу, який відкрив
для неї «чарівні двері краєзнавства, до глибини душі захопив його
невичерпними можливостями...»

Захід супроводжувався демонстрацією фрагментів кінострічки
«Хмельницький літопис», створеної членом Національної спілки
краєзнавців України, керівником аматорської кіностудії «Гіпаніс»
Миколою Загороднім, декламуванням віршів Анжели Веремій
унівською молоддю, виступами самодіяльних митців.

22 вересня 2023 р.

По дорозі у Хмельник голова правління Вінницької обласної
організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Галь-
чак завітав у Літин, де в цей час розпочинала роботу чергова сесія

місцевої селищної ради. Під оплески селищного голови Анатолія Бичка, депутатів ради він вручив посвідчення та знак «Почесний краєзнавець України» невідомому досліднику Літинщини, члену Національної спілки краєзнавців України Руслану Зелінському.

28 вересня 2023 р.

Напередодні свята Покрови Пресвятої Богородиці, Дня захисників і захисниць України, українського козацтва та чергової річниці створення Української Повстанської Армії у Трибухівському лісі, що на Літинщині, біля символічної могили вояків УПА відбулися урочистості зі вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті – загиблих вояків УПА (сотні Шуляка) в бою проти загону НКВС у червні 1944 року.

У заході взяли участь члени Національної спілки краєзнавців України Валерій Кривий (сміт Літин), Наталя Пацанівська та Микола Загородній (м. Хмільник), співробітник Центрального міжрегіонального відділу Українського інституту національної пам'яті Олексій Серветнік, працівники комунального закладу «Історичний музей міста Хмільник», учні та вчителі Уладівського ліцею на чолі з його директором, істориком і краєзнавцем Олександром Масним, учні Хмільницького ліцею № 4 із класним керівником Діною Нетребко, студенти-першокурсники Хмільницького аграрного центру професійно-технічної освіти разом із викладачем Олександром Грабчаком та ін.

Як наголосили виступаючі, сьогодні є нелегким, адже в країні війна. Саме тому вшанування мужності та героїзму захисників незалежності, військових традицій і звитяг українського народу та сприяння зміцненню патріотичного духу є найголовнішим нашим обов'язком. Ми маємо пам'ятати кожного, хто боровся та бореться за нашу країну, за нашу незалежність...

30 вересня 2023 р.

У Вінницькому обласному краєзнавчому музеї урочисто відкрито оновлену і доповнену експозицію «України щит». Вона розповідає історії ветеранів війни з РФ, учасників Революції Гідності,

волонтерів, військових медиків та капеланів, історії мужності, боротьби та жертвності в ім'я світлого майбутнього країни.

Виставку розгорнуто у чотирьох залах музею. У вітринах – особисті речі воїнів, одяг, посуд, світлини військового побуту, роздруківки останніх переписок із рідними... Все для того, аби будь-який відвідувач зміг перейнятись кожним людським життям, тепер навечно вписаного на сторінці історії.

«Ця сторінка – про мужність, звитягу, незалежність України та її громадян, гідність і свободу народу. Завтра, 1 жовтня, ми відзначатимемо День захисників і захисниць України, День Покрови Пресвятої Богородиці. Це – свято кожного, хто віддав своє життя, силу і професіоналізм для захисту нашої держави. Це – свято пам'яті наших гордих предків, які пером і словом, вогнем і мечем виборювали право на незалежність рідної країни. Це – день ветеранів, учасників Революції Гідності, які першими вийшли на Майдан проти свавілля влади. Вітаємо всіх, хто носить почесне звання захисника України», – наголосила завідувачка відокремленого підрозділу «Музей Мужності» Вінницького обласного краєзнавчого музею Олена Гордієнко.

Вона додала, що символом цієї виставки став щит. Він символізує той захист, який незламні українці утворюють над державою, оберігаючи її від сусіда-терориста. А також той щит, на якому привозять додому найкращих синів і дочок України, які віддали за неї життя.

На виставці представлені і трофеї, які українська армія здобула, здолавши ворога та звільнивши свої території: це ворожа військова форма, сухпаї, спорядження тощо. Демонструються й уламки російських снарядів, якими ворог тероризує мирне населення нашої держави.

«Герої не вмирають. Вони навечно будуть у нашій пам'яті. І ми зробимо все, щоб пам'ять закарбувалась в історії України», – сказала присутня на відкритті експозицій виставки заступниця начальника управління культури та креативних індустрій департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації Галина Пасека.

30 вересня 2023 р.

У Києві у Національному музеї народної архітектури та побуту України відбувся фестиваль «Жива культура – живий світ», приурочений 20-річчю Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини (НКС) України із презентацією елементів НКС від Вінницької області, що включені до Національного переліку елементів НКС України. А це: традиція орнаментального розпису бубнівської кераміки; традиції рогозоплетіння; традиційний обрядовий хліб Вінниччини; традиційна вишита сорочка з «клембівською квіткою»; традиція виготовлення «воскових» вінків на Вінниччині.

В організації презентації взяли участь: Вінницький обласний центр народної творчості (директор: член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун); Вінницький обласний краєзнавчий музей (директор: член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Катерина Висоцька); Вінницький обласний центр культури «Щедрик»; етномайстерня «Коло»; заклад культури «Вінницька централізована клубна система» с. Щітки; Тутьчинський фаховий коледж культури; Вінницький академічний музично-драматичний театр імені Миколи Садовського.

Презентація пройшла із великим успіхом.

2 жовтня 2023 р.

У селі Чернятин Калинівської територіальної громади на фасаді місцевої школи відкрили меморіальні дошки на честь загиблих від рук російських окупантів героїв-земляків Олександра Крижанівського, Миколи Кирилюка, Олега Ржипецького. Усі троє у свій час навчалися у цій школі, а тепер будуть прикладом героїзму для наймолодших жителів села та вічним болем і скорботою для односельчан.

У пам'ять про загиблих героїв рідні, односельчани та гості поклали квіти до меморіальних дошок.

Світла і вічна пам'ять героям!

* * *

Відкриття меморіальної дошки захиснику України штаб-сержанту Дмитру Миколайовичу Зарубі відбулося в м. Хмільнику. Загинув герой за територіальну цілісність та незалежність рідної держави 30 грудня 2022 року. До війни був активним учасником місцевого народного аматорського хорового колективу української пісні «Зорецвіт» імені Коцулима.

Пам'ятний знак встановили на фасаді Будинку культури. Почесне право відкрити його було надано рідному брату Дмитра Миколайовича Володимиру. Після цього учасники заходу поклали до меморіальної дошки квіти, хвилиною мовчання вшанували пам'ять відважного земляка, а також усіх воїнів, які загинули у боротьбі за свободу, територіальну цілісність України.

6 жовтня 2023 р.

У Могилеві-Подільському відбулася сьома Могилів-Подільська наукова історико-краєзнавча конференція, організована Могилів-Подільською міською радою, Могилів-Подільською районною військовою адміністрацією, Могилів-Подільською районною радою, Центром дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Вінницьком державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського, Державним архівом Вінницької області, Вінницькою обласною організацією Національної спілки краєзнавців України.

На правах господаря громади відкрив її Могилів-Подільський міський голова Геннадій Глухманюк. Вітаючи учасників, він наголосив:

«Історію краю, де ти живеш, важливо знати. Тим більше, що вона дуже цікава...

Приємно чути від наших гостей, що могилівчани закохані в свій край і готові про нього розповідати постійно. Це у нас не забереш...

Знати і зберігати історичну правду про Україну вкрай важливо, бо сьогодні нація пише нову історію. Ще важливіше передати її нашим дітям, поколінню незалежних українців...»

Під оплески присутніх він вручив «Подяки Могилів-Подільської міської ради» групі науковців та краєзнавців (С. Гальчаку, В. Войтовичу, Ю. Зіньку, І. Романюку, Г. Денисику, В. Тучинському, О. Роговому, К. Завальнюку, А. Лисому, А. Бойті та ін.) – за вагомий внесок у розвиток краєзнавства на Поділлі та активну участь у підготовці і проведенні всіх Могилів-Подільських конференцій.

Від імені правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України її очільник Сергій Гальчак вручив «Почесну грамоту Вінницької обласної організації НСКУ» викладачеві суспільних дисциплін Могилів-Подільського монтажно-економічного фахового коледжу, члену правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесному краєзнавцю України, відповідальному секретареві організаційного комітету конференції Валерію Войтовичу – за вагомий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Могилів-Подільщини, Вінниччини.

З вітальним словом до учасників конференції також звернувся голова Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, професор, заступник директора Інституту історії України НАН України, член-кореспондент НАН України Олександр Рент, який відзначив, що краєзнавці разом з українським народом у складних умовах кривавої російсько-української війни здійснюють велику роботу з підтримки Збройних Сил України, продовжують працювати на краєзнавчому фронті, опікуючись питаннями збереження історико-культурної спадщини, реєстрації зруйнованих та пошкоджених пам'яток української культури, безпеки музейних, бібліотечних збірок та колекцій, розширюють просвітницьку діяльність серед молоді. Від імені Національної спілки краєзнавців України побажав учасникам конференції плідної роботи, цікавих наукових дискусій, а також щоб форум став помітним кроком у розбудові сучасного українського краєзнавства.

Потім було заслухано та розглянуто низку доповідей і повідомлень, згрупованих у тематичні блоки «Проблеми регіону доби середньовіччя та нового часу», «Новітній період в історії регіону», «Визначні діячі та особистості в історії Могилівщини», «Культура, освіта, спорт, релігійне життя регіону», «Природа, ландшафти та топоніми Могилівщини». Зокрема: Дмитра Крохмалюка, літера-

турного редактора Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука, члена Національної спілки письменників України, Національної спілки журналістів України та Національної спілки краєзнавців України *«Народне повстання 1734 – 1738 років на Правобережній Україні і Могилівщина»*; Олександра Петренка, кандидата історичних наук, заступника директора Державного архіву Вінницької області *«Привілей Станіслава Потоцького громаді греків, сербів і волохів міста Могилева 1774 р.»*; Анатолія Лисого, кандидата історичних наук, доцента, завідувача кафедри соціально-гуманітарних наук Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», Почесного краєзнавця України *«Могилів-Подільський на сторінках давніх енциклопедій»*; Олександра Рогового, головного спеціаліста архівного відділу Вінницької райвійськ-адміністрації, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, голови міжрайонного краєзнавчого об'єднання «СОБ» (м. Липовець), Почесного краєзнавця України, члена Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, генерал-хорунжого козацтва *«Шевченків шлях через поштові станції Подністер'я»*; Сергія Єсюніна, кандидата історичних наук, ученого секретаря Хмельницького обласного краєзнавчого музею, члена Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України *«Хедери (єврейські початкові школи) Могилів-Подільського у другій половині XIX ст.»* та *«Могилів-Подільський водогін – перший міський водогін на Поділлі»*; Олександра Войтовича, заступника директора – начальника відділу забезпечення збереженості документів Державного архіву Хмельницької області *«Могилівщина у реставрованих ревізьких казках (списках) 1795 – 1919 років фонду 226 Подільська казенна палата Державного архіву Хмельницької області»*; Костянтина Завальнюка, кандидата історичних наук, архівіста, члена Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України *«Село*

Грушка – на історичній лінії часу»; Анатолія Кушніра, краєзнавця, в. о. директора Козлівського ліцею Могилів-Подільського району *«З історії села Козлів Яришівської територіальної громади Могилів-Подільського району»;* Олександра Завальнюка, доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, керівника Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, керівника регіонального осередку Української академії історичних наук *«Гетьманська доба 1918 року в історії Могилів-Подільщини: запровадження нової моделі державного управління та реакція місцевого населення (за сучасними історичними дослідженнями)»;* Олега Мельничука, доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського; Віталія Тучинського, кандидата історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського *«Бій під Котюжанами 10 – 13 листопада 1920 року (Невідомі сторінки історії Вінниччини)»;* Юрія Степанчука, доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, заступника голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України, члена Національної спілки журналістів України *«Уродженці Могилева-Подільського – випускники Української господарської академії в Подєбрадах»;* Анатолія Сварчевського (о. Пантелеймона), голови Вінницького Церковно-Історичного Комітету, церковнослужителя Лядівського скельного монастиря *«Гортаючи сторінки фіксації бойових дій на Могилівських околицях 9.07 – 18.07.1941 року»;* Людмили Бабій, викладачки Вінницького центру професійно-технічної освіти технологій та дизайну, аспірантки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського; Юрія Зінька, кандидата історичних наук, професора, декана історичного факультету Він-

ницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України *«Встановлення румунської окупаційної влади на Могилівщині у роки Другої світової війни»*; Сергія Гальчака, доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена-кореспондента Української академії історичних наук, керівника Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, члена Президії Національної спілки краєзнавців України, голови правління Вінницької обласної організації НСКУ, керівника Вінницького обласного осередку Наукового товариства ім. Шевченка, першого заступника голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, заслуженого працівника культури України, Почесного краєзнавця України *«Відмінності в окупаційній політиці німецьких та румунських загарбників на Поділлі в роки Другої світової війни»*; Анастасії Рогозовської-Косунець, викладачки історії ДНЗ «Вінницький Центр ПТО технологій та дизайну»; Івана Романюка, доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського *«Роль молоді Могилів-Подільського району у відновленні Донбасу в перші повосенні роки (1944 – 1950 рр.)»*; Валентини Войтович, вчительки історії ліцею № 3 м. Могилева-Подільського *«Народний Рух України на Могилів-Подільщині»*; Валерія Войтовича, викладача суспільних дисциплін Могилів-Подільського мон-тажно-економічного фахового коледжу, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України *«Добрі справи волонтерів Могилівщини»*; Анни Лаврик, волонтерки Всеукраїнського об'єднання учасників бойових дій та волонтерів АТО, м. Могилів-Подільський *«Ми обійнялися з життям і народилися знову...»*; Віктора Прокопчука, доктора історичних наук, професора, академіка Української академії історичних наук, заслуженого працівника освіти України, заступника голови правління Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (2008 – 2022 рр.), По-

чесного краєзнавця України, Почесного краєзнавця Хмельниччини; Бориса Пентюка, кандидата технічних наук, кандидата богослов'я, доцента, настоятеля храму «Собору Іоанна Предтечі» в м. Вінниця, Почесного краєзнавця України, лауреата премій імені Михайла Стельмаха та Степана Руданського *«Подвижники духовного служіння з родини Северіана Дложевського із Шендерівки»*; Руслана Зелінського, головного спеціаліста Літинської селищної ради, Почесного краєзнавця України *«Олександр Лотоцький – поборник Української церкви»*; Андрія Баніта, історика, краєзнавця, педагога, журналіста (м. Вінниця); Леоніда Трахтенберга, громадського діяча, краєзнавця, дослідника історії Голокосту на Вінниччині, директора Вінницького музею Голокосту *«Діяльність засновника ХАБАДу рабина Шнеур-Залмана Шнеєрсона з Лядів (Ліозни) на Вінниччині»*; Василя Черняка, учителя історії Білянської гімназії Чернівецької селищної ради Могилів-Подільського району, члена Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, члена Національної спілки краєзнавців України *«Юзеф Ролле – дослідник Могилівського повіту»*; Миколи Крижанівського, заслуженого вчителя України, письменника, скульптора *«Ініціатор із невичерпним джерелом ентузіазму»*; Петра Скорука, письменника, журналіста (м. Вінниця) *«Могилівський Голлівуд»*; Олександра Криворучка, кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського *«Мережа культурно-просвітницьких закладів Могилівського округу в 1920-х роках»*; Володимира Колесника, пенсіонера, члена Національної спілки журналістів України та члена Національної спілки краєзнавців України (с. Бронниця, Могилів-Подільський район) *«Коротка історія Могилів-Подільського драматичного театру»*; Анатолія Бойти, члена Національної спілки краєзнавців України (с. Кричанівка Могилів-Подільського району) *«Кричанівському «Театралу» – 90»*; Світлани Вікторович, директора Могилів-Подільського КЗ «Історико-краєзнавчий музей Поділля» *«Музей історії і часу»*; Олександра Кравчука, кандидата історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбин-

ського *«А. Готалов-Готліб про освіту у міжвоєнній Чехословаччині»*; Олександра Красяна, аспіранта I курсу Українського державного університету імені Михайла Драгоманова *«Підготовка студентів до педагогічної практики на Поділлі у 1920-30-х роках: радянські практики»*; Володимира Лазаренка, завідувача відділу українознавства Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» *«Роль освітян Вінниччини в становленні незалежності України»*; Анатолія Гудзевича, доктора географічних наук, професора кафедри географії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського *«Могилів-Подільський район крізь призму нового адміністративно-територіального устрою»*; Григорія Денисика, доктора географічних наук, професора, завідувача кафедри географії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського; Юрія Ігнатова, магістранта кафедри географії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського; Марії Климнюк, магістрантки кафедри географії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського *«Регіональний географо-топонімічний аналіз»*; Богдана Денисика, старшого викладача кафедри географії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського; Владислава Швеця, магістранта кафедри географії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського *«Рекреаційні осередки Середнього Придністер'я»*; Юрія Яцентюка, доктора географічних наук, професора кафедри географії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського *«Ландшафти регіонального ландшафтного парку «Мурафа»*; Тетяни Якимцевої, бібліотекаря Лучинецької сільської бібліотеки Вендичанської селищної ради Могилів-Подільського району; Ігоря Басістого, учителя історії Лучинецького ліцею Вендичанської селищної ради Могилів-Подільського району *«Топоніміка села Лучинець Вендичанської селищної ради Могилів-Подільського району Вінницької області»*; Галини Собко, засновниці і завідувачки Музею народних ремесел і промислів с. Гальжбіївки Могилів-Подільського району *«Топоніміка с. Біла Могилів-Подільського району»*.

За результатами конференції видано збірник матеріалів (*Сьома Могилів-Подільська наукова історико-краєзнавча конференція / Матеріали конференції, 6 – 7 жовтня 2023 р., м. Могилів-Подільський / Ред. колегія: С. Д. Гальчак (голова), О. М. Завальнюк (співголова), Ю. А. Зінько (співголова), В. В. Войтович (відповідальний секретар), Г. І. Денисик, С. М. Єсюнін, К. В. Завальнюк, Ю. С. Степанчук. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 340 с.*)

Учасники конференції також відвідали міський комунальний заклад «Історико-краєзнавчий музей Поділля», поділилися своїми враженнями.

6 жовтня 2023 р.

У с. Степанки урочисто відкрито меморіальну дошку загиблому захиснику України Вадиму Анатолійовичу Бедраку. Її встановлено на фасаді комунального закладу «Степанківський ліцей Погребищенської міської ради Вінницького району Вінницької області», де навчався герой.

Церемонія відкриття відбулася за участі матері, брата воїна, друзів, односельчан, учнів та учителів, працівників міської ради.

Під музичний супровід матір Вадима Валентина та брат Станіслав відкрили пам'ятний знак, до якого учасники заходу поклали квіти.

7 жовтня 2023 р.

У с. Студена Тульчинського району на фасаді місцевого ліцею відкрито меморіальну дошку загиблому земляку, захиснику України Володимирі Михайловичу Кордонському – відважному командирі взводу сухопутних військ механізованої бригади імені Лицарів зимового походу.

Вічна пам'ять герою!

8 жовтня 2023 р.

На території Калинівської громади посадили 50 кущів калини. Калинова алея – це символ боротьби та пам'яті. Її висадили в пам'яті

ять про воїнів бригади «Червона калина», які віддали своє життя в боротьбі проти російських окупантів та на честь тих воїнів, які ведуть боротьбу сьогодні.

Акцію з посадки дерев провели Калинівський міський голова Василь Поліщук, командування та бійці бригади «Червона калина».

«Сьогодні кращі сини й доньки стали на захист України. Серед них і бійці бригади «Червона калина», які демонструють на полі бою справжній професіоналізм та патріотизм. На жаль, ми втрачаємо цвіт нації, але не втрачаємо віри у Перемогу, – зазначив очільник Калинівської міської громади. – Ця калинова алея буде нагадувати жителям громади та її гостям про загиблих на полі бою героїв. Це – наша пам'ять про загиблих та шана живим нацгвардійцям.

Калина – символ життя, крові, вогню. Без неї неможливо уявити Україну, її незламний народ. Вона є символом сили та боротьби. Вона є символом бригади «Червона калина»...»

15 жовтня 2023 р.

Почесні краєзнавці України Сергій Гальчак, Валерій Рекрут, Юрій Степанчук надіслали вітання на адресу делегатів 4-го з'їзду Спілки буровиків України. У вітанні йдеться:

«Шановні делегати 4-го з'їзду Спілки буровиків України!

Від імені Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України щиро вітаємо Вас, науковців та фахівців геологорозвідувальної, гірничої, видобувної, енергетичної, екологічної, освітнянської та інших галузей, із початком роботи чергового з'їзду, який розпочинає свою роботу в умовах буремного сьогодні – кривавої російсько-української війни, коли Україна героїчно відстоює свою незалежність, суверенність, гуманістичні цінності.

Питання, що розглядатимуться на ньому, а це, безумовно, – відродження і розвиток вітчизняної науки та виробництва, формування і реалізація державної політики у сфері геологічного вивчення і раціонального освоєння надр, підвищення ефективності розвідувальних, видобувних і переробних робіт, підготовка високопро-

фесійних кадрів та інші, досить актуальні й важливі, доленосні у справі розвитку та зміцнення життєдіяльності української економіки, самої суверенної, незалежної Української держави.

Ваша праця нелегка, вкрай потрібна суспільству. Тому успіхів Вам в усіх добрих справах та починаннях!

Чимось споріднена із працею буровиків й діяльність дослідників малої батьківщини, які із глибин надрів та історичного минулого Матінки-України уславлюють її, її героїчний, працьовитий, миролюбний люд.

Нині, у складних умовах воєнного часу, краєзнавці разом з українським народом здійснюють велику роботу з підтримки Збройних Сил України, проводять значну волонтерську діяльність, продовжують працювати на краєзнавчому фронті, опікуючись питаннями збереження історико-культурної спадщини, реєстрації зруйнованих та пошкоджених пам'яток української культури, безпеки музейних, бібліотечних збірок та колекцій, розширюють просвітницьку діяльність серед молоді тощо.

Тому разом – до Перемоги!

Слава Україні!»

15 жовтня 2023 р.

У с. Голубівка Барської громади урочисто відкрито меморіальну дошку учаснику російсько-української війни солдату Григорію Михайловичу Кордону. Як йдеться у повідомленні Барської міської ради, «з холодного граніту відтепер вічно дивитимуться на нас очі доброї, усміхненої людини, яка поповнила ряди Небесного легіону, захищаючи Україну. Загинув Григорій Михайлович 14 жовтня минулого року в районі населеного пункту Новогригорівка Миколаївської області. У скорботі та з вдячністю схиляємо голови перед родиною нашого захисника».

Вічна пам'ять та шана герою!

17 жовтня 2023 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського з успіхом пройшла презентація трило-

гії вінницького письменника, заслуженого архітектора України, краєзнавця Юрія Плясовиці «AVE VINNIYTSIA», котра вийшла в серії «Моя Вінниччина» Вінницького обласного комунального закладу «Видавничий Дім «Моя Вінниччина» (випуски 80,81,82) за підтримки Вінницького міського голови, Почесного краєзнавця України Сергія Моргунова.

На зустріч із книгами і їхнім автором прийшли не лише друзі, колеги письменника-краєзнавця, а й учнівська та студентська молодь міста. Саме до молодих було звернене вступне слово Юрія Плясовиці – з закликом вивчати історію рідного краю, дружити з книгою. Як наголосив він, «трилогія присвячена нашому рідному місту, столиці подільській Вінниці, її людям, славному минулому і змістовному сьогоденню».

Видання щедро ілюстроване, воно доступне читачам у кожній бібліотеці обласного центру.

Про творчі висоти Юрія Плясовиці, його книги, про рідну історичну спадщину, проблеми розвитку духовності та культури говорили організатор презентації, член Національної спілки краєзнавців України, завідувачка краєзнавчого відділу бібліотеки Оксана Антонюк, модератор заходу директор ВОКЗ «Видавничий Дім «Моя Вінниччина», Почесний краєзнавець України Вадим Вітковський, редактор «Видавничого Дому» Михайло Каменюк, письменник Віктор Мельник, науковець Сергій Лютворт, архітектор Олександр Коротких, художник та інженер Володимир Рачек, заступник директора Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського Ольга Коновальчук, дружина автора Алла Плясовиця.

Зроблено ще один крок до повноти відтворення правдивої історичної панорами нашої Вінниччини.

19 жовтня 2023 р.

У с. Педоси Погребищенської територіальної громади у комплексі пам'ятника Другої світової війни відкрито меморіальні дошки загиблим у російсько-українській війні уродженцям села військовослужбовцям Віктору Конопельку та Максиму Ярмолці.

Церемонія відкриття відбулася за участі батьків та рідних полеглих воїнів, друзів, односельчан, учнів та вчителів, керівництва, депутатів Погребищенської міської ради.

Вічна пам'ять героям!

19 жовтня 2023 р.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відбувся благодійний ярмарок «Незламна осінь», під час якого на площі закладу вищої освіти було розгорнуто яскраві локації, де усі охочі змогли придбати найрізноманітніші смаколики, задонатити на ЗСУ та зробити фото. Загалом, метою благодійного ярмарку був збір коштів на потреби Збройних Сил України. Спільними зусиллями зібрано 62458 гривень.

Разом переможемо!

19 жовтня 2023 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбулася презентація книги заслуженого журналіста України, краєзнавця Сергія Івановича Сай-Бондара «Зошит з історії Каришківської школи».

Як відзначив один із учасників заходу директор Вінницького обласного комунального закладу «Видавничий Дім «Моя Вінниччина», Почесний краєзнавець України Вадим Вітковський, «вихід книги особливо важливий тепер, у час війни з російськими окупантами, коли наші воїни мужньо тримають на сході й півдні України фронти, а ми усі, колеги автора, колись бойові хлопці, а нині – символічні пенсіонери, воюємо на інформаційному фронті і свято віримо у Перемогу нашої армії над ворогом».

А у війнах, як сказав колись Бісмарк, перемагають священники і вчителі, і всі ми бачили, як першими окупанти бралися за українські школи і намагалися вести у них «свою програму», зомбували учнів і забамбулювали вчителів «руським міром».

Сергій Сай-Бондар зібрав багатющий матеріал про 160-літню історію своєї рідної школи і талановито написав національно-патріотичну книгу, що послужить вихованню підростаючого покоління

ня. Тому й не дивно, що недавно його пошанували найвищою відзнакою області – «За заслуги перед Вінниччиною»...».

На презентації також були присутні та виступили дружина Сергія журналістка Лариса Сай-Бондар, сестра Людмила Почапська, заступник начальника управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації Ганна Пасека, директор Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського, член Національної спілки краєзнавців України Лариса Сенник, заступник директора цього ж бібліотечного закладу, землячка автора, уродженка с. Каришкова, член Національної спілки краєзнавців України Галина Слотюк, директор каришківської школи Сергій Бричок, колишній директор департаменту інформаційної діяльності та комунікації з громадськістю Вінницької обласної військової адміністрації, директор Вінницького технічного коледжу Світлана Василюк, заслужений журналіст України Тетяна Редько, секретар Національної спілки письменників України Віктор Мельник, завідувач відділу українознавства Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» Володимир Лазаренко.

Були гості з Каришкова. Виступав самодіяльний колектив із піснею «Ой, зійдімося, роде...». Усе було гідно і цікаво.

22 жовтня 2023 р.

22 жовтня 1835 року від руки найманого вбивці загинув славетний народний месник Устим Кармалюк. З метою вшанування його пам'яті у краєзнавчому музеї ім. У. Кармалюка Літинської селищної ради відбувся круглий стіл «Устим Кармалюк в історії України», в якому взяли участь дослідники малої батьківщини Вінницького, Жмеринського та Хмільницького районів.

Однак спершу вони відвідали Летичів, де поклали квіти на могилу та до пам'ятника народного героя, а потім у Літині взяли участь у науковій дискусії. Своїми думками, зокрема, поділилися член Національної спілки краєзнавців України, директор КЗ «Історичний музей м. Хмільник» Наталія Пацанівська, завідувачка музею історії с. Кармалюкове Жмеринського району Людмила

Крайнік, член Національної спілки краєзнавців України, директор музею М. П. Стельмаха с. Дяківці Вінницького району Оксана Голованюк, член Національної спілки краєзнавців України Валерій Кривий (сміт Літин), літинські краєзнавці Валерій Ткач, Дмитро Колісник, їхній вінницький колега Микола Мельник, член Національної спілки краєзнавців України, директор музею ім. У. Кармалюка Літинської селищної ради Віра Ткач. За результатами обговорення прийнято відповідне рішення.

23 жовтня 2023 р.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відбулося відкриття меморіальної дошки на честь 24-х студентів та випускників університету, які віддали своє життя заради України та її майбутнього. Цей важливий акт вшанування відбувся під керівництвом Сергія Борзова, голови Вінницької обласної військової адміністрації.

Меморіальна дошка отримала назву «Герої живуть у наших серцях», ставши символом пам'яті та гідності цих молодих воїнів, які стали на захист України і віддали свої життя в боротьбі проти насильства і несправедливості.

Щиру вдячність захисникам Вітчизни висловили на урочистому заході Сергій Борзов, ректор університету Наталія Лазаренко, перший заступник голови Вінницької обласної військової адміністрації Наталія Заболотна, заступник голови ради студентського самоврядування університету Іван Сотник. Поділилися своїми спогадами про загиблих героїв також їхні рідні та близькі.

Сергій Борзов наголосив, що українці вже протягом 607 днів відстоюють свою державу від російської агресії та підкреслили важку ціну, яку платять захисники за незалежність України. Він закликав пам'ятати та шанувати кожного героя, чий героїзм допоміг зберегти віру в майбутнє України.

26 жовтня 2023 р.

У ліцеї № 3 м. Калинівка відкрили меморіальну дошку загиблому герою Олександрі Володимировичу Рибакі. На урочисте

відкриття пам'ятного знака прийшли рідні, друзі, однокласники, побратими героя, учні та працівники ліцею, представники влади, усі, хто добрим словом і молитвою згадав у цей день Олександра Рибака.

Право відкрити меморіальну дошку було надано доньці Олександра Володимировича Анастасії та сину Михайлові.

Вічна пам'ять герою!

26 жовтня 2023 р.

Народна творчість, образно кажучи, – це величне дерево, де яскравим суцвіттям сяють перлини, створені талановитими майстрами. А щоб ці витвори радували, дивували, пробуджували в нас найкращі риси душі людської, влаштовуються виставки робіт народних майстрів.

Серед культурно-мистецьких заходів, спрямованих на відродження і популяризацію народного мистецтва, виявлення нових імен і формування естетичних смаків молоді, є традиційна обласна виставка образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, що має славу історію. Сьогодні її відкрито у 75-й раз.

В експозиції ювілейної виставки, яку розгорнуто у виставковій залі Вінницької обласної організації Національної спілки художників України, презентуються кращі роботи провідних та перспективних майстрів Вінниччини з різних видів народного мистецтва (вишивка, витинанка, ткацтво, декоративний розпис, лозо-рогозо-соломоплетіння, різьба по дереву, писанкарство, гончарство, художнє випилювання, флористика, народна іграшка, художнє ткацтво тощо). Саме ці види народного мистецтва завжди були поширені на теренах Вінниччини.

Чільне місце в експозиції займають твори майстрів різьби по дереву, які працюють в найскладнішій плоскорельєфній та об'ємній техніці. Зокрема, це твори знаних різьбярів Юрія Дяченка (м. Гайсин), Володимира Купчишина (м. Вінниця), Петра Гончарука (м. Вінниця), витинанки Дмитра Власійчука з м. Хмільника та Оксани Городинської з м. Могилева-Подільського, писанки члена Національної спілки краєзнавців України Тетяни Пірус та Ольги

Кульчицької, Анни Пахленко та Надії Стадник-Федоренко з м. Вінниці.

Як завжди, на виставці широко представлені картини живопису та народного малярства, серед яких особливо виділяються твори заслужених майстрів народної творчості України Василя Слободянюка та Івана Горобчука (м. Вінниця), Федора Панчука із с. Пеньківки Турбівської територіальної громади, знаних художниць Людмили Сорочинської (м. Могилів-Подільський), Валентини Мусієнко (м. Вінниця) та ін. А відкриттям для шанувальників народного мистецтва будуть картини, представлені молодими художниками і гончарами, студентами відділу образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Тульчинського фахового коледжу культури, а також ляльки-мотанки, вишивка, традиційне намисто та традиційний жіночий костюм, виготовлені учасниками-майстрами Громадської організації Літинський «Народний подільський університет культури».

Нікого не залишать байдужими гончарні витвори заслуженої майстрині народної творчості України Тетяни Шпак, Василя Рижого і Наталії Лавренюк (м. Ладижин), Михайла Діденка та Вікторії Ніколаєвої із м. Вінниці, Максима Біньковського з м. Бару, Володимира Слубського з с. Довжка Ямпільської територіальної громади.

Подільські знані майстри ручної вишивки заслужений майстер народної творчості України вінничанка Наталія Шпак-Косаківська, Тетяна Попліньська та Алла Болгарська з м. Ямполья, Інна Пликанчук із с. Дранка Тульчинської територіальної громади зачарують поціновувачів вишивки високою майстерністю вишивання сорочок, доріжок та рушників.

Гарним доповненням до експозиції виставки є рогозоплетіння знаних майстрів із с. Щітки Вінницького району. Це – вироби Галини Заєць та її учнів, соломоплетіння Ірини Лещенко з м. Немирова та декоративний розпис Сергія Бугая із с. Човновиці Оратівської територіальної громади, Ірини Громової з м. Хмільника, Наталії Луценко, Тетяни Рихліцької з м. Вінниці, Катерини Баланової з с. Якушинець Вінницького району.

Шанувальники народного мистецтва також матимуть змогу ознайомитись із іншими видами мистецтва: народним малярством

– Олени Павліченко із м. Погребища, живопису – Олени Лисої та Юлії Рудь із с. Війтівки Бершадської територіальної громади, графікою – Вікторії Александрової із м. Жмеринки, живописом – Тетяни Александрової (м. Жмеринка) та ін.

Всього в експозиції виставки представлено понад 500 робіт більше ста майстрів Вінниччини.

У відкритті виставки взяла участь директор Вінницького обласного будинку народної творчості, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений працівник культури України Тетяна Цвігун.

1 листопада 2023 р.

З нагоди життєвого ювілею, 65-річчя від дня народження, за вагомий особистий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини Почесною Грамотою Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України нагороджено Рогового Олександра Івановича – архівіста, заступника голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України.

3 листопада 2023 р.

В Іллінцях відкрили меморіальну дошку загиблому воїну – молодшому сержанту Олександрі Миколайовичу Андрієнку. Її з ініціативи рідних встановлено на фасаді Іллінецького ліцею № 3, де навчався відважний захисник України від російських загарбників.

Вічна пам'ять та шана загиблому герою!

7 листопада 2023 р.

Краєзнавці Вінниччини вшанували пам'ять відомого українського краєзнавця, колишнього голови Хмельницької обласної організації НСКУ, директора Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка Лева Вас-

ильовича Баженова, висловили слова співчуття та моральної підтримки його дружині Стефанії Едуардівній.

9 листопада 2023 р.

З нагоди життєвого ювілею, 85-річчя від дня народження, за вагомих особистих внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини Почесною Грамотою Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України нагороджено Пашенка Михайла Миколайовича – члена Національної спілки краєзнавців України, автора чимало краєзнавчих праць та художньо-публіцистичних творів.

9 листопада 2023 р.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відбулася презентація академічних видань Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені Мاسима Рильського НАН України.

У рамках добродійної акції «Національна академія наук України – бібліотекам», присвяченої 32-й річниці відновлення незалежності України, згаданим Інститутом НАН України до бібліотеки університету передано 48 примірників фундаментальних видань народознавчого та мистецтвознавчого спрямування, які збагатять її науковий потенціал. Серед надзвичайно цінних видань – унікальний корпус фольклорно-етнографічних експедиційних джерел: «Етнографічний образ сучасної України», перевидана етнографічна спадщина П. Чубинського, М. Костомарова, Ф. Колесси, багатотомні історії з образотворчого та декоративного мистецтва, музики, театру та кіномистецтва, а також фольклористичні енциклопедичні праці.

Передані книги є важливим джерелом вивчення національної культури для краєзнавців, здобувачів вищої освіти, всіх, хто цікавиться минулим України.

Модерував захід кандидат історичних наук, доцент кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського, член Національної спілки краєзнавців України Віктор Косаківський.

9 листопада 2023 р.

Боротьба за свідомість українців така ж важлива, як і боротьба на фронті, а збереження пам'яті про непросте минуле та сьогодення України вкрай необхідне вже сьогодні. Тож на Вінниччині ні на день не припиняється робота у цьому плані. Так, громадськості Вінниці та регіону сьогодні було презентоване меморіально-довідкове видання «Книга Пам'яті про полеглих за Україну. Вінницька область. Том І». Книга містить стислі біографічні відомості, інформацію про обставини, місце загибелі 273-х подолян, які віддали життя у боротьбі за свободу, гідність і незалежність України, починаючи від лютого 2014-го і завершуючи лютим 2022 року.

До видання увійшла інформація про трьох вінничан – учасників Революції Гідності: Валерія Брезденюка, Леоніда Полянського та Миколи Шимка, які загинули 18 – 20 лютого 2014 року в Києві.

«Далі цей список продовжився прізвищами наших захисників. Це ті військовослужбовці, які загинули як у безпосередньому зіткненні з ворогом на території Донецької та Луганської областей, так і ті, які померли внаслідок травм, поранень, контузій, каліцтва, захворювань, які вони дістали, захищаючи нашу країну, – розповіла під час презентації перший заступник очільника Вінницької обласної військової адміністрації Наталія Заболотна і додала, що, вочевидь, – буде видано ще один том, аби жодне прізвище, жодна людина, яка віддала своє життя, не була загублена і знайшла своє місце в «Книзі Пам'яті полеглих за Україну»».

У цьому виданні зазначені і ті, хто удостоєний звання Героя України. Це льотчики підполковники Дмитро Майборода та Костянтин Могилко, керівники загонів спецпризначення генерал-майор Максим Шаповал і підполковник Юрій Коваленко, прикордонники підполковник Євген Пікус і старший лейтенант Вячеслав Семенов.

Видання стало результатом роботи науково-пошукового видавничого агенства «Книга Пам'яті України». За словами керівни-

ка науково-пошукової групи доктора історичних наук Ольги Колястрок робота над першою книгою була тривалою і копіткою. «Лютий 2022 року змінив формат і динаміку цього проєкту, – наголосила вона. – Тож ми продовжуємо працювати над збиранням відомостей про тих людей, які загинули за Україну».

Під час презентації директор департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Вінницької обласної військової адміністрації Світлана Юзвак повідомила, що триває робота над трьома книгами про Героїв України з Вінниччини. На сьогодні це звання присвоєно 12-и вінничанам і про кожного з них буде окрема книга.

9 листопада 2023 р.

З нагоди Всеукраїнського дня працівників культури та майстрів народного мистецтва у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського в межах циклу заходів «У звичаях й традиціях Поділля пізнавай» вітали і презентували співочу подільську родину Коваль-Бегас.

Ця родина є яскравим прикладом збереження, популяризації та відтворення національних традицій і звичаїв та української народної пісні, а також носієм культурних цінностей, що передаються із покоління в покоління. Любов до Батьківщини, до рідної землі, мови й культури пронизує всі ділянки її життя. А ще ця співоча українська родина із чотирьох талановитих поколінь створила родинний фольклорний гурт «Бурти», який бере участь у різноманітних патріотичних фестивалях і конкурсах, організовує благодійні концерти на допомогу воїнам Збройних Сил України.

Заступник директора бібліотеки, член Національної спілки краєзнавців України Галина Слотюк привітала родину зі святом та подякувала їй за тісну співпрацю й участь у багатьох народознавчих заходах, а також за любов до української пісні, збереження та популяризацію українських звичаїв і традицій серед молоді.

Під час заходу представники родини – Ніна Коваль-Бегас, етноспівачка та фольклористка, засновниця та керівниця народного вокального ансамблю «Оберіг», її батько Олександр Коваль, учитель історії Гніванського ліцею № 2 та відомий краєзнавець, співа-

ли українські народні пісні, розповідали про звичаї і традиції наших предків, презентували колекцію старовинних вишитих рушників та вишиту сорочку з унікальним орнаментом, друковане видання про історію Тиврівщини, співавтором якого є Олександр Коваль та книгу Ніни Коваль-Бегас «Автентичні колядки, щедрівки, віншівки». Також присутнім продемонстрували відеозаписи проведених родинних майстер-класів з писанкарства, петриківського розпису тощо.

А ще родина заснувала Школу козацького гарту імені Данила Нечая, наставником і головним ініціатором якої є чоловік Ніни, а нині захисник України, – Руслан Бегас.

Родина Коваль-Бегас була, є і залишається берегинєю спадкоємності поколінь. Своєю плідною працею і талантом вона звеличує рідну Україну, примножує успіхи й досягнення нашого народу та зміцнює надію на краще майбутнє, на Перемогу!

10 листопада 2023 р.

На базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського відбулася XXXV Вінницька Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження», приурочена 90-им роковинам Голодомору 1932 – 1933 рр. Її організатори: історичний факультет Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Центральний міжрегіональний відділ Українського інституту національної пам'яті, департамент інформаційної діяльності і комунікацій з громадськістю Вінницької обласної військової адміністрації, Державний архів Вінницької області, Вінницький обласний краєзнавчий музей, Вінницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України, КЗ «Музей Вінниці», ГО «Подільська спадщина», ГО «Вінницьке історичне товариство».

Відкрив науковий форум його модератор, декан історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, кандидат історичних наук, професор, член правління Вінницької обласної організації Національної

спілки краєзнавців України Юрій Зінько, який привітав науковців та краєзнавців, побажав їм успішної роботи.

З вітальним словом до учасників наукового зібрання також звернулися доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, ректор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Наталія Лазаренко, начальник Вінницької обласної військової адміністрації Сергій Борзов, кандидат історичних наук, в. о. голови Українського інституту національної пам'яті Володимир Тилишак. Виступаючи відзначили, що завдяки небайдужості, ініціативності, сумлінню істориків, викладачів, науковців Вінниччини в регіоні на високому рівні проводиться робота зі вшанування української і, зокрема, місцевої історії, опрацьовується тематика традицій боротьби за незалежність і соборність України та військової звитяги захисників рідної землі, зокрема від кривавої агресії імперської путінської Росії.

Учасники заходу хвилиною мовчання вшанували пам'ять полеглих героїв – безстрашних оборонців Матері-України.

Хвилиною мовчання було вшановано також пам'ять славетного українського краєзнавця та науковця, друга й наставника дослідників малої батьківщини Вінниччини Лева Васильовича Баженова.

Головною темою конференції стали трагічні події 1932 – 1933 років у житниці світу – Україні, щедрому на рясні врожаї хлібосольному Поділлі. Зокрема, під час пленарного засідання заслухано низку доповідей, прирочених зумисно організованому більшовицькою владою страшному злочину проти українського народу: начальника Вінницької обласної військової адміністрації Сергія Борзова ««Великий терор» Роберта Конквеста: світовому бестселеру 55 років»; доктора історичних наук, професора, члена-кореспондента НАН України, заслуженого діяча науки і техніки, завідувача відділу повоєнної історії України Інституту історії України НАН України Віктора Даниленка «Проблема міжнародного визнання Голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні геноцидом українського народу»; кандидата історичних наук, старшого наукового співробітника відділу історії державного терору радянської доби Інституту історії України НАН України, провідного наукового

співробітника колишнього Інституту дослідження Голодомору Національного музею Голодомору-геноциду Романа Подкура «Структура ГУБЧК в Радянській Україні у 1919 – 1922 рр.»; доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Івана Романюка «Президент ВУАН Д. Заболотний: життя в умовах радянських репресій і зріючого голодомору (1928 – 1929 рр.)»; кандидата історичних наук, професора кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, заслуженого працівника освіти України, старшого наукового редактора книги «Реабілітовані історією. Вінницька область» Павла Кравченка «Кремлівський фашизм. Геноцид крізь призму подій 1932 – 1933 рр.»; головного спеціаліста Літинської селищної ради Вінницького району Вінницької області, Почесного краєзнавця України Руслана Зелінського «Факти незадоволення та супротиву подолян державній продовольчій політиці 1932 – 1933 років в документах Державного архіву Вінницької області».

Тема голодомору 1932 – 1933 рр. на Вінниччині звучала й під час секційних засідань, зокрема, у доповідях під час роботи секції «Дослідження Голодомору 1932 – 1933 рр. на Поділлі»: архівіста І категорії відділу інформації і використання документів Державного архіву Вінницької області Ігоря Гуменюка «Маловідомий голод 1925 – 1926 рр. на півдні Вінниччини (за матеріалами Державного архіву Вінницької області)»; студентки 3-го курсу історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Катерини Остапенко «Фрітгоф Нансен та голод в Україні у 1921 – 1923 рр.»; кандидата історичних наук, доцента, наукового співробітника КЗ «Музей Вінниці» Сергія Калитка та кандидата історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександра Кравчука «Адміністративно-територіальний устрій та чисельність населення Вінниччини напередодні та в роки Голодомору 1932 – 1933 рр.»; здобувачки вищої освіти історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Юлії Рожківської «Голодомор-геноцид 1932 – 1933 років: історіографія пробле-

ми»; доктора історичних наук, професора кафедри журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена-кореспондента Української академії історичних наук, голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслуженого працівника культури України, Почесного краєзнавця України Сергія Гальчака «І стала «найродючіша земля в світі журливою пустелею...»»; члена НСКУ, НСЖУ, НСПУ, Асоціації дослідників голодоморів в Україні Любові Сердуніч «Свідчення очевидців голодоморів на Старосинявщині Хмельницької області»; старшого лаборанта Донецького національного університету імені Василя Стуса, члена Вінницького обласного історико-просвітницького, правозахисного, благодійного товариства «Меморіал» імені Василя Стуса Василя Шпички «Голодомор 1932 – 1933 рр. (на прикладі села Лукашової Липовецького (нині Вінницького) району Вінницької області)»; студентки 3-го курсу історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Каріни Кропивницької «Свідчення мешканців Погребищенського (нині Вінницького) району про події Голодомору 1932 – 1933 років»; завідувачки публічною бібліотекою села Сказинці Могилів-Подільського району Тамари Ткачук «Голод 1932 – 1933 років в споминах старожилів села Сказинці Могилів-Подільського району»; завідувача Хмельницьким міським відділом Центру дослідження історії Поділля при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка Анатолія Трембіцького «Пісенні твори лірників і кобзарів про Голодомор 1932 – 1933 рр.».

Крім тематичної секції «Дослідження Голодомору 1932 – 1933 рр. на Поділлі» працювали й інші: «Подільська земля в роки Першої світової війни, Української революції 1917 – 1921 рр. та в радянську добу», «Освіта, культура, охорона здоров'я подолян». На них було заслухано низку доповідей та повідомлень науковців і краєзнавців. Зокрема:

у секції «Подільська земля в роки Першої світової війни, Української революції 1917 – 1921 рр. та в радянську добу»: кандидата історичних наук, викладача, голови циклової комісії соціальних дисциплін ТО ВСП «Вінницький фаховий коледж НУХТ» Людми-

ли Романець «Вплив аграрної реформи на селянство Поділля другої половини XIX ст.»; здобувачки вищої освіти історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Інни Парадіж, кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олени Стадник «Національна політика Центральної Ради як складова процесу українського державотворення»; доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олега Мельничука, аспіранта кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Сергія Герасимчука «Збір продрозкладки на Поділлі у 1919 – 1921 рр.»; аспіранта кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Віталія Гаврищука «Розгляд справ щодо «контрреволюційних злочинів» як один із напрямів судової діяльності Подільського губернського революційного трибуналу»; кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександра Криворучка «Органи радянської влади про політичні настрої інтелігенції Поділля в 1920-х рр.»; доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олега Мельничука, аспіранта кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Ярослава Федорчука «Боротьба за землю на Поділлі в період військового комунізму»; доктора історичних наук, професора кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Тетяни Кароєвої «Денаціоналізація житла у Вінниці 1921 – 1926 рр.»; кандидата історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Віталія Тучинського «Молдавська Автономна Радянська Соціалістична Республіка у складі УРСР 1924 – 1940 рр. і адміністративні зміни на території Придністровського Поділля»;

здобувачки вищої освіти історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександри Бойчук «Ліквідація «куркульства» як класу на Поділлі»; вчителя історії «Білянської гімназії Чернівецької селищної ради», члена Національної спілки краєзнавців України Василя Черняка, кандидата філософських наук, начальника управління Державної служби якості освіти у Житомирській області Олексія Редька «Освітяни – вихідці з Вінниччини – жертви політичних репресій на Харківщині»; кандидата історичних наук, доцента кафедри культури, методики навчання історії та інших спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Анатолія Войнарівського, здобувачки вищої освіти історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Дарини Дикун «Трагедія Голокосту в Бердичеві у роки Другої світової війни у творах Василя Гроссмана»; здобувача вищої освіти історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Андрія Семенчука «Соціально-економічні процеси на Вінниччині в 1946 – 1950 роках»; доктора історичних наук, професора, завідувачки кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Ольги Колястрок, старшого лаборанта цієї ж кафедри В'ячеслава Літинського «Репресована ідентичність українців як вислід діяльності радянської політичної системи».

У секції «Освіта, культура, охорона здоров'я подільян»: доктора географічних наук, професора кафедри географії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Григорія Денисика, кандидата географічних наук, доцента цієї ж кафедри Вікторії Канської та магістранта згаданої кафедри Юрія Ігнатова «Етапи і періоди розвитку комплексних природничих досліджень території Правобережної України»; викладачки Вінницького технічного фахового коледжу Надії Марценюк «Постать князя Федора Корятовича в науковому доробку М. Лучкая»; наукової співробітниці відділу образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Інституту мистецтвознавства, фольклорис-

тики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України Ірини Ходак «Рокові іконостаси Східного Поділля: особливості конструкції та структури»; кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Сергія Трубочанінова, студентки історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Олени Гевель «Відображення теренів Вінниччини на сторінках «Енциклопедії» Д. Дідро і Ж. Д'аламбера»; завідувача сектору інформаційної роботи та зв'язків із громадськістю відділу організаційної роботи апарату Погребищенської міської ради та її виконавчого комітету, футуролога Валерія Старинчука «Постать національного героя Болгарії Ігнат'єва в світлі україноцентричного бачення»; директора комунального закладу «Музей Вінниці», члена Національної спілки краєзнавців України Олександра Федоришина «Меморіал воїнам османської армії у Стрижавці 1881 р.: дослідження та реставрація»; кандидата історичних наук, ученого секретаря Хмельницького обласного краєзнавчого музею, Почесного краєзнавця України Сергія Єсюніна «Немирів – центр подільського дзвоноливарства у XIX – на початку XX ст.»; аспіранта кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександра Юськова «Історичні передумови розвитку іншомовної освіти на Поділлі»; завідувача Хмельницьким міським відділом Центру дослідження історії Поділля при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка Анатолія Трембіцького ««Моральність» російського духівництва Подільської єпархії наприкінці XIX – на початку XX ст.»; кандидата історичних наук, заступника директора Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Почесного краєзнавця України Валерія Рекрута, кандидата історичних наук, архівіста, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Костянтина Завальнюка «Видатний подолянин Александрович Юрій (Георгій) Семенович: віхи життя та діяльності (1884 – 1952)»; кандидата історичних наук, доцента кафедри культури, методики нав-

чання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Анатолія Войнаровського, здобувача вищої освіти історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Максима Кузьмича «Аналіз діяльності влади з налагодження охорони здоров'я в Подільській губернії на зламі XIX – XX ст.»; завідувачки навчально-наукової лабораторії з етнології Поділля історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена Національної спілки краєзнавців України Тетяни Пірус «Місцеві назви традиційних подільських писанок як відображення духовної і матеріальної культури українців Поділля»; аспірантки кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Галини Матушок «Запровадження двопрофільності у підготовці студентів педагогічних закладів вищої освіти (середина 50-х – початок 60-х рр. XX ст.»; доктора історичних наук, професора кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, академіка НАНВО України Олександра Комарницького «Естетичне виховання студентів Кам'янець-Подільського педінституту наприкінці 50-х – у середині 60-х рр. XX ст.»; кандидата історичних наук, доцента кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Віктора Косаківського, кандидата історичних наук, доцента згаданої кафедри Валентини Гребеньової, здобувача вищої освіти історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Руслана Кучаєва «Українська фольклористка Присяжнюк Настя Андріанівна (1894 – 1987) у спогадах вінничанки Ганни Волошенюк (Касіяненко)»; завідувача відділу українознавства комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» Володимира Лазаренка «Роль освітян Вінниччини в становленні незалежності України»; кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Наталії Кузьмінець, здобувача вищої освіти історичного факультету Вінницького державного педагогічного

університету імені Михайла Коцюбинського Романа Дудара «Трансформаційні процеси православних конфесій у місті Вінниці»; аспіранта кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Станіслава Кавецького, кандидата історичних наук, доцента згаданої кафедри Олександра Неприцького «Неймінг у формуванні сучасного образу міста Вінниці»; аспіранта кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Вадима Голіненка «Співпраця Вінницького та Свентокшиського регіонів у сфері освіти»; кандидата історичних наук, доцента, завідувача кафедри суспільно-гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», Почесного краєзнавця України Анатолія Лисого «Скільки років Вінниці?»; композитора, поета, члена творчої спілки діячів естрадного мистецтва України, члена Національної спілки краєзнавців України, завідувача циклової комісії музичного інструменту факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», відмінника освіти України Віктора Черевка «А. Ф. Завальнюк і музей подільського Баха»; молодшого наукового співробітника Вінницького обласного краєзнавчого музею, аспіранта кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Дмитра Ленчука «Історія формування колекції артефактів з розкопок П. І. Хавлюка у фондах Вінницького обласного краєзнавчого музею: історіографія питання»; старшої наукової співробітниці Вінницького обласного краєзнавчого музею, аспірантки кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Тетяни Рабчук «Етнічна ідентичність українців Східного Поділля у світлинах: вступ до теми»; кандидата історичних наук, професора, декана історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Юрія Зінька, завідувачки відокремленого підрозділу «Музей Мужніх» Вінницького обласно-

го краєзнавчого музею, аспірантки кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олени Гордієнко «Воєнне сьогодення у музейній виставковій роботі: проект «України щит» відокремленого підрозділу «Музей мужніх» Вінницького обласного краєзнавчого музею».

За результатами конференції видано збірник матеріалів (*Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження. Матеріали XXXV Вінницької Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції. 10 листопада 2023 р. / ред. кол.: Ю. А. Зінько (відп. редактор), С. Ю. Юзвак, В. О. Гребеньова (відп. секретар), К. І. Висоцька, А. В. Войнаровський, Б. М. Галайко, С. Д. Гальчак, С. О. Гусєв, В. М. Даниленко, Т. Р. Кароєва, О. А. Коляструк, П. М. Кравченко, О. І. Криворучко, С. А. Лапшин, І. В. Мазур, О. А. Мельничук, І. І. Ніколіна, І. М. Романюк, Ю. С. Степанчук, В. А. Тучинський, О. Ю. Федоришен. – Вінниця, 2023. – 312 с.*)

21 листопада 2023 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, член Національної спілки краєзнавців України, завідувач кафедри журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю Віталій Гандзюк, викладачі згаданої кафедри Тетяна Цепкало, Петро Слотюк, Аліна Бондаренко, декан факультету філології і журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Інна Завальнюк разом із представниками полку «Азов» Збройних Сил України, батьками та рідними полеглого героя, небайдужими вінничанами провели в останню путь студента-журналіста Дмитра Яременка.

Вісімнадцятирічний захисник України Дмитро Яременко народився в Маріуполі. В силу відомих причин сім'я змушена була переїхати спочатку до Львова, а потім – до Вінниці. Тут Дмитро став студентом факультету філології й журналістики, обравши для себе омріяний фах журналіста. Влітку цього року успішно закінчив перший курс. Крім базових дисциплін журналістики, проявив підвищений інтерес до вивчення історії України, краєзнавства. А

потім з власної волі став бійцем полку «Азов». До останнього подиху захищав рідну Україну, яку дуже любив, від російських загартників.

Вічна пам'ять юному лицарю!

21 листопада 2023 р.

У Вінниці відбулися урочистості з нагоди 113-ї річниці з часу початку функціонування колишнього міського стаціонарного театру з постійною трупю (нині – Вінницького обласного українського академічного музично-драматичного театру імені М. К. Садовського). У заході взяв участь член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор Державного архіву Вінницької області, доктор історичних наук Юрій Легун, який представив учасникам зібрання виявлений в архівних фондах оригінал документа початку ХХ ст. про затвердження проекту будівництва у місті над Бугом згаданого театрального закладу (арх. Григорій Артинов).

23 листопада 2023 р.

У Вінниці відбувся Музейний форум «Збереження і відновлення», який став своєрідною платформою обміну досвідом та ідеями музейників Вінниці, області, України з питань діяльності музейних закладів для збереження історичної та культурної спадщини в умовах повномасштабної війни. В роботі форуму взяли участь перший заступник директора департаменту культури Вінницької міської ради Олексій Циганков, директор комунального закладу «Музей Вінниці», член Національної спілки краєзнавців України Олександр Федоришен, його заступник із наукової роботи Сергій Гула, директор Національного музею історії України у Другій світовій війні Юрій Савчук, офіцер 26-ї артилерійської бригади імені генерал-хорунжого Романа Дашкевича Віталій Матвійчук, завідувачка Музею Мужніх (відокремленого підрозділу Вінницького обласного краєзнавчого музею) Олена Гордієнко, архітектор та керівник Майстерні музейних проєктів Олександр Антонєць, директор Національного музею Революції Гідності Ігор Пошивай-

ло, директорка Меморіального музею тоталітарних режимів «Територія Терору» Ольга Гончар.

У своєму виступі Олександр Федоришен зазначив, що військові конфлікти завжди ставали випробуванням для всіх сфер життя суспільства, включаючи культурні інституції, такі як музеї. Умови війни можуть створити серйозні проблеми для збереження та функціонування музеїв, однак вони також можуть надихати на творчі підходи до збереження спадщини та важливих історичних артефактів. Музейний форум покликаний створити майданчик для обміну досвідом роботи в умовах повномасштабної війни, надати підтримку один одному...

23 листопада 2023 р.

Почесний краєзнавець України Руслан Зелінський (сміт Літин) взяв участь у XVI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія культури та освіти: християнський вимір», що відбулася на базі Хмельницького інституту МАУП. Виступив із доповіддю «Микулинецький монастир на Поділлі в історичних джерелах XIX – поч. XXI ст.».

24 листопада 2023 р.

У Вінниці керівники області та міста, військовослужбовці, представники духовенства, організацій та установ, учнівської та студентської молоді поклали квіти, колоски та лампадки до пам'ятного знаку жертвам Голодомору 1932 – 33 років в Україні, який вже визнали актом геноциду парламенти 28 держав світу, а також низка міжнародних організацій.

Як йдеться у повідомленні на офіційному сайті Вінницької обласної військової адміністрації:

«Відаючи данину пам'яті українцям, чиє життя трагічно обірвалося у страшні голодні роки, учасники заходу вшанували хвилиною мовчання тих, хто віддав своє життя у наші дні, боронячи Україну. Російська імперія використовувала геноцид як інструмент поневолення народів протягом всієї своєї загарбницької

історії. Нинішня російська влада, розв'язавши у ХХІ столітті повномасштабну війну, демонструє наміри знищити українську націю.

Навіть у час жорстокої війни на виживання знаходимо можливості, аби підготувати та видавати науково-документальні дослідження штучного голоду, спровокованого комуністичним режимом у 1932 – 33 роках. Саме таке видання, «Голоси правди та справедливості. Спогади та свідчення очевидців», побачило світ до 90-х роковин Голодомору. Під час Голодомору 1932 – 33 років, за різними джерелами, загинуло від чотирьох до семи мільйонів громадян України, чверть з них – діти до 10 років. Населення Вінниччини скоротилось на один мільйон двісті тисяч людей...

Збережемо пам'ять! Збережемо правду! Переможемо!»

26 листопада 2023 р.

Сьогодні, у День вшанування пам'яті жертв Голодомору, аби вшанувати пам'ять про тих, хто став невинною жертвою сталінського режиму, до пам'ятного хреста жертвам Голодомору, встановленого у м. Хмільнику, прийшли його мешканці.

Пам'ятний захід розпочався зі спомину про ті страшні часи, про лихо, яке панувало в Україні 90 років тому. Спогади очевидців озвучили член Національної спілки краєзнавців України бібліотекар Оксана Михалиця та керівник Центру дитячої і юнацької творчості Юлія Бараболя.

А далі була поминальна літія, яку відслужив Благочинний храмів Хмільницького району Православної Церкви України отець Іван Пукас. Вшанувавши жертв Голодомору хвилиною мовчання, присутні запалили лампадки та поклали до хреста букети з колосків і квітів.

26 листопада 2023 р.

У с. Стіна Томашпільської громади відкрито меморіальну дошку на честь відомої фольклористки, етнографа, майстра народної творчості Зої Зосимівни Чорної. Пам'ятний знак встановлено на фасаді сільського будинку культури, де понад 50 років діє за-

снований фольклористкою славнозвісний народний аматорський фольклорно-етнографічний ансамбль «Русава».

Своє життя Зоя Чорна присвятила збереженню традицій рідного села, записавши сотні унікальних пісень, безцінних духовних скарбів, у т. ч. й тих, що повідують про трагедію Голодомору-геноциду 1932 – 1933 рр.

29 листопада 2023 р.

У с. Павлівці Калинівської громади на фасаді місцевого ліцею відкрили меморіальні дошки на честь вшанування пам'яті загиблих героїв Дмитра Сергійовича Лещенка, Олександра Васильовича Кособуцького, Ярослава Григоровича Вдовиченка, Олега Юрійовича Дерена, Віталія Івановича Очкова, Степана Степановича Гуменчука. Усі шестеро були його випускниками.

Почесне право відкрити пам'ятні знаки надали батькам, дружинам, дітям, онукам воїнів, які повернулися в рідну Павлівку на щиті. Вони назавжди залишаться у пам'яті односельчан скромними, добрими, щирими, працелюбними, молодими, вродливими, цілеспрямованими і сміливими людьми, які зуміли довести ціною власного життя вірність військовій присязі та Україні. Їхній подвиг нагадуватиме кожному про велику ціну волі, миру, свободи, незалежності як головних цінностей українського народу.

Слава героям!

1 грудня 2023 р.

У Турбівській громаді відбулося відкриття меморіальних дошок відважним героям України Максиму Сергійовичу Дзісію, Миколі Валерійовичу Чернецю та Валентину Володимировичу Марчуку. Вшанувати пам'ять полеглих воїнів прийшли рідні, близькі, однокласники, друзі, вчителі, учні місцевої школи. Присутні, схиливши голови у хвилині мовчання, віддали данину шани світлій пам'яті захисників.

Героям – слава!

5 грудня 2023 р.

У Вінницькому літературно-меморіальному музеї Михайла Коцюбинського відкрито персональну фотовиставку робіт Олександра Сергійовича Гордієвича «Ретроспектива» – ветерана вітчизняної фотожурналістики, славетного майстра, фотосвітлини якого облетіли весь світ. Загалом, на виставці представлено 55 унікальних робіт, серед яких значна частина – це портрети відомих українських діячів культури, мальовничі міські, зокрема, вінницькі, а також сільські пейзажі, що захоплюють та заворожують із першого погляду.

Олександр Сергійович відомий також своїми фотоілюстраціями більш як до сорока книг, зокрема, фотоальбому «Вінниця», чотирьох фотоальбомів «Вінниччина», інших видань, які користуються попитом читачів.

Добре слово про фотомайстра, його унікальні роботи висловили присутні на заході Почесний краєзнавець України Вадим Вітківський, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, членкиня Національної спілки краєзнавців України, завідувачка Браїлівського літературно-мистецького музею імені Володимира Забаштанського Надія Слободенюк, заслужений журналіст України, краєзнавець Василь Паламарчук, його колега колишній редактор обласної газети «Вінниччина» Омелян Костко, поет Віктор Мельник, волонтери Микола Ільчук, Іван Крулько, архітектор, письменник, краєзнавець Юрій Плясовиця, директорка літературно-меморіального музею Михайла Коцюбинського Лариса Кравченко та ін.

6 грудня 2023 р.

У Тульчинському ліцеї № 1 під час пам'ятного заходу відкрили меморіальні дошки випускникам Андрію Ведешину, Ростиславу Покин'ючереді, Віталію Олійнику, які загинули, захищаючи Україну від російських окупантів.

Вічна пам'ять героям!

6 грудня 2023 р.

Представники колективу пошуково-видавничого агенства «Книга Пам'яті України. Вінницька область» на чолі з доктором історичних наук Ольгою Коляструк презентували у Тульчинському районі книгу про полеглих у російсько-українській війні захисників-вінничан, зокрема уродженців та мешканців Тульчинщини, запросивши на зустріч рідних та близьких загиблих героїв, яким висловили подяку за подвиг синів та подарували примірники меморіального видання.

7 грудня 2023 р.

П'ятий рік поспіль 7 грудня жінки усього світу дістають хустину, щоб долучитися до відзначення Всесвітнього Дня Української Хустки. Традиційно урочистості з нагоди свята пройшли у місті, де воно народилося, – Вінниці.

Засновниця та ідейна натхненниця дійства Людмила Станіславенко зауважила, що в умовах повномасштабного вторгнення російських окупантів День Української Хустки набув нового сакрального значення. Тож два роки поспіль під час хусткового фотомарафону організатори збирають не лише світлини, а й кошти для жінок, які несуть службу в лавах Збройних Сил України.

Доречно згадати, що вперше Всесвітній День Української Хустки відзначили у 2019 році. Тоді захід підтримали мільйони етнічних українок і жінки з 20-и країн світу. Серед них: Греція, Кенія, США, Польща, Італія, Канада, Іспанія, Казахстан, Йорданія, Латвія, Індія, Португалія, Чехія, Об'єднані Арабські Емірати, Ізраїль, Туреччина, Фінляндія.

Успішним виявився він і цьогогоріч.

7 грудня 2023 р.

Відбулося чергове засідання Президії Національної спілки краєзнавців України. У ньому в режимі онлайн взяв участь член Президії, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак.

Розглянуто низку актуальних питань, у тому числі інформацію про діяльність НСКУ за 2023 рік (доповідач О. Реєнт). У своєму виступі очільник Спілки відзначив плідотворну діяльність низки обласних краєзнавчих осередків, у тому числі Вінницького.

8 грудня 2023 р.

Стали відомі номінанти заснованої Вінницькою обласною радою Музичної премії імені Миколи Леонтовича – видатного українського композитора, значна частина життя та творчості якого пов'язана із Вінниччиною. Серед лауреатів, що представляють майже усю Україну, завідувачка відділу новітньої історії Вінницького обласного краєзнавчого музею, дослідниця творчості Леонтовича Лариса Семенко – авторка книги «Їх поєднала пісня Леонтовича». У підготовленому нею виданні вперше опубліковано «Щоденник» Гната Яструбецького – першого дослідника творчості Миколи Леонтовича за результатами поїздки у Марківку для розслідування вбивства подільського композитора, зокрема названо прізвище убивці Леонтовича та відтворено картину злочину. Крім того, у книзі містяться цінні документи та невідомі сторінки життєпису багатьох близьких та родичів Миколи Леонтовича, подробиці його життя у Києві та на Поділлі. Видання підготовлено на основі українських і зарубіжних архівів, приватних бібліотек, української преси початку ХХ століття.

Ще один лауреат – хоровий колектив Вінницького фахового коледжу мистецтв (керівник – Ольга Бабошина), який у червні 2021 року брав участь у встановленні рекорду України з наймасовішого виконання «Щедрика» у рамках мистецького проекту «Щедрик» – мелодія Вінниччини», успішно виступає з концертами на сценах міст України та за рубежем.

11 грудня 2023 р.

У Бару на фасаді будівлі місцевого ліцею № 4 встановлено та урочисто відкрито меморіальну дошку солдату Національної гвардії України Вадиму Юрійовичу Ніколаєву.

Поряд з портретом полеглого захисника України від російських супостатів на ній викарбувано текст:

«У цій школі з 2005 по 2014 рік навчався Ніколаєв Вадим Юрійович (7.05.1999 – 24.02.2023), який героїчно загинув за незалежність України, за мирне небо та щасливе майбутнє.

Все найдорожче, що я мав – віддав

За Вас усіх, і за блакитне небо.

І воїном Христовим нині став,

Захищаючи Україну. Я для тебе!

Вічна пам'ять Герою!»

14 грудня 2023 р.

Сьогодні, у День вшанування учасників ліквідації наслідків на Чорнобильській АЕС, у Вінниці відбулося покладання квітів до пам'ятного знака жертвам Чорнобильської трагедії представниками органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, «чорнобильських» організацій та громадськості, в т. ч. дослідників маля батьківщини.

18 грудня 2023 р.

На фасаді Тарасівської гімназії Тульчинської територіальної громади відкрито меморіальні дошки Андрію Васильовичу Швецю та Валентину Олексійовичу Балику.

Валентин Олексійович закінчив даний навчальний заклад в 1994 році, а Андрій Васильович у 1996 році. Життя кожного з них складалося по різному, кожен ішов своєю життєвою дорогою. Проте, обидва взяли до рук зброю та стали на захист Батьківщини під час антитерористичної операції. Проїшли гарячі бої в Донецькій та Луганській областях. Далі демобілізації. Повернення до мирного життя.

Під час повномасштабного вторгнення російської федерації на українську землю Валентин та Андрій знову стали на її захист. Обидва загинули.

Вічна пам'ять героям!

20 грудня 2023 р.

У Вінниці фольклорний гурт «Мороша» Вінницького фахового коледжу імені Миколи Леонтовича презентував вінничанам програму «Гой дай Боїже» – старовинні колядки та щедрівки, які були записані на Вінниччині 20, 50, 100 і більше років тому.

«...Ті, хто не вперше у нас в гостях, знають, що наш виступ – це не зовсім концерт. Цей захід не є формальним, він є трішки дослідницьким, трішки відтворювальним. Ми сьогодні співаємо для вас колядки та щедрівки, які були записані на території Вінницької області з початку 20 століття. Ці записи ми брали з наукових досліджень, які здійснювалися в експедиціях на території нашої області. Деякі ми записували самі. З такою колядкою чи щедрівкою до вас до дому не прийдуть. Тому повертаймо і бережімо втрачене», – прокоментувала виступ гурту його керівниця, невтомна дослідниця малої батьківщини Юлія Власюк.

21 грудня 2023 р.

У Вінницькій обласній універсальній бібліотеці імені Валентина Отамановського відбулися урочистості з нагоди вручення лауреатам обласної краєзнавчої премії імені Володимира Вовкодава.

Заснована вона в 2018 році громадською організацією «Жмеринське міськрайонне літературно-мистецьке об'єднання «Калинове гроно» імені Михайла Солоненка разом із Вінницькою обласною організацією Національної спілки краєзнавців України з метою вшанування пам'яті відомого подільського краєзнавця, етнографа, фольклориста Володимира Петровича Вовкодава (1926 – 2012) та відзначення талановитих істориків, письменників, краєзнавців. З часу заснування служить добрим імпульсом задля розвитку краєзнавчого руху на Вінниччині, стимулює творців – літераторів, дослідників у сфері краєзнавства, етнографії, музейної справи, закликає до нових творчих пошуків.

Цьогорічними її лауреатами стали:

у номінації «*Історичне краєзнавство*»: Юрій Степанович Степанчук, доктор історичних наук, професор кафедри історії Ук-

раїни Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Почесний краєзнавець України; Ольга Анатоліївна Коляструк, доктор історичних наук, професор, зав. кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, очільниця обласного Пошуково-видавничого агенства «Книга Пам'яті України»;

у номінації *«Літературне краєзнавство»*: Лариса Іванівна Сичко (м. Вінниця), член Національної спілки письменників України; Володимир Олександрович Джеджула (с. Кармалюкове Жмеринського району), поет, громадський діяч, член Жмеринського літературно-мистецького об'єднання «Калинове гроно» імені Михайла Солоненка.

Грошові винагороди лауреати перерахували у фонд допомоги Збройним Силам України.

З ініціативи голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергія Гальчак та голови Жмеринської районної військової адміністрації Інни Цимбал нагороджено пам'ятною медаллю «Чарівна сила України» Всеукраїнського об'єднання «Країна» дружину славетного краєзнавця Лідію Микитівну Вовкодав – за самовідданість, людяність і доброту, милосердя і патріотизм.

Сердечно привітали лауреатів присутні на заході Почесні краєзнавці України Сергій Гальчак, Вадим Вітковський, Анатолій Лисий, Володимир Горлей, відомий краєзнавець, заслужений журналіст України, голова Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України Василь Паламарчук, члени Національної спілки краєзнавців України Оксана Антонюк, Ігор Балюк, Анатолій Сварчевський, краєзнавці Валентина Буздиган, Олексій Гамарник, Михайло Каменюк та ін.

26 грудня 2023 р.

У Вінниці відбувся традиційний фестиваль колядок і щедрівок «Колядують зорі на Різдво Христове». Подія об'єднала дітей та дорослих у єдиному прагненні долучитися до обрядового дійства з колядками, щедрівками, вертепами.

Головна мета фестивалю – збереження пісенних традицій і фольклорних надбань українського народу, популяризація сучасної хорової музики, зростання виконавчої майстерності колективів, створення творчого простору для діалогу між поколіннями, забезпечення іміджу міста як культурного центру українського простору та створення незабутньої атмосфери Різдвяних свят.

Загалом фестиваль – не лише мистецька подія, а й велике свято збереженої національної спадщини.

26 грудня 2023 р.

Журналу «Вінницький край» виповнилося двадцять років. Під час війни він виходить під гаслом «Україна в огні», багато авторів надсилають свої твори безпосередньо з передової. Журнал двічі презентували на фронті. Він став унікальним літописом сьогодення.

Головний редактор видання – голова Вінницької обласної організації Національної спілки письменників України, Почесний краєзнавець України Вадим Вітковський.

28 грудня 2023 р.

Голова правління Вінницької обласної організації НСКУ Сергій Гальчак від імені Президії Національної спілки краєзнавців України в урочистій обстановці вручив у Літині Диплом лауреата премії Героя України Михайла Сікорського Національної спілки краєзнавців України Ткач Вірі Овксентіївній – директору комунального закладу «Краєзнавчий музей ім. У. Кармалюка» Літинської селищної ради Вінницької області, члену Національної спілки краєзнавців України – за вагомий внесок у дослідження і збереження культурної спадщини України та розвиток музейної справи, побажав нових успіхів у професійній сфері.

Слова подяки та вітання висловили також присутні за заході працівники селищної ради, бібліотекарі селища, колеги, друзі, співробітники музею.

31 грудня 2023 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Сергій Гальчак звернувся із традиційним новорічним вітанням до краєзнавців області:

«У новому році бажаю Вам, Вашим рідним і близьким міцного здоров'я, сімейного добробуту, творчої наснаги, всіляких гараздів і лише позитивних емоцій!

Бажаю благословення – нашим героям-захисникам неньки України! Добра, світла й тепла – кожній домівці! Радісних усмішок – нашим дітям! Щастя – кожній родині!

Примножуймо, збагачуймо, бережімо неповторну духовно-культурну спадщину українського народу, сповнюймо душу почуттям патріотизму, невтомно плекаймо національну свідомість!

Нехай обов'язково здійсниться найголовніше, чого ми всі чекаємо від нового року, – Перемоги!

Смерть ворогам!

Слава Україні!»

КНИГИ КРАЄЗНАВЦІВ ВІННИЧЧНИНИ, ВИДАНІ В 2023 РОЦІ

Антонюк Д. В. Замки і резиденції в Україні, пов'язані із польськими родинами / Дмитро Антонюк. – Вінниця: ТВОРИ, 2023. – 720 с.

Балюк Ігор. Нагороди Молдови / Ігор Балюк. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 64 с.

У книзі представлені нагороди Молдови, з часу проголошення Незалежності до наших днів. Описано 152 нагороди та представлено понад 270 зображень орденів і медалей. На них відтворено історичний розвиток країни та представлено мистецтво молдовських медальєрів.

Видання розраховане на широке коло колекціонерів та любителів світової історії.

Балюк Ігор. Нагороди та військові відзнаки США. Довідник / Ігор Балюк. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 224 с.

У книзі описані військові та цивільні нагороди армії США від витоків до нині. Представлено більше 1200 зображень нагород, стрічок нагород і знаків. За їхньою різноманітністю можна судити як розвивалися військова історія країни та мистецтво медальєрів, вивчити тимчасові пріоритети зовнішньої політики.

Видання розраховане на широке коло колекціонерів та любителів світової історії.

Веремій Анжела. Славень Хмільнику / Анжела Веремій. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 640 с.

Рідний край – свята земля, звідки бере початок кожна людина. Саме з малої батьківщини починається Україна.

Хмільник – перлина Поділля, місто, де написана значна пам'ятка минулого – «Хмільницький літопис», що стоїть в одному ряду з Густинським, Лизогубівським, Острозьким і Межигірським літописами. Щедре місто парками й лікувально-оздоровчими санаторіями, бібліотеками й музеями, але найбільший його скарб –

люди: звичайні хлібороби й науковці, чесні робітники, письменники та герої України.

Краєзнавча праця «Славень Хмільнику» – своєрідне дослідження про вулиці рідного міста. У книзі впорядковано й доповнено історію вулиць Хмільника; широко використано краєзнавчий, історичний, топонімічний та літературний матеріали про назви вулиць і площ міста, їхню історію.

«Славень Хмільнику» – вияв глибокої любові авторки до свого міста, захоплення його історією, земляками, які великі і в праці, і в любові до рідної землі.

Книга буде корисною для мешканців і гостей Хмільника, педагогів і краєзнавців, школярів і студентів – для всіх, хто цікавиться краєзнавчим розмаєм перлини Поділля.

Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження. Матеріали XXXV Вінницької Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції. 10 листопада 2023 р. / ред. кол.: Ю. А. Зінько (відп. редактор), С. Ю. Юзвак, В. О. Гребеньова (відп. секретар), К. І. Висоцька, А. В. Войнаровський, Б. М. Галайко, С. Д. Гальчак, С. О. Гусев, В. М. Даниленко, Т. Р. Кароєва, О. А. Коляструк, П. М. Кравченко, О. І. Криворучко, С. А. Лапшин, І. В. Мазур, О. А. Мельничук, І. І. Ніколіна, І. М. Романюк, Ю. С. Степанчук, В. А. Тучинський, О. Ю. Федоришен. – Вінниця, 2023. – 312 с.

Вітковський Вадим, Каменюк Михайло. Розрита могила. Пам'яті жертв Великого Терору 1937 – 1940 років на Вінниччині / Вадим Вітковський, Михайло Каменюк / Серія «Моя Вінниччина». ВОКЗ «Видавничий Дім «Моя Вінниччина». – Вип. 77 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Юзвак Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Легун Юрій, Мудрак Олександр, Федоришен Олександр. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2023. – 272 с.

Вадим Вітковський та Михайло Каменюк – відомі вінницькі письменники, журналісти, краєзнавці, у своїй книзі узагальнюють

власні та інших дослідників багаторічні пошуки правди про сталінські репресії на Поділлі в роки, що передували Другій світовій війні, які стали відомі світові, як «Вінницька трагедія». В книзі використано матеріали з вітчизняних та зарубіжних джерел, подається початок Мартирологу вінницьких жертв Великого Терору, порушуються важливі питання морально-етичних проблем, які виникають в умовах тоталітаризму.

Видання розраховане на різні категорії читачів.

Гавриш Р. Л., Пащенко М. М. Володарка – 100 / Роман Гавриш, Михайло Пащенко. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 36 с.

Видання присвячене славному колективу вінницьких швейників «Володарки», якій виповнилося сто років.

Голодомор 1932 – 1933 років на Поділлі (до 90-ї річниці трагічних подій). Матеріали регіонального науково-практичного семінару (м. Бар, 27 лютого 2023 р.) / Ред. кол.: С. Д. Гальчак (голова), В. П. Восколуп (секретар), Ю. Л. Маліновський, А. Г. Філінюк. – Бар: Редакційно-видавничий відділ Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського», 2023. – 194 с.

Дорош Микола. Вінниця: витоки, реалії / Микола Дорош. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 176 с.

Книга пропонує читачам поринути у цікавий світ реальних витоків чарівної і мальовничої Вінниці.

Наше сьогодення значною мірою залежить від знання рідних коренів та етнічних витоків. Це – призабута впродовж віків бездонна криниця із тисячами дивних нерозкритих таємниць.

Книга розрахована на допитливих читачів: туристів, краєзнавців, учителів, студентів, учнів – усіх, хто цікавиться і переймається безцінним минулим красуні Вінниці.

Євреї Вінниччини: історія і люди. Біографічний довідник. Випуск 1: Гайсинщина / Автор-укладач А. В. Баніт. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 224 с.

Здирко Л. І., Ліпецький Ю. М., Пастушенко В. М. Івашківці у серці назавжди / Л. І. Здирко, Ю. М. Ліпецький, В. М. Пастушенко / Серія «Моя Вінниччина» ВОКУ «Видавничий Дім «Моя Вінниччина». – Вип. 84 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Юзвак Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Легун Юрій, Мудрак Олександр, Федоришен Олександр. – Вінниця: ПрАТ «Вінницька обласна друкарня», 2023. – 572 с.

«Івашківці у серці назавжди» – книга про справжню, непідробну любов до села тих людей, для яких воно з діда-прадіда рідне, і тих, хто поріднився з ним за велінням долі. У кожному з нас живою іскрою зоріє невидимий дух ЄДНАННЯ з місцем на землі, що його ми називаємо «маленькою Батьківщиною». Найвірогідніше, цей зв'язок живе саме у наших СЕРЦЯХ.

Ця книга перенесе читача у далеке і не надто далеке минуле. Все, згадане у ній, безпосередньо пов'язане з Івашківцями – невеликим, але надзвичайно колоритним та самобутнім селом на Вінниччині. Тут живуть працьовиті, гостинні люди, часом гострі на слово, та й характер мають «з перцем». Але всі вони переймаються долею села і люблять його всією широкою українською душею та своїм палким великим СЕРЦЕМ.

З любов'ю до малої батьківщини: діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (2022 р.) (Записки з щоденника): Книга 7 / Автор-упорядник С. Д. Гальчак. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2022. – 160 с.; іл. – 12 с.

У книзі йдеться про діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, краєзнавців області в 2022 р.

Для широкого кола читачів.

Його позивний – «Каменярь». Збірник науково-краєзнавчих статей, спогадів, літературних творів, присвячених світлій пам'яті полеглою у бою з російськими окупантами мужнього захисника Вітчизни, народного депутата України VIII-го скликання, комба-

танта «Легіону Свободи», уродженця с. Рибчинці Хмільницького району Олександра Олександровича Марченка (14.01.1965 – 07.03.2022) / Ред. кол.: С. Д. Гальчак (голова), В. М. Паламарчук (співголова), М. Н. Дорош (відповідальний секретар), С. І. Голубенко, І. М. Дьяченкова, Ю. С. Степанчук, В. Є. Стукан. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 104 с.; іл. 16 с.

Кароєва Т. Р. Вулиці Вінниці: довідник з історії / Тетяна Кароєва. – Вінниця: ТВОРИ, 2023. – 176 с.

Видання містить довідковий матеріал з історії найменування та перейменування вулиць і провулків Вінниці: оглядову статтю про топонімічні практики міської влади та громади від XIX ст. до сьогодення, перелік сучасних топонімів з історією перейменувань а також індекс назв з коротким поясненням їхнього змісту.

Ця книга – перший системний довідник з історії топоніміки міста. Вона призначена для орієнтації вінничан у часі та послідовності перейменувань / найменувань міських вулиць та провулків.

Для широкого кола користувачів.

Книга Пам'яті полеглих за Україну. Вінницька область. Книга І. 18.02.2014 – 23.02.2022. Вінничани, які загинули у боротьбі за суверенітет України: учасники Революції Гідності та російсько-української війни / за ред. і упоряд. Коляструк О. А. та ін. – Вінниця: ПрАТ «Вінницька обласна друкарня», 2023. – 320 с.

У виданні наведені короткі біографії та відомості про обставини і місце загибелі вінничан – героїв Революції Гідності та російсько-української війни, які полягли за свободу, суверенітет і територіальну цілісність України (лютий 2014 – лютий 2022 р.), а також подано інформацію про відзнаки і нагороди героїв та їх вшанування.

Інформація, вміщена у виданні, базується на відкритих джерелах, а також зібрана шляхом безпосереднього контакту з родинами загиблих, громадськими активістами, краєзнавцями, журналістами тощо.

Для широкої громадськості і молоді, працівників освіти та культури.

Коломієць Олександр, Пащенко Михайло. Іллінецька райспоживспілка: між минулим і сьогоднішнім / Олександр Коломієць, Михайло Пащенко. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 72 с.

Книга присвячена 100-річчю Іллінецької райспоживспілки (1923 – 2023 рр.). Вона – плід роздумів і переосмислення пройденого і пережитого. Сто років віддано розвитку та зміцненню споживчої кооперації.

Більше ніж 25 років трудової звитяги за плечима одного із авторів книги – Олександра Дмитровича Коломійця, який від продавця, товаровознавця піднявся до посади голови правління Іллінецької райспоживспілки, яку очолює чверть віку.

До книги увійшли найяскравіші сторінки про людей і події, про те, чим жила і живе, як розвивається райспоживспілка.

Розрахована на працівників споживчої кооперації та всіх, хто цікавиться історією кооперативної галузі.

Кузьмінець Наталія, Стадник Олена, Степанчук Юрій (автори-упорядники). «Хронологічний довідник з історії та культури України: від найдавніших часів до сьогоднішнього (для студентів закладів вищої освіти)» / Наталія Кузьмінець, Олена Стадник, Юрій Степанчук. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 244 с.

У довіднику зібрано й впорядковано за хронологічним принципом фактичний матеріал з історії та культури України. Посібник відтворює події українського минулого від архаїчних часів до 2022 року, містить інформацію про економічну, політичну, військову та культурну історію України. Особливу увагу приділено подіям, пов'язаним із процесами українського державотворення, зокрема Київській та Галицько-Волинській державам, Національно-визвольній війні під проводом Богдана Хмельницького, Українській Народній Республіці, Українській державі, Західноукраїнській Народній Республіці, Карпатській Україні, сучасній незалежній Україні. Автори відстежують московську експансію на українські землі, яка сягає середини XVII століття, акцентують на безперестанному борінні українців за відстоювання власної території, національної ідентичності, культури, мови та віри, яке триває й досі.

Куций О. А. Мій Шарапанівський край: історико-літературний нарис. Книга перша: Шарапанівка в далеку минувшину: від давнини до XVIII століття / О. А. Куций / Серія «Моя Вінниччина». Вип. 79 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Юзвак Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Легун Юрій, Мудрак Олександр, Федоришен Олександр. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2023. – 236 с.

Куций О. А. Мій Шарапанівський край: історико-літературний нарис. Книга друга: Шарапанівка наприкінці XVIII – початку XX століття (1793 – 1917) / О. А. Куций / Серія «Моя Вінниччина». Вип. 79 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Юзвак Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Легун Юрій, Мудрак Олександр, Федоришен Олександр. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2023. – 280 с.

Видання присвячене історії села Шарапанівка та краю, де народився автор.

Микулинецький монастир (за матеріалами видань XIX – поч. XX ст. ст.) / упорядник Зелінський Р. М. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2023. – 91 с.

У виданні виділено хронологію подій, пов'язаних з діяльністю Микулинецького (Рожанського) монастиря, що існував в межах сіл Микулинці та Ріжок Літинського повіту Подільської губернії (нині – Вінницького району Вінницької області). Систематизовано та викладено в українському перекладі публікації з історичних джерел («Подольские епархиальные ведомости» та «Труды Подольского епархиального историко-статистического комитета») та архівні матеріали.

Видання стане в нагоді дослідникам церковної історії, краєзнавцям та всім, хто цікавиться минулим рідного краю.

Нагребецький А. Н., Копайгородська Л. С. Літопис Довжку, що на річці Мурафа / А. Н. Нагребецький, Л. С. Копайгородська. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 492 с.

Недоснований Іван. Лозна (Лузна): наш рід і родовід / Іван Недоснований. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 468 с.

У документальному збірнику зі збереженням мови оригіналу документів автором-упорядником подаються виписки з колишніх метричних книг та інших документів, що містять генеалогічні відомості про покоління уродженців та мешканців Лозни (Лузни) (нині: Хмільницького району), які народилися чи проживали в населеному пункті в 1796 – 1904 рр.

Для широкого кола читачів.

Огородник Я. Гетьманування Івана Скоропадського / Яків Огородник / Укладачі: В. Рекрут, Ю. Степанчук. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 212 с.

У монографії вміщено матеріали неопублікованої дисертації видатного подолянина Якова Огородника (1894 – 1930) «Гетьманування Івана Скоропадського», збереженої як рукопис і виявленої В. Рекрутом у фондах Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України.

Відстоюючи засади української державності, автор ґрунтовно характеризує діяльність гетьмана Івана Скоропадського – однієї з ключових постатей модерної української історії. На основі аналізу низки історичних джерел і літератури визначено фатальні об'єктивні й суб'єктивні чинники, які призвели до інкорпорації Лівобережної України до складу російської імперії.

Уперше представлена українській науковій спільноті, праця істотно доповнить наявну історіографію з історії України-Гетьманщини.

Для науковців, викладачів, краєзнавців, аспірантів та студентів закладів вищої освіти. Прислужиться також тим, хто цікавиться історією української державності та вітчизняною історією XVIII ст.

Огородник Я. «Луцька братська школа у світлі своїх статутів»; «Історична школа економістів»; ««Етика» Спінози»; «Григорій Сковорода та Benediktus de Spinoza» / Яків Огородник / Укладачі: В. Рекрут, Ю. Степанчук. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 180 с.

У книзі вміщено неопубліковані праці видатного подолянина Якова Огородника «Луцька братська школа у світлі своїх статутів», «Історична школа економістів», ««Етика» Спінози», «Григорій Сковорода та Benediktus de Spinoza», збережених як рукопис і виявлених В. П. Рекрутом у фондах Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України.

Яків Огородник висвітлив прадавні витоки українського національного шкільництва, всебічно розкрив морально-етичну природу геніальної праці «Етика» Боруха Спінози, зіставивши її з філософськими поглядами Григорія Сковороди, глибоко проаналізував європейську економічну думку XIX – початку XX ст. Дослідник використав оригінальні джерела латинською, французькою, англійською, німецькою та польською мовами, що свідчить про його непересічні здібності та великий науковий талант.

Видання буде корисним науковцям, викладачам, аспірантам та студентам закладів вищої освіти, а також прислужиться тим, хто цікавиться історією вітчизняного шкільництва та розвитком європейських філософсько-економічних ідей.

Плясовиця Юрій. «AVE VINNYTSIA!» (Вінниця благословенна!)» / Юрій Плясовиця / Серія «Моя Вінниччина». – Вип. 82 (Книга третя) / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Лісунова Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Гальчак Сергій (науковий редактор), Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Каменюк Михайло (літературний редактор), Коляструк Ольга, Легун Юрій, Мудрак Олександр, Федоришен Олександр. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 210 с.

Трилогія присвячена подільській столиці, мальовничому місту Вінниці, її людям, славному минулому і змістовному сьогоденню обласного центру.

Для широкого кола читачів.

Рекрут Валерій, Гальчак Сергій, Завальнюк Костянтин. Непрочитані сторінки життєпису і поезики Лавра Миронюка / Валерій Рекрут, Сергій Гальчак, Костянтин Завальнюк. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 328 с.

У колективній праці автори знайомлять читачів зі сторінками історії сіл Рахнівка, Степашики, інших населених пунктів Гайсинщини, повідують про життєвий та творчий шлях уродженця Рахнівки Лавра Зійновійовича Миронюка (1887 – 1931) – учасника Української революції 1917 – 1921 рр., педагога, поета, журналіста, редактора гайсинської газети «Народня думка», яка видавалася в період з 25 серпня по 7 жовтня 1919 р., творчим доробком майстра художнього та публіцистично-сатиричного слова.

Для широкого кола читачів.

Сай-Бондар Сергій. Зошит з історії Каришківської школи / Сергій Сай-Бондар. – К.: Саміт-книга, 2023. – 184 с.

Книга про рідну школу – чи не найвагоміший із творчих доробків Сергія Сай-Бондара, присвячених селу та односельцям. У ній знайдуть віддушину усі – від старого до малого. І ті, хто жив у Каришківі теперішнього Жмеринського району з діда-прадіда, і заїжджі, хто назавжди облюблював цю місцину й пустив тут корені. Й ті, хто давно, ще в юнацькі роки, поїхав із села на навчання, плануючи колись повернутися, і хто, отримавши атестат зрілості, свідомо виїхав у пошуках кращого життя. Ті, хто часто приїздить на свою малу батьківщину на гостину, і ті, хто роками чи десятиліттями з різних причин не ступали босоніж по рідному споришу.

Книжка зігріє серце і розтопить душу кожному, хто візьме її до рук. У ній – низка теплих спогадів, картинок шкільного життя, записаних автором зі слів випускників різних поколінь, замальовки і нариси про вчителів... «Зошит з історії Каришківської школи», як смачний багатослойний пиріг із босоногого дитинства та шкільної юності. Вкусиш раз – прилине бажання спробувати ще і ще пізнавати, а що там далі? Вкусиш вдруге, втретє – захочеш осилити все...

Секрет Ганна. «Від «балету на гарбузі» до «театру на городі»» / Ганна Секрет / Видавничий Дім «Моя Вінниччина». Серія «Твої люди, Вінниччино». Випуск сьомий. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 240 с.; кол. ілюстр.

Книга «Від «балету на гарбузі» до «театру на городі»» – це збірка надзвичайно цікавих новел-спогадів, ота «жива публіцистика», з якої постають неповторні дивоцвіти тележурналістки, Почесного краєзнавця України Ганни Василівни Секрет, зустрічі з неординарними людьми, а також усвідомлення значимості всього, що відбувалось і на створеному нею «театрі на городі», і в контексті вічності.

Для широкого кола читачів.

Слободенюк Н. П. Історія, творена людьми / Надія Слободенюк. – Вінниця: ТВОРИ, 2023. – 352 с.

Книга членкині Національної спілки краєзнавців України, завідувачки літературним музеєм імені Володимира Забаиштанського – про рідне її селище Браїлів Жмеринського району. На сторінках поєднані документи з історії рідного краю у вигляді витягів з архівних документів, історико-краєзнавчі нариси про рідне селище, перекази, оповідки, власні спостереження за життям, працею і боротьбою шановних земляків. Видання сприяє формуванню громадянської свідомості і гордості за причетність до творення сучасної історії, спонукає до мислення, розширення кругозору та адресована усім, хто цікавиться історією рідного краю і долею односельчан-земляків.

Сьома Могилів-Подільська наукова історико-краєзнавча конференція / Матеріали конференції, 6 – 7 жовтня 2023 р., м. Могилів-Подільський / Ред. колегія: С. Д. Гальчак (голова), О. М. Завальнюк (співголова), Ю. А. Зінько (співголова), В. В. Войтович (відповідальний секретар), Г. І. Денисик, С. М. Єсюнін, К. В. Завальнюк, Ю. С. Степанчук. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 340 с.

Українські остарбайтери: дослідження, документи, свідчення / Національний музей історії України в Другій світовій війні. Ме-

моріальний комплекс, Інститут історії України НАН України; редкол.: Л. Легасова (кер. проєкту), В. Смолій, Ю. Савчук, І. Патриляк, О. Лисенко, В. Сімперович / автор. колектив: В. Смолій, О. Білоус, О. Лисенко, В. Горобець, С. Даценко, О. Мармілова, С. Гальчак, Т. Пастушенко, Г. Грінченко. – К., 2023. – 496 с.

У науково-документальному виданні опубліковано напрацювання науковців, єгоджерела українських остарбайтерів періоду Другої світової війни: щоденникові записи Євдокії Пахар та Антоніни Улановської, епістоли-заповіт Віри Третяк. До уваги читача також історії колишніх примусових робітників, написані / розказані через десятиліття. Видання буде корисним для науковців, дослідників, викладачів, студентів та всіх, хто небайдужий до минулого, сьогодення і майбутнього України.

Усна історія: теорія, практика та перспективи: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. 25 – 26 жовтня 2022 р., м. Вінниця / Ред. кол.: Г. М. Слотюк (гол. редкол.), П. І. Цимбалюк (упоряд.), О. Ю. Антонюк, Н. В. Березюк, С. В. Лавренюк, О. А. Пашкова, К. А. Скоморовська, А. В. Присяжнюк / Упр. культури та креативних індустрій департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації, ВОУНБ ім. В. Отамановського. – Вінниця, 2023. – 300 с.

Хроніки православного життя Літинщини ХІХ – поч. ХХ століть / Упорядник Зелінський Р. М. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2023. – 192 с.

«Хроніки православного життя...» – інформаційно-аналітичне видання, в якому систематизовано та узагальнено публікації «Подольських єпархиальних ведомостей» про події з життя православної церкви Літинського повіту ХІХ – поч. ХХ століть. У виданні також вміщено краєзнавчі розвідки з життєдіяльності окремих священнослужителів Літинщини.

Стане у нагоді дослідникам церковної історії, православним клірикам і мирянам та всім, хто цікавиться минулим рідного краю.

Яблонський В. Л. Яблонські. Історія роду / Василь Яблонський. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 252 с.

Книга повідує про історію роду вінничан Яблонських. Однак вона цікава не лише представникам роду, але й усім, хто любить рідну землю, хто з трепетом згадує про своїх предків. Це своєрідне історико-публіцистичне дослідження родоводу доводить, що любов до Батьківщини великої починається з любові до батьківщини малої, а відданість своєму народові починається з особистого відчуття частини роду.

* * *

Крім того, у 2023 р. вийшли книги, датовані 2022-м роком:

Друга сага про Літин / упорядники Зелінський Р. М., Кривий В. І. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2022. – 94 с.

Микола Леонтович у контексті сучасної української та світової музичної культури: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 12 грудня 2022 року, м. Вінниця. – Вінниця, 2022. – 98 с.

Збірник матеріалів конференції приурочений 145-річчю від дня народження видатного українського композитора Миколи Дмитровича Леонтовича.

Науково-красназавче видання
Гальчак Сергій Дмитрович,
автор-упорядник

**З любов'ю до малої батьківщини:
діяльність Вінницької обласної організації Національної
спілки краєзнавців України (2023 р.)
(Записки з щоденника)
Книга 8**

Комп'ютерний набір
О. С. Гальчака

Видавець: ПП Балюк І. Б.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2524 від 13.06.2006
Здано у виробництво 04.01.2024
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Ум. друк. арк. 12,5.
Друк офсетний. Наклад 100 прим. Зам. 2.
Друк ТОВ «Меркьюрі-Поділля»
Тел. / факс: (0432) 52-08-02